

KORAH

ŠABAT 28. LIPNJA 2025. - 2. TAMUZA 5785.

Ponašanje, pouzdavanje (vjerovanje) i pripadnost teoretičari smatraju trima temeljnim i međusobno povezanim elementima vjerskog života, poznatim i kao "tri P". Oni se očituju u naglasku koji stavljamo na obdržavanje *micvi* – ponašanje, na našu principijelnu *emunu* (vjeru) – pouzdavanje, te na naš osjećaj zajednice i povezanosti s *Klal Jisraelom* (cijelim Izraelom) – pripadnost. Kako su ova tri elementa međusobno povezana?

"Kol Jisrael ješ lahem helek l'Olam Haba" – "Sav Izrael ima udjela u svijetu koji dolazi" (Sanhedrin 10:1).

Iznimke od ovog pravila uključuju one koji podbace u dvije od naše tri kategorije: onoga kome nedostaje pouzdanju – heretika koji poriče B-ga i Toru, te onoga kome nedostaje pripadnosti, izoliranog koji si uskraćuje zajednicu. Kao što je Rambam (Hilhot Tešuva 3:11) napisao: "Osoba koja se povuče iz zajednice, iako nije prekršila nijedan grijeh, budući da se odvojila od zajednice Izraela i ne ispunjava *micvot* zajedno s njima, ne sudjeluje u njihovim nedaćama niti se pridružuje njihovim [zajedničkim] postovima, već ide svojim individualnim putem kao da je iz drugog naroda, a ne [Izraela], nema udjela u svijetu koji dolazi."

S druge strane, Rav Soloveitchik i drugi primijetili su korelaciju svih triju kategorija u odgovoru Hagade zlom sinu: "*Ulefi še'hoci es acmo min haklal, kafar ba'ikar*." Dok sjedi po strani promatrajući druge kako sudjeluju u

obilježavanju Pesaha – ponašanje – njegovo povlačenje iz zajednice prakse – pripadnost – izjednačavamo s herezom – pouzdavanje.

Priča o Korahu u našoj Parši nudi još jedan kut gledanja na tu korelaciju. Korah je vrhunski heretik, on poriče istinitost Moševog proroštva. To ga je poricanje potaknulo da se odvoji od uvriježene židovske prakse u osnovnim područjima poput *cicita* i *mezuze* (svitak na dovratniku) (vidi Tanhuma Korah 2). Ipak, Korah je najviše prepoznatljiv po svojoj sklonosti razdoru, svojoj spremnosti da posije sjeme razdora među židovskim narodom i da se odvoji od njega.

Iako je teško identificirati jedno od tri P kao najosnovnije, njihov odnos jasno naglašava kako su naša vjera i obdržavanje vezani uz našu predanost zajednici. Vjerovanja i praksa Tore su ono što povezuje zajednicu, a okrilje zajednice pruža ključnu podršku našem sustavu vjerovanja i prakse. I dok su se tijekom posljednja dva stoljeća vodile rasprave o tome jesu li Židovi nacija ili religija, tragična priča o Korahu pokazuje da je to pogrešna podjela na dvoje, te da su uistinu – kako je Rav Saadya Gaon čuveno izrekao, "*ein Jisrael uma ela baTora*" – naš nacionalni identitet i pripadnost neraskidivo vezani uz vjerovanja i ponašanja sadržana u Tori.■

Rabbi Moshe Hauer, Tora kao način života

Rabbi Jonathan Lieberman:

Davidova dilema: Imati zdraviji odnos s B-gom

Početkom prošlog tjedna, primio sam poziv od jednog mladog čovjeka u ranim 30-ima (nazvat ćemo ga David). Poput tisuća drugih, David je bio pozivan na *miluim* (u rezervu) na dulja razdoblja tijekom posljednjih 20 mjeseci – zapravo, u vojsci je bio više od 450 dana, gotovo tri četvrtine rata od 7. listopada 2023.

On ima mladu obitelj, posao i život – sve je to stavljeno na čekanje kako bi mogao pomoći u zaštiti naše zemlje.

Namjeravao sam napisati kako u tome nema ništa posebno, ali, naravno, sve u vezi toga je iznimno. Nevjerojatno je to što su tisuće mladih muškaraca i žena napustile svoje obitelji i zajednice i dragovoljno se odazvale pozivu na oružje. To pobija ideju da su mladi ljudi zainteresirani samo za sebe i svoje najnovije gadžete – u Izraelu to nije slučaj.

Međutim, vratimo se Davidu. David je religiozan mladić, predan moderno ortodoksnom načinu života – *Dati Leumi* (Nacionalno religiozni), tako bismo ga svrstali.

Nazvao me prije nego što je buknuo rat s Iranom i zatražio da dođe k meni jer se borio sa svojim odnosom s B-gom. Rekao mi je da je u službi vidio stvari koje su bile ne spojive s njegovim shvaćanjem susosjećajnog B-ga, i želio je duhovni savjet.

David je uredno došao u četvrtak, 12. lipnja – samo nekoliko sati prije nego što je izbio rat s Iranom.

VOJNIK se moli kod Zapadnog zida. "U vremenima tame, neizvjesnost može obaviti našu vjeru, a naše se molitve mogu činiti kao šapat u prazno", kaže pisac. (fotografija: Chaim Goldberg/Flash90)

Ubrzo je postalo jasno da je njegova kriza dvostruka: kriza vjere i primjetni simptomi PTSP-a.

Moja supruga i ja – ona je iskusna psihoterapeutkinja za područje traume – zajedno smo slušali kako ovaj izrazito snažan, hrabar i inače društven mladić izljevava svoje srce o svojim osjećajima vezanim uz rat, o svojoj nemogućnosti da se opusti i o mislima da se njegov odnos s B-gom ruši, ako već i nije nepovratno uništen.

Moja supruga je pristupila psihološkim ranama, nudeći praktične tehnike za smanjenje razina njegove uznemirenosti i rekalkibraciju njegovih stresnih reakcija kada je bio izvan službe.

Kriza vjere

ŠTO SE MENE tiče, on je bio ovdje ne zato što sam liječnik – hvala B-gu nije bio fizički ozlijeđen – već zato što sam rabin, učitelj, koji bi trebao

imati odgovore na teška pitanja u vezi vjere. On mi vjeruje i očajnički je želio sačuvati svoj krhki odnos sa Svemogućim.

"Kako mogu reći 'El Rahum ve-Hanun' – 'B-že, milostiv i blag' – nakon onoga što sam vidio?", pitao je, prepričavajući užase kojima nitko ne bi smio svjedočiti.

Njegovo pitanje, staro kao čovječanstvo, valjano je.

Kako da hvalimo B-ga koji navodno čuje naše vapaje kada se suočimo s neopisivim nasiljem?

Podsjetio sam Davida na zapažanje rabina Lorda Jonathana Sacksa: "Vjera nije sigurnost; to je hrabrost življenja s neizvjesnošću."

U vremenima tame, neizvjesnost može obaviti našu vjeru i naše se molitve mogu činiti kao šapat u prazno.

Prvo, i možda najvažnije, moramo

(nastavak s 2. stranice) **Rabbi Jonathan Lieberman: Davidova dilema: Imati zdraviji odnos s B-gom**

prihvatiti opravdanost sumnje u našu vjeru u trenucima tako duboke tame.

Dao sam Davidu "dopuštenje" da sumnja, uklanjajući dodatni teret krivnje koju je nosio zbog misli koje je smatrao heretičkim.

Čak su se i učenjaci borili sa sumnjom. Talmud (Joma 69b) nam kaže da su Jeremija i Daniel oklijevali hvaliti B-ga kada su im bili skriveni Njegovi putovi. Preispitivanje je dio onoga što znači biti čovjek.

Predložio sam Davidu da, za sada, umjesto da u svojim molitvama izgovara riječi koje su propisane – koje su ustanovili Članovi Velike skupštine tijekom ranog razdoblja Drugog hrama prije otprilike 2000 godina – on može i treba zamijeniti riječi koje su ga mučile, vlastitima, izražavajući svoju zaprepaštenost i svoj bijes prema našim neprijateljima što su ga doveli u ovu situaciju. Rekao sam mu da je u redu biti ljut i na B-ga.

Neki ljudi su u stanju održati nepokolebljivu vjeru, ponavljajući molitvu temeljenu na Maimonidesovih 13 načela vjere koja sva počinju s "Vjerujem potpunom vjerom..." Ti pojedinci odbijaju gajiti bilo kakvu sumnju, i premda je njihovo uvjerenje vrijedno divljenja, čak mu se može i zavidjeti, to je put koji predstavlja izazov za mnoge, pogotovo kada je svijet u plamenu.

KAD SMO BILI DJECA, učili su nas ideji o B-gu kao ljubaznom starcu s dugom bijelom bradom koji boravi

na Nebu i čini usluge – i to je primjereno za tu dob.

Zrela dob zahtijeva dublju teologiju. Što je B-g? Gdje je B-g? Zašto On čini ono što čini? To su pitanja koja mnogi od nas izbjegavaju – dok nas život ne prisili da se izravno suočimo s njima.

To je Davidova dilema.

David i ja smo razgovarali o ideji kako je hebrejski infinitiv za molitvu *l'hitpalel*. Oni koji znaju nešto hebrejske gramatike prepoznat će da je ovo povratni glagol, poput *lehitlabeš* – odjenuti se.

Molitva je, dakle, okrenuta prema nama samima u procesu promišljanja o sebi. Kada se molimo, govorimo onom dijelu sebe koji je, za pravo, dio B-ga.

Što je B-g? B-g je mnogo toga, a jedna od tih stvari je osjećaj u nama koji nas navodi da činimo dobra djela; naviranje suza kada vidimo ili čujemo za tragediju koja se događa drugima – ne zato što nas ona osobno pogađa, već zato što boli druge – to je ono B-žje u nama.

Rekao sam Davidu da kada su on i tisuće drugih sve ostavili 7. listopada usred proslave Simhat Tore, uskočili u automobile i odjurili na jug – to je bilo ono B-žje u njemu.

Svaki dan koji je proveo štiteći mene i vas, dragi čitatelji, to je ono B-žje u njemu.

Pokušao sam mu pokazati da B-g nije ni mrtav ni zao. B-g je prisutan, u prvom planu i u suštini svakog vojnika, vatrogasca, *miluimnika* (rezerviste) i svake pojedine osobe koja čini svoj dio kako bi osigurala da dobro trijumfira nad zlom.

Sat vremena nakon što smo završili razgovor, David mi je poslao poruku: "To je bilo nevjerovatno – doista je progovorilo onome što proživljavam."

Tri sata kasnije, sve je počelo i bio je pozvan natrag u svoju jedinicu.

Neka B-žja prisutnost u svakome od nas zaštiti mnoge tisuće Davida i Devorah koji se bore za naše živote i našu budućnost. ■

Alija po Alija

Kohen - prva alijsa - 13 p'sukim (16,1-13)

"I uze Korah".

Komentatori predlažu drugačija značenja za ovaj izraz:

- Korah uze sa sobom Reuvenovce u pobuni protiv Mošea.
- Korah "uze riječima" (tj. uvjerio je, nagovorio) druge da mu se pridruže u pobuni.
- Korah "rastavi" - razdvoji ljude između sebe i Mošea.

Koraha se identificira kao sina Jicharova, unuka K'hata, praunuka Levijeva. Prilično je neuobičajeno biblijsku ličnost identificirati na ovaj način. Raši ukazuje da se obiteljska loza navedena u *pasuku* zaustavlja prije Jaakova Avinu koji je unaprijed vidio Korahovu zloću i zatražio B-ga da ne bude uključen u to kada Tora spominje Korahova djela. S druge strane, ona seže unatrag do Levija jer je to što je Korah Levi bio glavni element za cijelu tu epizodu.

Korah, Datan i Aviram te On ben Pelet (koji se na vrijeme povukao) osporavali su Moševu autoritet. Korah je angažirao 250 muškaraca da razglase njegovu/svoju "parnicu".

Korah je bio najbliži rod Mošeu i Aharonu. Osjećao je nezadovoljstvo zbog toga što su obje najviše pozicije - vodstvo i *kohengadolstvo* - otišli dvojici sinova njegovog strica Amrama, a vodstvo obitelji K'hat otišlo drugom rođaku, sinu mlađeg brata Korahovog oca - Elicafanu ben Uzilelu. Korah je suosjećanje pronašao u Reuvenovom plemenu zbog toga što je i sam Reuven bio preskočen u vodstvu (koje je otišlo Jehudi), prvenčkom pravu (Josef je primio prvenčaki dvostruki dio u obliku dva plemena Efraima i Menašea) i *kehune*/Levija.

Moše predlaže test - i Aharonovi i Korahovi ljudi prinijeti će tamjan pred B-gom, a B-g će pokazati tko je

od njih Njegov izbor. Moše pokušava odgovoriti Koraha od sukoba govoreći mu kako je biti Levi nešto izvanredno - i zašto tražiti više? Moše zatim poziva Datana i Avirama (odavdje učimo da sud šalje izaslanika - *šotera* - da dovede optuženog), a oni drsko odbijaju Moševu poziv.

Izvori kažu da je Korah podbadao Mošea Rabeinu s dva podrugljiva pitanja - da li *talit* u potpunosti načinjen od *t'heleta*, mora imati *cicit* (s *t'heletom*)? Mora li kuća puna svitaka Tore imati mezuzu? Oba su pitanja ukazivala na istu pritužbu: jesu li naciji svetih ljudi, ljudi koji su čuli B-žji glas na Sinaju, potrebne svete vođe? Temelj za postavljanje pitanja o *talitu* je to što se epizoda s Korahom nalazi uz odlomak o *cicitu* na kraju prošlotjedne *sedre*. Kli Yakar sugerira da se na pitanje o mezuzi aludira opisom Datana i Avirama koji su drsko stajali na vratima njihovog šatora i ismijavali B-žje zapovijedi i Moševu čelnu ulogu.

Levi - druga alijsa - 6 p'sukim (16,14-19)

Datan i Aviram, dvije osobe s podrugljivom listom pokvarenog ponašanja, udružile su svoju zloću s nepobitnim uvredama za zemlju Izraelovu, navodeći Egipat kao "zemlju kojom teče mlijeko i med" iz koje nas je Moše izveo da nas "ubije u pustinji".

Moše ljutito traži od B-ga da ne prihvati prinos tamjana Korahove skupine. Moše zatim ponavlja izazov Korahu. Korah okuplja ljude da svjedoče "obračunu" - 250 ljudi i Aharon će imati posebnu posudu na

koju će staviti užareni ugljen, i na njega staviti tamjan, a svi će stajati na ulazu u *Ohel Mo'ed*. B-žja "slava" se otkrila ljudima.

Gemara nam govori da kada je Korah osporio Moševu ovlasti, Sunce i Mjesec su stali pred B-ga i rekli: "Ako staneš uz sina Amramova (tj. Mošea), onda ćemo nastaviti sjati, a ako ne, prestat ćemo sjati. Kakvo značenje imaju ove izjave Gemare? Jedan komentator ističe da su Sunce i Mjesec izvorno bili jednake veličine, no Mjesec je bio smanjen jer "dva kralja ne mogu vladati jednom krunom". Upravo to je bio jedan od problema u Korahovom dokazivanju, tako da su Sunce i Mjesec potpuno primjereno sudjelovali u ovom pitanju. Zapazite da nije samo sunce uvidjelo postojeću situaciju, već isto tako i mjesec. Korahova propast došla je zbog njegovog nedovoljnog prihvaćanja uloge mjeseca.

Šliši - treća alijsa - 24 p'sukim (16,20-17,8)

B-g kaže Mošeu i Aharonu da se odvoje od ostatka naroda, tako da ga On uništi. Moše - čak i dok je krajnje uzrujan osporavanjem njegove vlastite čestitosti - zauzima se za narod pred B-gom, tražeći od njega da ne kažnjava mnoštvo zbog grijeha pojedinca. Moše upozorava ljude da se odvoje (fizički i psihološki) od Koraha i njegovih sljedbenika kako i njih ne bi zahvatila kazna koja će doći. Moše izjavljuje da će svi znati da ga je B-g poslao da čini sve to što čini. Ako će ti zli ljudi umrijeti na način sličan onome kako umiru ostali, onda B-g nije poslao Mošea. Ali ako B-g "pribavi" novo stvorenje, te zemlja otvori usta i proguta Koraha i njegovu družinu i sve što im pripada, onda će svi znati da su se ovi ljudi doista pobunili protiv B-ga. Dok je Moše završavao ove riječi, zemlja se pod njima razdjelila, otvorila i progutala sve s Korahom. (Dublji smisao iz *p'sukim*

(nastavak s 4. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

je da ljudi zapravo nisu umrli nego su napustili ovaj svijet na ovaj neobičan i čudesan način.)

Korah i društvo bili su kažnjeni "mjerom za mjeru". Sagriješili su svojim ustima, iznoseći čudnovate tvrdnje i govoreći laži protiv Mošea. Zemljina Usta koja su ih progutala bila su stoga primjerena kazna.

Narod je u panici vikao, kada su vidjeli što se dogodilo. B-žanska vatra progutala je 250 prinosa tamjana. B-g kaže Mošeu da kaže Elazaru ben Aharonu da sakupi kadionice i isipa žeravice. Bakar od kadionica treba upotrijebiti da se njime oploči žrtvenik, kao podsjetnik da ne-kohen ne smije pokušati uzurpirati autoritet kohena.

Sutradan se narod, u strahu od odmazde, žalio na Mošea zbog toga što je pobio (dio) B-žjeg naroda. B-ži oblak spustio se na Ohel Mo'ed i Moše i Aharon su otišli tamo po upute.

Zemlja nije samo progutala Korahovu družinu, već i ono što su posjedovali. Poruka je, kaže Imrei Shefer, da imućnost često čovjeka čini uobraženim. To, pak, ponekad dovodi do osporavanja autoriteta. Imovina ljudi nije bila tek nedužni promatrač, recimo to tako, Korahove pobune.

Primijetite da kod Korahove pobune ne vidimo samo dvije kazne, već i dvije vrlo različite vrste kazni, koje su, pak, odraz vrste grijeha. Datan, Aviram i njihovi ljudi sručili su se u utrobu Zemlje. Ali 250 onih koji su prinosili *k'toret*, bili su časni ljudi. Oni su bili pobožni. Tora o tome svjedoči kada ih prvi puta spominje. Oni su iskreno vjerovali da čine prikladnu žrtvu B-gu. Inače oni ne bi riskirali svoje živote. Mora da su bili iznenađeni kada to nije uspjelo! Njihov grijeh je bio to što su posegnuli **previše** visoko ka božanskom. I njihova je kazna bila da ih je pogodila božanska vatra (kao i Nadava i Avihua).

Rabi Yaakov Moshe Poupko ima jednu vrlo zanimljivu teoriju koja objašnjava Korahovu pobunu. Ona se odnosi na Datana i Avirama i njima slične – oni bi osporavali B-ga i Mošea iz bilo kojeg razloga čak i potpuno bezrazložno. No Korah, (možda) i 250 istaknutih osoba koje su mu se pridružile, moguće su razmišljali na sljedeći način:

Moše je bio od B-ga izabran da vodi narod. Istina. I on će uvijek biti na višoj razini od nas ostalih. Mi smo, a ne B-g, uzdigli Mošea još više. Mi smo odlučili da ne želimo više čuti "B-ži Glas" i mi smo zatražili da nam Moše govori ono što B-g od nas želi, a mi ćemo se toga pridržavati. B-g je govorio čitavom Izraelu. To je bio plan. I to je dovelo čitav Izrael na razinu proroštva. S Mošedom kao glavnim prorokom. Mi smo se odrekli svoje izravne komunikacije s B-gom, i mi smo učinili Mošea **jedinim** prorokom. (Nećemo ovo pitanje zakomplicirati sa 70 starješina koji su imali udjela u Moševom proroštvu, poput svijee koja pali druge svijee.)

Gemara kaže da je "pogodba" koju je narod Izraela sklopio kod Sinaja o tome da neće imati izravnu komunikaciju s B-gom, bila neopoziva, pogodba za trajna vremena. Korah se želio predomisli. Možda više nije bio siguran da će Moše stvarno dovesti narod u Erec Jisra'el, nakon fijaska s *meraglim*. Vrijednost ove teorije je u tome što ona odmjerava motivacije Korahove družine. Datan i Aviram su bili **pokvareni**. Oni koji su prinosili *k'toret* nisu nužno bili takvi. Vjerojatno nisu.

R'vi'i - četvrta aliya - 7 p'sukim (17,9-15)

Još jednom B-g "navodi" da će uništiti narod. Ovog puta Moše se ne zalaže kod B-ga za njih već smješta daje uputu Aharonu da zapali tamjan na ugljevlju sa žrtvenika i da prođe među narodom kako bi postavio pomor koji je već započeo. Ovaj je hitri postupak zaustavio

pomor koji je već bio odnio 14.700 života, ne brojeći one koji su umrli u incidentu s Korahom.

Ponekad, u vrijeme nevolje, Moše se moli B-gu dugačkom molitvom. Njegova molitva nakon grijeha sa zlatnim teletom primjer je duge molitve. Možemo čak reći da je to bila molitva koja je trajala 40 dana. Kada je Miriam zadesila *cora'at*, Moše je izgovorio kratku molitvu od 5 riječi (11 slova) za njeno ozdravljenje – **Kel na r'fa na la**. A u ovom trenutku u Korahu Moše osjeća da molitva neće djelovati – traži se brzo djelovanje.

Tora govori o 10 puta kada smo mi "iskušavali B-že strpljenje" u *Midbaru*. To je jedna od stvari kojih bismo se uvijek trebali sjećati. Pirkei Avot (5. perek) je navodi na popisu od deset kušnji. Bacimo pogled na tri od tih 10 puta – grijeh zlatnog teleta, grijeh uhoda, i Korahova pobuna.

Het ha'egel rezultirao je smrću stvarnih počinitelja (3.000 muškaraca), no ostatku naroda je u osnovi bilo oprošteno nakon Mošeovog zauzimanja. Sami špijuni su bili ubijeni, odraslim muškarcima je bio zabranjen ulaz u Erec Jisrael, i trebali su pomrijeti tijekom 40-godišnjeg lutanja. Možda ne zvuči tako, ali narodu je i za ovo u osnovi bilo oprošteno (no uz težu kaznu).

Za razliku od toga, 250-oricu koji su prinosili tamjan progutala je vatra, Korah, Datan i Aviram i njihovi ljudi, kućanstva, i ono što su posjedovali progutala je Zemlja, a zbog prigovaranja nakon Korahove pobune, izbio je pomor i uzeo 14.700 života "na licu mjesta". Pomor je bio "suzbijen" Moševim hitrim postupkom. Visoka cijena bila je plaćena za Korahov fijasko.

Sklapajući različite ideje u komentaru, možemo ukazati na sljedeće: Grijeh sa zlatnim teletom predstavlja grijeh protiv B-ga. On je možda, i često puta i jest, najviše sklon op-

(nastavak s 5. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

rostiti tu vrstu grijeha. Grijeh uhoda bio je uvreda za *Erec Jisrael*. Ovo, nazovimo to tako, B-g smatra težim grijehom, i manje je sklon oprostiti. Korahova pobuna bila je usmjerena protiv Mošea. To je bila stvar *ben adam l'havero*. Ovo je vrsta grijeha koju je B-g najmanje sklon oprostiti.

Isto opažanje nalazimo kada usporedimo Potop, koji je došao kao rezultat sloma društva, s Babilonskom kulom, kod koje su se ljudi ujedinili da podignu bunu protiv B-ga. Kazna je u ovom slučaju bila mnogo manje težine.

Hamiši - peta aliya - 9 p'sukim (17,16-24)

B-g kaže Mošeu da govori narodu i da uzme štap od svakog od plemenskih vođa, a na štap treba napisati ime vođe. Aharonovo ime bila je napisano na štapu Levijevog plemena. Štapove je trebalo staviti u Ohel Mo'ed. Štap one osobe koju će B-g odabrati, procvjetat će; ova manifestacija B-žjeg izbora, nadamo se, učinit će kraj pritužbama i pomutnji kod naroda. Narod je učinio kako je bilo naloženo i štapovi su bili stavljeni preko noći u "Šator svjedočanstva". Sutradan je Aharonov štap procvjetao. Moše je pokazao štapove narodu i svako je pleme uzelo natrag svoj štap.

G'matrija sa L'Ora shel Torah, R. Yaakova Auerbacha z"l

Evo numeričke potvrde uloge *kohanim* kao predstavnika čitavog Izraela. *Šmot* 28,1 - Približi si Aharonu, svojega brata, i njegove sinove s njim, između naroda Izraela, da Mi služe. *G'matrija* tog *pasuka* je 3166. Jednaki gematrijski zbroj imaju imena 12 sinova Jaakovljevih - Reuven, Šimon, Levi, Jehuda, Jisahar, Zevulun, Dan, Naftali, Gad...

Šiši - šesta aliya - 24 p'sukim (17,25-18,20)

B-g kaže Mošeu da Aharonov štap vrati u *Miškan* kao podsjetnik narodu da ne diže bunu ili da se ne žali. Moše učini kako mu je rečeno. Na-

rod iskazuje svoje osjećaje malodušnosti i straha od božanske kazne za svoje različite propuste. B-g ponovo ističe da *kohanim* i *levijim* imaju posebno mjesto i nose odgovornost da ne dovedu u opasnost svoje živote prelazeći postavljene granice.

Levijim su imali dužnost da čuvaju *Mikdaš*. (Počasna straža)

[Zapravo, postajala su 24 stražarska mjesta, 21 od njih zauzimali su *Levijim*; tri su bila unutar Hrama i njih su zauzimali *kohanim*.]

Kohanim i *levijim* je zabranjeno da jedni drugima vrše njihove svete zadatke. *Ne-kohen/Levi* ne može raditi u Hramu. Zabranjeno je odbaciti obavezu hramske počasne straže.

Tora zatim navodi popis nekoliko darova koji se daju kohenu - meso određenih *korbanot*, *t'ruma*, *bikurim*, posvećeni predmeti, prvo od košer domaćih životinja te otkup/zamjena za prvoopuljenog magarca. Prvorodenu djecu treba otkupiti za 5 srebrnih šekela.

Prvo od krava /koza/ovaca ne može se otkupiti, već mora biti prineseno kao *korban* unutar prve godine (ukoliko je nepodesan za žrtvenik, *b'hor* je vlasništvo *kohena* bez ikakvih ograničenja). Svi darovi *kehune* (24 ukupno) su za Aharona i njegove potomke, trajno. Međutim, *kohen* ne dobija dio zemlje u Izraelu. (Ovo je temelj složenog, isprepletenog odnosa između *kohena* i *ne-kohena*.)

Zapazite da je ovdje spomenuto više *micvot* nego li ih ima među 613. One koje nisu ubrojane, broje se na nekom drugom mjestu u Tori, a ovdje se spominju u kontekstu onoga na što *kohen* ima pravo u zamjenu za svoju službu i životnu ulogu.

Kada govorimo o prvorodencima...

Tri su vrste provorodenaca. Prvorodenci čovjeka **moraju** se otkupiti. I mada tekst *Pidjon habena* poziva *kohena* da upita oca djeteta za što se opredijelio, za svog sina ili srebrne novčiće, otac ne može izabrati no-

vac.

Prvoopuljeno od magarca **treba** otkupiti, ali postoji i zamjenska *micva*, naočigled neprihvatljiva ali svejedno je u knjigama i stoji na raspolaganju.

Prvooteljeno/ojareno/ojanjeno od košer domaćih životinja (krave, koze, ovce) **ne može** se otkupiti.

Nijedno od ostalih prvorodenih nema svetost i *micvot* povezanih s njima. Ni konj, ni kamila, ni jelen niti antilopa, ni mačka niti pas ili pak ptica, itd. Drugim riječima, mi ne generaliziramo ove *micvot* na način da kažemo da Tora ovdje daje samo primjer.

Š'vi'i - sedma aliya - 12 p'sukim (18,21-32)

Levi treba dobiti desetinu (1/10 uroda) od svih Izraelaca. (Tih 10% treba uzeti **nakon** što je oduzeta *t'ruma* za kohene, što je oko 2%.) To je njegovo pravo u zamjenu za njegov posao u *Mikdašu*.

Levijim također ne dobivaju zemlju; njihova uloga je uloga duhovnih službenika. Oni primaju *ma'aser* umjesto dodjele zemlje. (Oni su također imali 48 gradova koje su im Plemena odvojila da žive u njima.) Služba Levijim u *Mikdašu* čini pozitivnu *micvu*. Tako je i sa *micvom* da se *ma'aser rišon* daje Leviju. Zauzvrat, Leviju je zapovijedeno da daje 1/10 svoje desetine *kohenu*. Ovo je poznato kao *t'rumat ma'aser* ili *ma'aser min hama'aser*. Ova se *micva* tehnički danas vrši u Erec Jisraelu kako bi nam se omogućilo uravnoteženje uroda.

Posljednja 3 *p'sukim* čitaju se ponovo za Maftir, ukoliko na šabat ne pada Roš hodeš.

Još malo *gematrije*: Aharonov štap urodio je *š'kedim*, bademima. $300+100+4+10+40=454$. Hašmona'im = $8+300+40+6+50+1+10+40=455$. Oni su proizašli od Aharona. (Baal HaTurimu ne smeta ±1)■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Proročka pogrešivost i B-žanska nepromjenjivost

Usred Korahove pobune Hašem zapovijeda Mošeu da se odvoji od "עדה" (*eda*, zajednice) prije nego li je uništi. Moše odgovara: "Ako je jedan čovjek sagriješio, hoćeš li uništiti cijelu "עדה", na što Hašem odgovara rekavši Mošeu da odvoji "עדה" od domova Koraha, Datana i Avirama. Zbog dvojakog identiteta "עדה" u svakoj od gore navedenih izjava, ovaj kratki dijalog otvara čitav niz pitanja:

- Kolektivno kažnjavanje - Je li Hašem stvarno prijetio izricanjem kolektivne kazne cijelom narodu zbog zločina jedne manjine? Kada je kolektivna kazna legitimna?
- Proročke pogreške - Je li moguće da je Moše pogrešno razumio Hašemovu namjeru, pa kad je Hašem u početku upotrijebio riječ "עדה", On time nije podrazumijevao cijeli narod, već samo Korahove sljedbenike? Mogu li proroci

pogriješiti i da li oni ponekad pogrešno shvate B-žanske informacije? Ako je tako, je li tako bilo i s Mošedom?

- B-žanska nepromjenjivost - Je li Hašem promijenio svoj pravac djelovanja nakon Moševog posredovanja? Da li to ukazuje da su Hašemove prvotne misli bile pogrešne? Ako je B-g nepromjenjiv, kako On može promijeniti svoje mišljenje?
- Raspravite o tim pitanjima uz vaš šabatni stol.

Pobunjeničke frakcije

Ibn Ezra sugerira da je pobunjenički tabor bio sastavljen od različitih frakcija nezadovoljnika koje je ujedinjavalo njihovo razočarenje izborom plemena Levi za svećenike i Levite. On tvrdi da su "נשיאי עדה" bili prvorodenci koji su bila nezadovoljni zbog gubitka svog svećeničkog statusa, dok je također postojala i skupina samih Levita koji su bili ljuti zbog toga što su morali služiti Aharonu.

- Mislite li da bi te dvije skupine ljudi mogle stvoriti uspješnu koaliciju? Postoji li u tekstu ikakav dokaz da su velik postotak pobunjenika činili prvorodenci ili da se pobuna sastojala od različitih skupina, od kojih je svaka imala drugačije interese?
- Ibn Ezra pretpostavlja da su Leviti odabrani neposredno prije naše priče koju on datira na početak druge godine. Koji tekstualni dokazi postoje za njegovu tvrdnju? Kakav utjecaj to ima na datiranje drugih događaja u Tori?
- Prema onima koji se ne slažu s Ibn Ezrom, što bi još moglo potaknuti pobunu? Na što bi mogla ukazivati pritužba Datana i Avirama?

Korah u umjetnosti

Kao uvod u raspravu o sljedećim pitanjima, usporedite različite likovne prikaze kažnjavanja Datana i Avirama:

- Kakva je bila priroda čuda otvaranja zemlje? Je li to bio potres, ponor, ili dosad nepoznat fenomen?
- Je li zemlja progutala samo Datana i Avirama s njihovim obiteljima ili je Korah poginuo zajedno s njima? Koji stihovi bi mogli podupirati svako od ovih gledišta?
- Koja je bila uloga cijelog naroda u pobuni? Jesu li oni bili samo nevini promatrači, ili su aktivno ili pasivno podržavali Koraha? ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Menachem Leibtag:

Korah: Biblijska "koalicijska politika"

Ovaj šiur ljubaznošću je ustupio The Tanach Study Center u spomen na Rabbi Abrahama Leibtaga

Što je Korah 'UZE0'? Iz nekog razloga, Tora nam to ne želi reći.

Isto tako, Korah je definitivno imao mnogo pritužbi, ali Humaš nikada nije razjasnio što je predložio umjesto toga.

Zapravo, dok proučavamo Paršat Korah, primijetiti ćemo koliko drugih važnih detalja 'nedostaje'! U ovoj tjemnoj šiuru pokušavamo objasniti zašto.

Uvod

Paršat Korah počinje pasukom koji se čini gramatički neispravnim:

"Va'j'ikah Korah..." - I Korah, sin Jichara, sina Khatovog, sina Levijevog, UZE0 je; i Datan i Aviram [Elijavovi sinovi] i Oan [Peletov sin] sinovi Reuvenovi." (16:1)

Ova uvodna rečenica jednostavno kaže da je Korah UZE0, bez objašnjenja ŠTO je to uzeo! Zapravo, ovaj pasuk je toliko neodređen da gotovo svaki komentator nudi drugačije tumačenje. Na primjer:

- Raši - Korah se prebacio na 'drugu stranu';
- Ramban - uzeo je "ejca" (savjet) u svoje srce;
- Ibn Ezra & Hizkuni - uzeo je 'druge ljude';
- Seforno - uzeo je 250 'narodnih vođa'.

[Zamijetite također kako skoro svaki prijevod ovog pasuka pokušava na neki način 'improvizirati'.]

Međutim, bez obzira na to koje je tumačenje najtočnije, ostaje ono osnovno pitanje: Zašto Tora počinje ovu paršu na tako neodređen način? Uostalom, pretpostavili bismo da će poruka Tore biti jasnija da je ovaj pasuk napisan 'kako treba'!

U šiuru koji slijedi, pokazat ćemo kako bi ova 'uvodna neodređenost' mogla biti namjerna, jer će nam skrenuti pozornost na jedinstveni stil koji Tora koristi da bi opisala ovaj događaj – stil koji Tora koristi namjerno – da prenese svoju temeljnu poruku!

Započnimo naše proučavanje 16. poglavlja Bamidbara poklanjajući posebnu pažnju na razne 'pritužbe' koje Korah iznosi.

Borba za zajednički cilj

Iz površnog čitanja Paršat Korah čini se da su se Korah, Datan & Aviram i 250 ljudi ujedinili iza jednog zajedničkog cilja. Njihova zajednička kritika Mošeovog i Aharonovog vodstva, izražena u njihovom otvorenom prosvjedu, pokazuje ovo ujedinjeno protivljenje:

"...i okupili su se protiv MOŠEA I AHARONA govoreći: Uzeli ste si previše - jer ČITAVA JE ZAJEDNICA SVETA i B-g je u njihovoj sredini, zašto se onda UZDIŽETE IZNAD B-žje zajednice?" (16:3)

Međutim, iz ove uvodne žalbe ostaje nejasno što oni točno umjesto toga žele:

- Zazivaju li 'nove demokratske izbore'?
- Žele li da Moše & Aharon 'odstupe'?
- Žele li oni sami doći 'korak naprijed'?
- Zahtijevaju li oni jednostavno 'duhovnu jednakost'?
- Jesu li oni samo 'kronični' prigovarači, bez ikakvog cilja?

Kao odgovor na ovu uvodnu pritužbu, Moše nudi 'test' koji (isprva) zvuči kao neka vrsta 'obračuna' (vidi 16:4-7). Propitivanjem detalja ovog predloženog 'testa', trebali bismo biti u mogućnosti doći do preciznijeg zaključka o tome na što se oni uistinu žale: Proučimo pažljivo pesukim koji opisuju prijedlog Mošea Rabeinu:

"Dođite jutro, i B-g će obznaniti tko je Njegov i tko je svet... i onaj koga je On izabrao... Ovo ćeš učiniti, uzmi lonce, Korah i cijela njegova družina, ... i stavi na njih KETORET pred B-gom [tj. kod Miškana]... i onaj [čiji prinos] B-g izabere bit će postavljen kao "kadoš" ... (vidi 16:5-7)

Dok razmatrate ove pesukim, imajte na umu kako ostaje prilično nejasno što je točna svrha ovog 'ketoret testa'!

Raspravimo prvo što ovaj test ne može biti!

On ne može biti test za određivanje toga tko je B-žji pravi izbor da bude VOĐA Bnei Jisraela, jer da je tako - onda bi samo JEDAN prinos mogao biti prihvaćen - i Moše (kao i Aharon) bi trebao sudjelovati!

Nadalje, ako je ovo samo 'obračun' između Mošea i Koraha, zašto bi trebalo sudjelovati 250 ljudi?

Vjerojatnije je da je svrha ovog 'testa' utvrditi tko ima

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Korah: Biblijska "koalicijska politika"**

pravo PRINOSITI KORBANOT. Ovo bi objasnilo zašto Aharon (isključujući Mošea) sudjeluje zajedno s 250 ljudi, jer bi jedan mogući ishod ovog testa bio da B-g prihvati prinos svih (ili barem nekih) od ovih sudionika.

Drugim riječima, svrha testa s "ketoretom" je utvrditi valjanost Korahove tvrdnje da je svatko u Am Jisraelu "kadoš" (vidi 16:3), i stoga bi svima trebalo biti dopušteno da prinos korbanot. Moše sugerira da bi Korah i njegovih 250 sljedbenika trebali 'pokušati'. Ako B-g prihvati ove prinose, onda će se dokazati da je Korah u pravu - ako ne, onda će se dokazati da je Moše u pravu.

Duhovna jednakost

Kako bismo podržali ovo tumačenje, jednostavno trebamo pogledati Mošev drugi odgovor Korahu (vidi 16:8-11), tj. njegov dodatni ukoru Levitima koji su se pridružili Korahu:

"Čujte me, sinovi Levijevi - zar nije dovoljno što vas je B-g odredio da pridete [tj. da sastavljate i nosite Miškan]... a sada vi i vaši drugovi Leviti TRAŽITE LI I KEHUNU [svećenstvo].... - zašto se onda žalite PROTIV AHARONA." (vidi 16:8-11)

Ova osuda "bnei Levi" - posebno fraza 'tražite li i svećeništvo' - dokazuje da Korah i njegovih 250 ljudi osporavaju odluku da se prinošenje "korbanot" ograniči na Aharonu i njegove sinove. Ovi disidenti zahtijevaju da se svakome tko to želi dopusti da prinosi "korbanot", jer su SVI pripadnici Izraela 'duhovno jednaki' ["ki kol ha'eida kulam kedošim..."] (vidi 16:3)].

Ovo također objašnjava zašto je ova dodatna osuda usmjerena posebno na "bnei Levi". Moševa kritika usredotočuje se na licemjerje ovih Levita - jer ako su bili toliko zabrinuti za 'duhovnu jednakost' zašto se nisu žalili ranije kada su sami bili izabrani ispred svih drugih plemena da nose Miškan!

Očigledno, ti disidenti vjeruju da ograničenje prinošenja korbanot na Aharonovu obitelj proizlazi iz Moševog nepotizma, a ne iz B-žanske zapovijedi. [Vidi Hizkuni 16:15.] Stoga će ovaj 'test s ketoretom', kako Moše predlaže, odrediti tko doista može prinositi korbanot - tj. da li je to samo Aharon, ili možda također svi (ili barem neki) od 250 ljudi. [Vidi također 16:16-17.]

Ulazak: Druga grupa

Sve do ove točke, imamo dojam da su se svi spomenuti u dva uvodna pesukim - tj. Korah, Datan, Aviram i 250 lju-

di - udružili u ovom prosvjedu. Stoga treba očekivati da svi oni sudjeluju u ovom 'obračunu'.

Međutim, kako se priča nastavlja, pojavljuje se sasvim drugačija slika. Obratite pozornost, prema 16:12, da su Datan & Aviram, iz nekog razloga, izdvojeni:

"I Moše posla po DATANA & AVIRAMA, ali oni odgovoriše: NEĆEMO DOĆI GORE..." (vidi 16:12-14)

Zašto Moše mora POSLATI po Datana i Avirama? Uostalom, nisu li bili zajedno s Korahom i družinom kada su se prvi put okupili protiv Mošea (vidi 16:2-3)? Nadalje, s kojom svrhom ih Moše poziva? Želi li da sudjeluju u 'ketoret testu'? Na prvi pogled ostaje prilično nejasno o čemu se radi u ovom pozivu.

Međutim, njihov odgovor Mošeu - "nećemo DOĆI GORE" - već sugerira da bi Datan & Aviram mogli sačinjavati zasebnu grupu. Imajte na umu kako oni ostaju u vlastitom taboru [podsjetimo se da su oni iz ševet Reuven] i odbijaju se čak i približiti Ohel Moedu (gdje se provodi 'ketoret test').

Nadalje, iz njihove osude Mošea koja proizlazi iz njihovog odgovora na njegov poziv (vidi dolje), postaje sasvim jasno da je plan Datana & Avirama više 'politički' (i da oni nisu previše zainteresirani za 'duhovnu jednakost').

"Zar nije dovoljno što si nas izveo iz zemlje kojom teče med i mlijeko [misli se na Egipat!] da umremo u pustinji i SADA - SE I DALJE PONAŠAŠ KAO GOSPODAR NAD NAMAMA! Nisi nas ni doveo u zemlju kojom teče mlijeko i med (kao što je Moše bio obećao)... [stoga] nećemo doći gore!" (16:13-14)

U ovom drskom prkošenju Moševom pozivu, Datan & Aviram u potpunosti odbacuju Moševu političko VOĐSTVO. U njihovim očima, Moše nije uspio kao vođa naroda. Uostalom, kada su Bnei Jisrael na početku prihvatili Mošea kao svog vođu u Egiptu, on je obećao da će ih dovesti u zemlju kojom teče med i mlijeko (vidi Šemot 3:16-17, 4:30-31). Sada kada je Moše obavijestio Bnei Jisrael da ulazak u Obećanu zemlju više nije na horizontu, Datan & Aviram (i najvjerojatnije mnogi drugi) odbacuju legitimitet njegovog vodstva i autoriteta.

Jasno je da se ova pritužba drastično razlikuje od Korahovog početnog prigovora na KEHUNU! Korah i 250 ljudi osporavaju Aharonov ekskluzivni status, ali nikada ne dovode u pitanje Moševu ulogu vođe. Uostalom, svi oni pristaju na 'test' koji pokreće sam Moše. Datan i Avi-

(nastavak sa 9. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Korah: Biblijska "koalicjska politika"**

ram, međutim, dovode u pitanje Mošeovu ulogu vođe.

Mošeova molitva

Konačan dokaz ove razlike može se naći u Mošeovoj neposrednoj reakciji na prigovor Datana i Avirama. Obratite posebnu pozornost na to kako se Moše obraća B-gu u molitvi:

"I Moše se naljuti i reče B-gu - 'al teifan el MINHATAM' - Ne obaziri se na njihov 'prinos' - nisam im uzeo ni jednog magarca, niti sam ikome od njih učinio nepravdu." (vidi 16:15)

Na prvi pogled čini se da Moše sada moli B-ga da ne prihvati prinose "ketoreta". Međutim, to ne može biti iz dva razloga:

1. Datan i Aviram odlučili su ne sudjelovati u testu "ketoreta", pa zašto bi onda Moše tražio da B-g ne prihvati prinos koji oni niti ne prinose? [Vidi Ramban!]
2. Hebrejska riječ "minhatam" odnosi se ili na 'prinos jela' (vidi Vajikra 2. poglavlje) ili na neku vrstu dara (vidi Breišit 32:13,18). Svakako, to nije dru-gi naziv za "ketoret" (tamjan).

[Obratite pažnju na to kako su se komentatori nosili s ovim problemom. Iako prvo Rašijevo mišljenje tvrdi da se "minhatam" doista odnosi na prinos KETORETA, Ramban se (s pravom) ne slaže - sugerirajući da se to odnosi na bilo koju vrstu molitve (ili prinosa) koju oni mogu prinijeti. Vidi također Ibn Ezra & Sefermo koji objašnjava ovaj pasuk na sličan način.]

Nadalje, razlog koji Moše navodi - "jer nisam ništa uzeo od njih" - jasno se odnosi na Mošeovu protutvrđnju da za vrijeme njegovog vodstva nije bilo korupcije. Stoga se cijela ova molitva odnosi na pritužbu Datana i Avirama na njegovo vodstvo. Moše se jednostavno obraća B-gu kako bi potvrdio legitimitet vlastitog [od B-ga postavljenog] vodstva koje je sada osporeno. Moše podsjeća B-ga da je bio vjeran vođa koji nikada nije zlorabio svoju moć.

Dvije grupe - dvije zamjerke

Rezimirajmo što se do sada ispostavilo. Identificirali smo DVIJE neovisne pritužbe, koje su pokrenule DVIJE neovisne skupine, smještene na DVIJE različite lokacije:

PRVA GRUPA - 250 ljudi ["adat Korah"] - prosvjeduju protiv Aharonova ekskluzivnog prava na KEHUNU. Spremni su za svoj 'test' kod OHEL MOEDA; [Imajte na umu da Tora dosljedno ovu grupu naziva "adat Korah" (vidi 16:5,6,11).]

DRUGA GRUPA - Datan & Aviram (& sljedbenici) - žale se protiv POLITIČKOG vodstva MOŠEA. Okupljaju se na teritoriju ševet Reuven. [Ovo mjesto se kasnije naziva "Miškan Korah Datan v'Aviram" (vidi 16:24-27).]

Naravno, tek treba vidjeti kakav je stav samog Koraha po ova dva pitanja, no nema sumnje da postoje dvije skupine koje na svom dnevnom redu imaju dvije vrlo različite teme.

Ponovan ulazak u Prvu grupu

Sve do ove točke (tj. 16:1-15), pripovijest, iako pomalo složena, tekla je logičnim slijedom: prvo predstavlja obje skupine, a zatim predstavlja pojedinačne pritužbe svake frakcije. Ali sada, iz nekog razloga, narativ se počinje 'kollebat', naizgled nasumično, između Mošeovih sukoba sa svakom od ove dvije skupine.

Obratite pažnju na to kako se u 16:16 pripovijest naglo prebacuje s Mošeovog odgovora Datanu i Aviramu (II grupa) natrag na njegov izvorni sukob s "adat Korah" (I grupa):

"I reče Moše Korahu, sutra, ti i sva tvoja družina [250 ljudi] budite pred B-gom [kod Miškana], ti i oni i Aharon..." (16:16-17 / usporedi s 16:5- 7)

Zatim pripovijest nastavlja opisivati ovo suočenje: Sljedećeg jutra, svih 250 ljudi okupilo se kod Ohel Moeda spremnih sa svojim "mahtot" (tavama) i "ketoretom" (16:18), dok Korah masovno okuplja gomilu da gleda (16:19). Ali tada, baš kad očekujemo da ćemo saznati ishod ovog 'obračuna', opet nailazimo na naglu promjenu u narativu.

Ponovan ulazak u Drugu grupu

Upravo na ovoj kritičnoj točki u pripovijesti, nalazimo novu 'paršiju' (pogledajte 16:20-22), koja opisuje B-žju [prvu] izravnu intervenciju (u vezi s ovim incidentom), te reakciju Mošea i Aharona.

"I B-g je rekao Mošeu i Aharonu: 'Odvojite se od ove zajednice, da ih mogu uništiti u trenutku.' A oni padoše ničice, i rekoše: 'O B-že, B-že duhova svakoga tijela, hoće li - "iš ehad" - jedan čovjek sagriješiti, a Ti ćeš biti gnjevan na - "kol ha'EJDA" - cijelu zajednicu?' (16:20-22)

Pregledajte još jednom ove pesukim, i zapazite kako nije baš jasno na koga se odnose "iš ehad" i "ha'EJDA":

Odnosi li se "iš ehad" na Koraha, pa se stoga "ejda" odnosi na 250 ljudi? Ili, se "iš ehad" odnosi na cijelu grupu prigovarača - tj. Koraha i njegovih 250 ljudi. Ako je tako, on-

(nastavak s 10. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Korah: Biblijska "koalicjska politika"**

da se "ejda" mora odnositi na čitav narod Izraela, ili barem na veliku grupu sljedbenika koje je Korah okupio da promatraju (vidi 16:18-19).

Nadalje - što je s Datanom & Aviramom? Treba li ih također smatrati dijelom "iš ehada" u Mošeovoj molitvi?

Na kraju, ako se "ejda" odnosi na cijelu zajednicu - da li se to odnosi na 'znatiželjnike', tj. one koji su se okupili da gledaju (vidi 16:19), ili to stvarno podrazumijeva cijelu zajednicu, uključujući žene i djecu itd?

Način na koji razumijemo ove riječi izravno utječe na to kako razumijemo Mošeovu molitvu u 16:22. Drugim riječima, traži li Moše od B-ga da spasi 250 ljudi od Koraha (ako je tako, onda B-g ne odgovara na ovaj zahtjev), ili traži od B-ga da spasi cijeli narod od Koraha i njegovih 250 ljudi (ako je tako, onda B-g uslišava ovaj zahtjev)?

Da bismo odgovorili na ovo pitanje, pogledajmo kako B-g odgovara na ovu molitvu, i primijetite kako to čini da ostanemo potpuno zbunjeni u svom shvaćanju onoga što se događa:

"I B-g je rekao Mošeu, razgovaraj s EJDA i upozori ih - POVUCITE se iz područja MIŠKAN KORAH DATAN V'AVIRAM." (16:23-24)

Na naše iznenađenje, B-ži odgovor uvodi lokaciju za koju nikada prije nismo čuli: tj. MIŠKAN KORAH DATAN v'AVIRAM. To ne može biti sam Miškan, već se riječ "miškan" u ovom kontekstu odnosi na njihovo prebivalište, tj. mjesto gdje Datan i Aviram borave.

Kako Datan & Aviram nisu došli na test s "ketoretom", moramo zaključiti da se njihov "Miškan" mora nalaziti na području plemena Reuven. Najvjerojatnije je ovo mjesto služilo kao 'stranački stožer' za ovu skupinu ljudi koji su se otvoreno pobunili protiv Mošeovog političkog vodstva.

Imajući ovo na umu, pokušajmo identificirati na koga se odnosi "ejda" u B-žjem odgovor na Mošeovu molitvu (u 16:24). Kako bi spasio "ejda" od ovog "iš ehada", Moše mora dati upute "ejdi" da evakuiraju područje koje okružuje Miškan Korah Datan & Aviram. Stoga se "ejda" mora odnositi na grupu ljudi koja se okupila oko Miškana Korah Datan v'Aviram u plemenu Reuven. Međutim, ovaj zaključak je prilično zbunjujuć, jer samo pet pesukim ranije, riječ "ejda" je korištena da opiše grupu ljudi koji su se okupili oko OHEL MOEDA da gledaju obračun "ketoretom" (vidi 16:19)!

Još jednom otkrivamo kako je narativ 'preskočio' iz Prve grupe [250 ljudi koji prinose ketoret] na Drugu grupu [Datan & Aviram].

Kako bismo dokazali da su doista uključene dvije grupe, jednostavno zamijetite što se događa u sljedećem pasuku, dok Moše ispunjava B-žu zapovijed.

Podsjetimo se da Moše mora izdati upozorenje EJDA koja se okupila oko tabora Datana & Avirama. Kako se ova "ejda" odnosi na Drugu grupu, Moše sada mora NAPUSTITI područje OHEL MOEDA (gdje se okupila Prva grupa) i OTIĆI u područje gdje se nalazi Druga grupa - tj. Miškan Korah, Datan & Aviram:

"I Moše je ustao i OTIŠAO K Datanu & Aviramu... i rekao je narodu: MAKNITE SE od šatora ovih zlih ljudi... da ne budete izbrisani za sve njihove grijeh..." (16:25-26)

Zapazite da Moše mora NAPUSTITI svoju sadašnju lokaciju (kod Ohel Moeda) i OTIĆI DO "Miškan Korah Datan v'Aviram" (ovo je uvjerljiv dokaz da postoje dvije zasebne grupe). Ovo mjesto, koje Tora spominje kao "Miškan Korah Datan v'Aviram", služi kao 'stranačko sjedište' ove pobunjeničke skupine. Najvjerojatnije je u tom novom centru već formirana alternativna liderska grupa.

[Obratite pozornost na korištenje riječi "Miškan" [prebivalište] u Tori za opis njihovog sjedišta. Najvjerojatnije je ovaj izraz posebno odabran kako bi ukazao na to da ovo NOVO sjedište prkosi vodstvu Mošea Rabeinu, čije je sjedište "miškan" u Ohel Moedu!]

Budući da Druga grupa osporava Mošeovo vodstvo (a ne Aharonovo svećenstvo), sam Moše (a NE Aharon) mora biti taj koji se suočava s ovom skupinom. Imajte na umu da Aharon ne prati Mošea (u 16:25). Umjesto toga, on ostaje u Ohel Moedu, spreman za obračun s 250 ljudi (Prva grupa), tj. skupinom koja dovodi u pitanje njegovu KEHUNU.

(nastavak sa 11. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Korah: Biblijska "koalicijska politika"**

Dvije grupe - dvije kazne

U ovom trenutku, B-g mora dokazati političkim disidentima da je Mošeovo vodstvo bilo B-žanski imenovano. Stoga, sam B-g mora 'stvoriti' "beriju" - novi oblik stvaranja - kako bi kaznio ovu skupinu. Oni koji se distanciraju od ove skupine su spašeni (vidi 16:27-34). Međutim, primijetite da tlo čudesno proždire samo članove Druge grupe - tj. Datana & Avirama i njihove najvjernije sljedbenike.

Ali što se u međuvremenu dogodilo s "adat Korah" (Prvom grupom), tj. 250 ljudi. Sjetite se da su posljednji put spomenuti još u 16:17-19, dok su se pripremali za obračun "ketoretom"; ali nikad nam nije rečeno što im se dogodilo! Iz nekog razloga, Tora nas ostavlja u neizvjesnosti o njihovoj sudbini; sve do posljednjeg pasuka ove pripovijesti (i to na vrlo usputan način):

"I iziđe oganj od B-ga i spali 250 ljudi koji su prinosili ketoret." (16:35)

Ovaj posljednji pasuk dokazuje ne samo da su postojale DVIJE grupe na DVIJE odvojene lokacije, već da su postojala i DVA različita oblika kažnjavanja:

- **PRVA GRUPA:** 250 ljudi kod Ohel Moeda – PROGUTALA ih je vatra.
- **DRUGA GRUPA:** Datan & Aviram & društvo – PROGUTALA ih je zemlja.

Pa gdje je Korah u svemu tome? Je li ga progutala vatra u Miškanu zajedno s Prvom grupom, ili ga je progutala zemlja - zajedno s Drugom grupom?

Nije mogao biti na **dva** mjesta u isto vrijeme, zar ne?

Korah: Političar

Da bismo razumjeli prirodu Korahove upletenosti, moramo razumjeti njegovu povezanost sa svakom od ove dvije skupine. Prije nego što počnemo, upotrijebimo tablicu za sažetak naše dosadašnje analize:

	PRVA GRUPA	DRUGA GRUPA
Članovi:	250 muškaraca	Datan & Aviram + sljedbenici
Tužba:	Svećeništvo	Novo političko vodstvo
Protiv:	Aharona	Moše
Razlog:	Duhovna jednakost	Neuspjeh vodstva
Mjesto:	Ohel Moed	Ševet Reuven
Kazna:	Progutala ih vatra	Progutala ih zemlja

Na prvi pogled čini se da svaka grupa ima temelja za opravdanu žalbu.

Osporavajući ograničenje KEHUNE na Aharonovu obitelj, Prva grupa ističe svoje pravo, kao i pravo drugih, da prinosе korbanot.

Osporavajući Mošeovo političko vodstvo, Druga grupa izražava svoju zabrinutost za dobrobit i budućnost Am Jisraela. Po njihovom mišljenju, ostanak u pustinji jednak je nacionalnom samoubojstvu (vidi 16:13).

Iako Prva grupa ima malo toga zajedničkog s Drugom grupom, Tora ovu priču predstavlja kao da postoji samo jedna grupa, pod Korahovim vodstvom. Narativ to postiže tako što 'skače naprijed-natrag' s jedne grupe na drugu. Sljedeći grafik (prika 16) ilustrira ovaj 'tekstualni cik-cak':

PASUK GRUPA TEMA

1-4	Obje	Uvod
5-11	PRVA	Prigovor onih koji žele 'kehunu'
12-15	DRUGA	Pozivanje Datana i Avirama te njihovo odbijanje
16-19	PRVA	Test s "ketoretom"
20-22	Obje?	Mošeova tefila da B-g kazni samo krivce
23-34	DRUGA	Zemlja proguta Datana & Avirama & sljedbenike
25	PRVA	Vatra proždire 250 ljudi

Zašto Tora koristi ovaj neobičan stil? Kako nam to pomaže da bolje razumijemo Korahovu uključenost u svaku od grupa?

Korah - gdje si?

Prvo moramo utvrditi kojoj grupi Korah pripada.

Jasno, on predvodi Prvu grupu, koja zahtijeva "kehu-nu" (vidi 16:6-8,16-19). No, u isto vrijeme on je toliko uključen u Drugu grupu da se njegovo ime prvo pojavljuje na transparentu ispred sjedišta njihove stranke - "Miškan KORAH Datan v'Aviram"!

Nadalje, iako se sam Korah nikada ne spominje u kazni Druge grupe (pažljivo pogledajte 16:23-34 da to provjerite), mnoge njegove sljedbenike, koje je Humaš opisao kao "ha'adam ašer l'Korah", progutala je zemlja (vidi 16:32) zajedno s Datanom i Aviramom.

Zapravo, ostaje nejasno kako točno umire sam Korah. Je li ga progutala zemlja ili ga je progutala vatra?

(nastavak s 12. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Korah: Biblijska "koalicijska politika"**

'Posljednji puta kada je primijećen' bilo je to u 16:19 zajedno s 250 ljudi (Prva grupa) kod Ohel Moeda. Ali prema 16:25 čini se da je samo 250 ljudi sažeto, ali NE i sam Korah! S druge strane, 16:32 nas obavještava da je Datana & Avirama i SVE Korahove ljude progutala zemlja - ali čini se da je sam Korah 'nestao'! Je li u zadnji čas pobjegao od oba?

Očigledno nije, jer nam je kasnije u Sefer Bamidbar (vidi 26:9-10) sasvim eksplicitno rečeno da je Korah doista bio progutan. Ali da stvari budu još više komplicirane, Devarim 11:6 nagovještava da su samo Datan i Aviram bili progutani.

[Na osnovu složenosti ovih pesukim, Gemara u Sanhedrin 110a sugerira da je on primio obje kazne! Prvo ga je spalila vatra kod Ohel Moeda, a zatim se njegovo tijelo otkotrljalo do područja Datan v'Aviram i progutala ga je zemlja.] (Vidi također Ibn Ezra na 16:35.)

Pa zašto Tora opisuje te događaje na tako izbjegavajući način? Što nas način na koji je ovo predstavljeno može naučiti o prirodi Korahove umiješanosti? I konačno, zašto nam Humaš pokušava ostaviti dojam da bi Korah mogao biti na dva mjesta u isto vrijeme?

Moglo bi se sugerirati da ovaj 'cik-cak' stil odražava prirodu koalicije koja postoji između ove dvije disidentske skupine, jer one imaju samo jedan zajednički nazivnik - KORAHA.

Ali koja je bila Korahova motivacija u svemu tome?

Kako bismo odgovorili na ovo pitanje, vratimo se na uvodni pasuk ove Parše (vidi uvod). Ne govoreći nam što je Korah 'uzeo', Tora želi da si čitatelj postavi upravo ovo pitanje - što je to Korah uzeo?

*[Ako si niste postavili ovo pitanje kada ste počeli čitati, najvjerojatnije biste primijetili **postojanje** ove dvije grupe u nastavku čitanja.]*

Koalicijska politika

Korah je 'uzeo' dvije naizgled 'legitimne' prosvjedničke skupine i udružio ih kako bi formirao vlastitu bazu političke moći. [Vidi Ramban 16:1.] Dok se svaka od grupa možda nije sama usudila otvoreno izazvati Mošea i Aharona, Korah ih potiče da krenu u akciju. Datan i Aviram, 'potaknuti' od Koraha, uspostavljaju svoj vlastiti 'stožer' - "Miškan Korah, Datan i Aviram" - kao izazov Mošeovom vodstvu. Isto tako, 250 ljudi, uključujući pripadnike ševet Levi, potaknuto je da otvoreno izazove ograničenje

KEHUNE na Aharona.

Umjesto da potakne otvoreni dijalog, Korah potiče ove dvije frakcije da poduzmu snažne akcije. Korah je vjerojatno sebe vidio kao najprikladnijeg kandidata da postane novi nacionalni vođa. S tim ciljem, on se uključuje u svaku grupu prosvjednika. [Svatko tko poznaje političke znanosti (odnosno, aktualne događaje i/ili svjetsku povijest) lako se može povezati s ovim fenomenom.]

Korah je jednostavno ono što bismo nazvali 'uglašeni političar'. Njegova prava namjera je uzurpiranje političke moći. U svrhu tog cilja on iskorištava privatne interesne skupine.

Lekcija za sve generacije

Mišna u Pirkei Avot (5:17) smatra Korahovu pobunu paradigmatom spora koji je bio "š'lo l'sem ša'majim" (svađa koja nije za dobrobit Neba).

Zašto je baš Korah odabran za ovu paradigmatu? Uostalom, čini se da argumenti koje Korah iznosi ("jer je cijela nacija sveta" itd.) ukazuju upravo na suprotno - da se zapravo radi o svađi "l'sem šamajim" (za dobrobit Neba).

Pirkei Avot nas možda uči istoj poruci na koju bi mogla aludirati Tora kroz svoju složenu prezentaciju ovih događaja. Upravo zato što Korah i njegovi sljedbenici tvrde da se bore protiv "l'sem šamajim", hazal nas moraju obavijestiti o Korahovim pravim namjerama. Korah može tvrditi da vodi bitku "l'sem šamajim", ali njegova je tvrdnja daleko od istine. Njegov primarni interes je promovirati sebe, izgraditi bazu moći iz koje upravo on može izaći kao novi vođa.

To ne znači da je bilo koji oblik neslaganja zlo. Zapravo, Korahov pra-praunuk - Šmuel HaNavi (vidi Divrei Ha-Jamim I 6:3-13) - također je djelovao 'protiv establišmenta' jer je pokrenuo i vjersku reformu [protiv iskvarenosti "kehune" od Elijevih sinova] i političku reformu [pri postavljanju Davida za kralja umjesto Šaula]; međutim, njegove namjere i motivi bili su čisti i iskreni.

Paršat Korah nas stoga uči da kad god dođe do spora oko vodstva zajednice ili vjerske reforme, prije donošenja zaključaka moramo pažljivo ispitati ne samo tvrdnje, već i stvarne motive pojedinaca koji ih promoviraju. I na osobnoj razini svaki pojedinac mora neprestano ispitivati prave motive koji stoje iza svih njegovih duhovnih nastojanja.■

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarlag – 613 zapovijedi

388. Noć u Muzeju: Obaveza čuvanja hrama

Ti i tvoji sinovi bit ćete pred Svetištem ... (Brojevi 18,2)

389. Zamjena mjesta: Zabrana levitu da radi kohenov posao (i obratno)

... ali oni neće pristupati svetom posuđu i žrtveniku ... (Brojevi 18,3)

390. Tako je govorio Zar: Zabrana da služe oni koji nisu koheni

... stranac se neće približiti ... (Brojevi 18,4)

391. Pazi da ne ostane otključan: Zabrana da se Hram ostavi bez nadzora

Čuvajte stražu Svetog ... (Brojevi 18,5)

392. Otkupnina: Obaveza da se otkupi prvorodene sinove

... svakako ćete otkupiti svakog prvorodenog od ljudi ... (Brojevi 18,15)

393. Ne brzaj!: Zabrana da se otkupljuje prvorodene košer životinje

... prvo od krave ... od ovce ili koze ... nećete otkupiti ... (Brojevi 18,17)

394. Leviti se dobro uklapaju: Obaveza Levita da rade u hramu

Levit će obaviti posao ... (Brojevi 18,23)

395. Ja sam deset posto: Obaveza da se odvoji desetinu za levite

... darovao sam je kao dar Levitima ... (Brojevi 18,24)

Desetina je deset posto. Od vlastitih usjeva oduzimalo se nekoliko desetina, točno određenim redoslijedom. Prva od njih je prikladno nazvana *maaser rišon* (doslovno "prva desetina"), koja se davala levitu.

Za razliku od *terume*, dijela koji se daje *kohenu*, *maaser rišon* se smatra *hulinom*, što znači potpuno svjetovnom hranom. Takvu hranu mogao je jesti bilo tko, čak i u stanju ritualne nečistoće. Baš kao što je svaki Izraelac odvajao *teruma* od svog uroda, levit je također morao odvajati *teruma* od *maasera* koji mu je dan, kao što ćemo kasnije vidjeti. Ne samo to, iako su *kohanim* i Levijim primali desetine i druge darove od Izraelaca, oni su također imali obavezu da odvajaju desetine od njihovog vlastitog uroda.

Razlog za tu *micvu* je to što je B-g zemlju dao svim plemenima izuzev Levija; Leviju je dao službu u Hramu. Iako je ovo važan posao, on Levijim ostavlja bez izvora prihoda. To uistinu ne bi išlo da leviti, koji služe u ime naroda, prose po ulicama. Umjesto toga, B-g je organizirao njihovo uzdržavanje kroz desetine.

Za predano davanje desetine se kaže da osigurava bogatstvo. To jest, onaj tko je pedantan u ovoj *micvi* bit će uspješniji od onoga koji je uzima olako (vidi *Mišna Avos* 3,13). Zapravo, mada nam nije dopušteno "testirati" B-ga, u ovoj stvari nam je to dopušteno, kao što je izričito navedeno u Knjizi Malahije, "Donesite cijelu desetinu u spremu ... i testirajte me putem nje, kaže B-g" (3, 10).

Ova se *micva* primjenjuje na muškarce i žene, podjednako na *kohanim*, Levijim i Jisraelim. U Mišni, ona je predmet traktata *Maaseros*. Kodificirana je u Mišne Tora u prvom poglavlju *Hilhos Maaser*. Ova je *micva* 127. od 248 pozitivnih *micvi* u Rambamovom *Sefer HaMivvosu* i 12. od 26 *micvi* koje se mogu ispuniti u Izraelu prema popisu *Steipler Gaona*.

396. I vi isto: Obaveza levita da odvoji desetinu svojih desetina

... odvojiti ćete od njega dar B-gu, desetinu od desetine ... (Brojevi 18,26) ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hatec Hajim

Negativne zapovijedi

181. Negativna je zapovijed ne odjenuti nikakav odjevni predmet od vune i lana

kao što Pismo kaže, *Nećeš odijevati miješani materijal, vunu i lan zajedno (D'varim 22,11)*. To se naziva *kil'ajim* ("pomiješane vrste") odjeća. "Vuna" se konkretno odnosi na vunu ovaca i ovnova. Jednom kada se vuna i lan sastave bilo kojom vrstom sjedinjenja na svijetu, oni postaju zabranjeni kao *kil'ajim* po zakonu Tore. Ako netko nosi *kil'ajim* čak i nehotice, privre-

meno, pa čak i ako je preko deset haljina, tako da on od toga nema nikakve koristi, i čak i ako je to [jedino] da se prođe carinski pregled – on krši tu [zabranu]. Tako isto i ako se netko prekrije time [kao pokrivačem] on to krši. Po zakonu učenjaka zabranjeno je sjediti na podmetaču ili prostirci od *kil'ajim*. Čak i da ima deset mekih prostirki, jedna na drugoj, a najdonja je *kil'ajim*, zabranjeno je sjesti na najgornju.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba, kako za muškarca tako i za ženu. ■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserles iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravoreke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio II: Jore De'a

Poglavlje 25 - Mješavine različitih vrsta

Zabranjeno je nakalemiti jednu vrstu biljke na drugu; ova zabrana vrijedi čak i za ne-Židove (295, 1-3). Uzgajanje takvog izdanka je zabranjeno, ali dopušteno ga je presaditi i sve što iz njega izraste je dopušteno (295,7). Dopušteno je zajedno saditi sjeme različitih vrsta drveća ili drveća i drugih vrsta biljaka, ili posaditi sjeme povrh korijena stabla ili povrh grane stabla koja je usmjerena pod zemlju (osim ako se ne radi o vinovoj lozi) čak i ako se sjeme može u njima ukorijeniti; vidi 295,3-5. Za primjere "vrsta" u tu svrhu vidi 295,6.

Ako uz vinovu lozu raste žito ili povrće, svakome tko je svjestan toga i ne ukloni jedno od njih kad ima priliku, zabranjeno je stjecati korist od njih, a ako je on vlasnik, svima je zabranjeno od njih ostvarivati korist; vidi 296,1-8.13.16-17.22.24-25. Ova zabrana vrijedi tek nakon što zrno ili povrće pusti korijene i grožđe postane jestivo (vidi 296,9-12) te nakon što naraste 1/200 (vidi 296,16-19). U vezi vrsta povrća na koje se to odnosi vidi 296,14-15. U vezi udaljenosti do koje se zabrana proteže od pojedine vinove loze ili vinograde vidi 296,19-21.23.26-44.64-68; u vezi barijera između žita ili povrća i vinove loze vidi 296,45-63. Sva se ova pravila primjenjuju u zemljama Izraelu i Siriji; drugdje je jedino zabranjeno posaditi dvije vrste žitarica ili povrća uz vinovu lozu, i ako se zna da su rasle jedna uz drugu, zabranjeno ih je jesti (296,69).

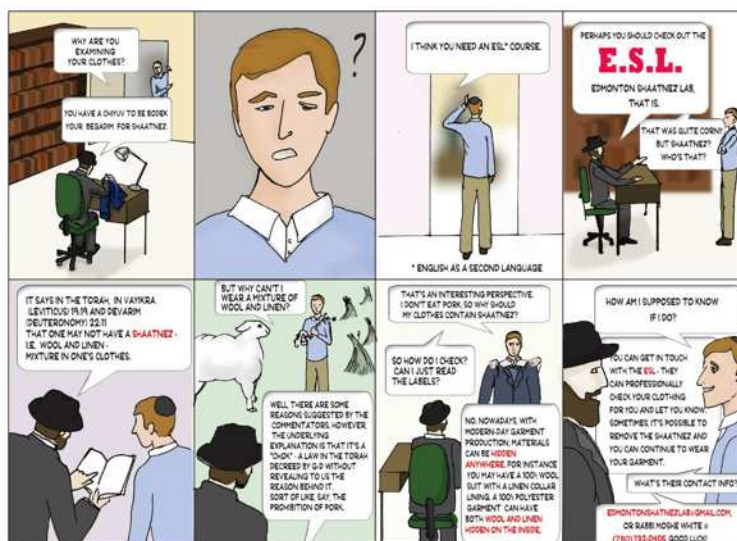
U zemlji Izraela zabranjeno je zajedno posaditi dvije vrste usjeva

ili im omogućiti da rastu zajedno ako imaju izgled značajne ili namjerne mješavine; vidi 297,1-3.5-9.11. Ta se zabrana odnosi i na sadnju na mjestu gdje su biljke ranije rasle te je tamo ostalo njihovo korištenje; vidi 297,10.12-13. U vezi definicija "vrsta" za ove svrhe vidi 297,14-15; u vezi klasifikacije prehrambenih usjeva vidi 297,3-4. U vezi razmaka sadnje i odijeljenosti koje daju (ili ne daju) izgled mješavine vidi 297,16-39; sadnja je općenito dopuštena ako su vrste previše udaljene da bi se hranile jedna od druge ili ako izgledaju međusobno odvojene (297,40).

Zabranjeno je pariti različite vrste životinja (uključujući morske životinje) ili ptice (297,1-3) [u mnogim izdanjima *Jore De'a* postoje dva odjeljka 297], ali je dopušteno stjecati korist iz potomstva takvog parenja, a ako su oba roditelja košer, takvo je i potomstvo (297,4). Za primjere "vrsta" s tim u vezi vidi 297,5-8. Potomstvo mješovitog parenja ne smije se pariti s vrstom niti jednog od roditelja, ali se mogu pariti jedni s drugima ako su im majke iste vrste

(297,9). Zabranjeno je da zajedno rade ili se vode životinje različitih vrsta (297,10-15), ali je dopušteno činiti to sa životinjom i čovjekom (297,16).

Mješavina ovčje vune s lanom naziva se **šatnez** (298,1-2). Ako se vuna ili lan miješaju s drugim vrstama vlakana, mješavina se tretira prema njenom većinskom sastojku (ili više njih), ali ako su vlakna upređena u niti, ne smije se zanemariti čak ni komponenta koja je u manjini (299,1). Mješavina je **šatnez** samo ako se vuna i lan nalaze u izravnom doticaju (vidi 299,2) i međusobno su pričvršćeni miješanjem, uvrtnjem, šivanjem ili vezivanjem (vidi 300,1-7). Zabranjeno je odjenuti materijal koji je makar i djelomično **šatnez**, čak i privremeno, ili se pokriti njime ili da on dođe u dodir s tijelom (izuzev nogu) kako bi ga grijao ili izolirao (vidi 301,1-6.8-15), ali je dopušteno proizvoditi ili posjedovati **šatnez** (304,1) i koristiti ga za odijevanje mrtvih (301,7; 351,1). Dobiveni materijal treba provjeriti da ne sadrži **šatnez**; vidi 302,1-2. O tome što učiniti onome koji nosi **šatnez** vidi 303,1-2. ■

David Gurwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Kovani lim i gimel

Balashon - Hebrew Language Detective

Kao odgovor na Korahovu pobunu, Mojsije je pozvao pobunjenike na sučeljavanje rekavši im da donesu tamjan sa svojim kadionicama u Miškan. Nakon što ih je pobila B-žja vatra, te su kadionice postale svete. B-g je tada uputio Mojsija što da učini s tim kadionicama:

"[A što se tiče] kadionica onih koji su sagriješili po cijenu svojih života, neka se od njih načine kovani limovi kao oplata za žrtvenik – jer jednom kad su upotrijebljene za prinošenje darova Vječnom, postale su svete – i neka služe kao upozorenje narodu Izraela." (Brojevi 17:3)

Riječ za "kovani lim" – פַּח (pah) – pojavljuje se u još jednom stihu u Tanahu: "Iskovali su zlatne limove i izrezali niti da se utkaju u uzorke među plavim, ljubičastim i grimiznim pređama, i finom lanu." (Izlazak 39:3)

Neki proučavatelji sugeriraju da je riječ פַּח (pah) dobila ime po zvuku

udaranja metala – "pah!"

Danas פַּח (pah) znači "lim", kao i u biblijskim vremenima, ali se može odnositi i na jedan konkretan metal – "kositar". Do toga je vjerojatno došlo zato što je kositar bio uobičajen metal za izradu lima. Engleski jezik ima istu pojavu – ljudi će reći "(kositrene) limenke" (*tin cans*), iako su češće napravljene od aluminija.

Isto tako u hebrejskom, riječ פַּח (pah) se može odnositi i na kantu za smeće. Iako su izvorno bile prvenstveno izrađene od lima, danas su zadržale isto ime makar se rade od plastike. Srodne פַּחִית (pahít) limeinke za bezalkoholna pića – također su izrađene od aluminija.

Postoji hebrejska riječ za kositar, בְּדִיל (b'dil). Jedna teorija tvrdi da potječe od korijena בָּדַל (badal), što znači "odvojiti", jer je kositar bio odvojen od dragocijenijeg zlata i srebra. Ova se riječ pojavljuje u nekoliko biblijskih stihova, uključujući ovaj: "Međutim, zlato i srebro, bronca, željezo, kositar i olovo." (Brojevi 31:22)

Onkelos בְּדִיל (b'dil) prevodi na aramejski אַבְצָא (avacá) što je također značilo "kositar". Kad je Eliezer Ben-Yehuda želio skovati hebrejsku riječ za metal cink, odabrao je אַבָּץ (avac) jer, iako je אַבְצָא (avacá) na aramejskom značilo kositar, hebrejskom nisu bile potrebne dvije riječi za kositar.

Također, poput kositra, cink je bijele boje, a riječ אַבְצָא (avacá) potječe od semitskog korijena što znači "bijelo", što nam također daje riječi בֵּיצָה (beica) – "jaje" i בּוּץ (buc) – biblijsku riječ za "lan".

Gimel ג

Treće slovo hebrejskog alfabeta je *gimel* - גִּמֵּל. Glas za *gimel* - "G" snažno je vezan uz glas "K". David Sacks piše u knjizi *Letter Perfect*, da: Od svih slova alfabeta, slova K (u engleskom C) i G su najbliža, braća blizanci, po izgledu i zvuku. Postavite jezik i kažite "k", koji tjera zrak stražnjim svodom vaše usne šupljine (velumom, ili mekim nepcem). Ostavite jezik na tom mjestu, ali ovog puta počnite iz glasnica: "g". Tako je K bezvučni nepčani prekid, a G zvučni nepčani prekid. Srodstvo među njima se može čuti u (engleskoj) riječi "scorn," koja bi se izgovorila gotovo isto da se piše "sgorn." (Drugi primjer: Kada slijedeći puta budete pisali dopis svom šefu, pokušajte na vrhu napisati "As we disgust.")

U hebrejskom uviđamo istu vezu. *Gimel* se izmjenjuje s *kaf* i *kuf* (qof):

- קובע, כובע, מגבעה (sve vrste

(nastavak s 16. stranice) **David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik Kovani ilm i gimel**

pokrivala za glavu)

- רכל i רגל
- סגר i סבר
- זכוכית i זגוגית

i obrazac koji smo vidjeli kod קצ sa značenjem odrezati, nastavlja se s גז kao i: גזע, גזם, גזל, גזר, גזו, גזה

Ovo nam također pomaže objasniti zašto je C postalo treće slovo u engleskom jeziku, umjesto slova G. Grci su *gimel* pretvorili u *gama*, no Etrušćani koji su preuzeli pismo od Grka, nemaju glasa G. Najbliži glas bio je "k" pa su stoga oni *gama* pretvorili u "C". Kasnije je Rimljanima ustrebalo slovo za glas G, pa su stvorili slovo "G".

Još jednu vezu između G/C zapažamo u porijeklu slova *gimel*. Gimel je povezan s hebrejskom riječju *gamal* – גמל koja je postala *kamelos* u grčkom i kasnije *camel* u engleskom (i kamila u hrvatskom). Ima znanstvenika koji vjeruju da oblik slova gimel nije "vrat kamile", već da on upućuje na "štap za bacanje" lovaca. Međutim, za razliku od drugih promjena u slovima (*dag* u *delet*, *nahaš* u *nun*), nije mi poznata hebrejska riječ koja povezuje *gamal* sa "štapom za bacanje". Možda će neki čitatelj moći pomoći u tome.

Korijen גמל ima tri značenja. Kao što je već spomenuto, on se može odnositi na kamilu - *gamal*. On može značiti "odbiti dijete od prsiju" ili "sazrijeti" - גמילה u suvremenom hebrejskom odnosi se na odvikavanje od ovisnosti, i u ovotjednoj paraši (Korah) imamo frazu (*Ba-Midbar* 17, 23): וַיִּגְמַל שָׂקָדִים - "bademi bjehu do-

zreli". A treće značenje je "platiti, nagraditi, nadoknaditi". Odatle nam i blagoslov "*HaGomel*" - הגומל לחייבים - B-g onome koji zaslužuje kaznu uzvraća naklonošću. Iz ovog značenja proizlazi i pojam *gemilut hasadim* – גמילות חסדים koji se često prevodi kao "djela dobročinstva". (Ovo me podsjeća na vic koji sam čuo kao dijete:

"Q: What did the robbers say to the group of Habadniks? A: Gimme loot, chasidim!")

Klein ne nalazi vezu između ovih značenja. Za značenja kamila i plaćanje postoje usporedne riječi u drugim semitskim jezicima i ne izvode se iz nijedne ranije riječi. Značenje "sazrijeti, odbiti od prsiju", prema Kleinu, povezano je s korijenom גמר - "biti potpun".

Kaddari povezuje oba glagola s idejom "biti potpun". U hebrejskom to ima više smisla, te on piše da

korijen ima značenje: הִיה שֶׁלֵם, השלים, - "bilo je potpuno, upotpunjeno, plaćeno". I Steinberg povezuje גמל s שלם (i možda pod utjecajem Kaddarija, mada u Kaddarijevom novom rječniku ne vidim nikakvu refrencu na Steinberga), te također povezuje glagol s "kamilom". On kaže da je jedno od značenja glagola גמל "pokrenuti vlastite planove (Ješaja 3,9; Tehilim 137,8)." Te je stoga povezano s naravi kamile, koja je uvijek spremna služiti.

Jastrow ima drugačiju teoriju. On kaže da su sva značenja riječi גמל povezana s "obavezati se, par, breme". Tako platiti znači "natovariti (dobro ili zlo)". A kamila je "nosač tovara".

Posljednje objašnjenje dolazi od Rav Hirscha – on kaže da je *gamal* nazvana tako jer kao da je odbijena od vode.■

Rabbi Shmuel Rabinowitz:

Pobuna, pravda, i milost

U Paršat Korah čitamo o pobuni koju je Korah, cijenjeni član zajednice, poveo protiv Mojsija i Aharona. Među onima u opoziciji koju je vodio bili su i Datan i Aviram, dvojica poznatih problematičara još iz Egipta, kao i dvjesto pedeset drugih uglednih vođa. Bio je to splet interesa – Korah je želio biti na čelu umjesto Mojsija ili Aharona, dvjesto pedeset vođa željelo je zaslužiti svećeništvo i blizinu svemu svetome, dok su Datan i Aviram mrzili iscrpljujuće putovanje pustinjom i željeli se vratiti u Egipat.

Nakon što je Mojsije pokušao smiriti pobunu, obraćajući se svakoj od ovih skupina, on i Aharon zaslužili su B-žansku objavu u kojoj je B-g predložio da okonča priču na težak način:

"B-g je rekao Mojsiju i Aharonu, govoreći: 'Odvojite se od ove zajednice, i Ja ću ih u trenu uništiti.'"

B-g je predložio nedvosmisleno rješenje. Dao je nalog je Mojsiju i Aharonu da se odvoje od zajednice, a On, B-g, bi u trenu okončao priču. Ali Mojsije i Aharon odlučili su ne prihvatiti ovaj prijedlog:

"Padoše ničice i rekoše: 'O B-že, B-že duhova svega tijela, ako jedan čovjek sagriješi, hoćeš li se gnjeviti na cijelu zajednicu?'" (Brojevi 16:20-22)

Obratite pozornost na poseban naziv koji su Mojsije i Aharon upotrijebili obraćajući se B-gu: "B-že duhova svega tijela." Raši, veliki biblijski komentator, objasnio je to na sljedeći način:

"O B-že, B-že duhova: [B-že koji] poznaješ misli [svakog čovjeka]. Tvoja vrline nisu poput onih zemaljskih bića. Smrtni kralj protiv kojeg dio njegove zemlje počini grijeh ne zna tko je grešnik, i stoga, kada je ljut, kažnjava sve. Ali Tebi, sve su misli otkrivene, i Ti znaš tko je grešnik."

Mojsije i Aharon, suočeni s pobunom protiv njih, odjednom su postali branitelji naroda. Umjesto da prihvate B-žji prijedlog da uništi narod u trenu, oni ustvrde da je taj put pogrešan. Tko god je sagriješio, treba biti kažnjen, ali mnogi pripadnici naroda nisu, pa zašto bi oni bili kažnjeni? Doista, B-g prihvata njihov argument i kažnjava samo Koraha i njegovo ljudstvo, a ne cijeli narod.

Ovo nije prvi put da se susrećemo s ovakvom vrstom razgovora između B-ga i Mojsija. Tako je isto nakon što je narod sagriješio sa Zlatnim teletom vičući "Ovo su tvoji bogovi, o Izraelu", B-g rekao Mojsiju: "Sada Me pusti, i Moj će se gnjev razbuktati protiv njih tako da ću ih uništiti, a od tebe ću učiniti veliki narod." I tamo je Mojsije odgovorio riječima pomirbe i ublažavanja: "Zašto, o B-že, da se Tvoj gnjev rasplamsa protiv Tvoga naroda...?", i ponovno, nakon što je narod sagriješio s uhodama i ružno govorio o

Obećanoj Zemlji, B-g je iznio je isti težak prijedlog, a Mojsije je zatražio: "Molim Te oprosti grijeh ovome narodu prema Tvojim obilnoj dobroti."

Ono što ovdje otkrivamo jest obrazac. B-g predlaže strogo kažnjavanje naroda, a Mojsije staje njima u obranu i smiruje B-žju ljutnju. Zapravo, Mojsije se ponaša očekivano. B-žji težak prijedlog djeluje kao poziv Mojsiju da predstavi mekšu stranu stvarnosti, pomirljiv i umirujući stav.

Kabalističkim rječnikom, ono što ovdje vidimo jest pojava svojstva pravde i svojstva milosti. Pravda zahtijeva potpunu, krutu odmazdu; kaznu za grešnike. Međutim, milost potiče dobrohotnost, suosjećanje i put prema ispravljanju. Kada B-g Mojsiju kaže da želi uništiti narod, to je svojstvo pravde. A kada je Moše pomirljiv i traži milost za narod, svojstvo milosti nadvladava svojstvo pravde.

Svojstvo milosti mora doći od strane Mojsija. Kao vođa, duhovni učitelj, predstavnik javnosti, od Mojsija se više puta traži da u sebi razvije svojstvo milosti. Čak i kada narod griješi iznova i iznova, pa čak i kada je pobuna usmjerena protiv njega osobno, Mojsije ne prihvata obilježje pravde koje čuje od B-ga. To je zadana opcija, na ekstremno način, tako da će Mojsije preuzeti ulogu vođe i nametnuti svojstvo milosti nad svojstvom pravde. ■

Pisac je rabin Zapadnog zida i svetih mjesta.

Rabbi Mordechai Kamenetzky:

Izgaranje Iznutra

"Svaka svađa", kaže Mišna u Pirke Avot (5:20), "koja se vodi radi nebesa, na kraju će opstati. Međutim, ako je rasprava imala sebičnu motivaciju, neće potrajati." Mišna nudi Hilela i Šamaja kao primjer nebeskih suparnika. Njihove će rasprave trajati zauvijek.

S druge strane, Korah i njegova zajednica navedeni su kao primjeri onih čija je rasprava proizašla iz egocentričnih motiva. "Takve su rasprave", kaže Mišna, "osuđene na propast."

Mišna očito aludira na događaj u ovotjednom odjeljku. Korah, prvi rođak Mošea, osporio je svećeništvo. Skupio je 250 sljedbenika, osnovao zajednicu i otvoreno se pobunio protiv Mošea i Aharona, tvrdeći da su Moše i njegov brat potajno prigrabili i svjetovno i duhovno vodstvo. Moše je, u svojoj velikoj poniznosti, ponudio rješenje u kojem bi božanska intervencija ukazala na pravog vođu. Koraha i njegove sljedbenike žive je progutala čudesna varijacija potresa.

Ipak, postavljaju se dva pitanja o Mišni. Upotrebom izraza "svađa radi nebesa će opstati" čini se da se pokazuje da je tekuća rasprava dokaz njezine svetosti. Ne bi li trebalo biti suprotno?

Druga je anomalija što se, pozivajući se na košer raspravu, Mišna odnosi na protivnike, Hilela i Šamaja. Svaki je bio na jednoj strani rasprave. Ipak, kada govori o raspravi koja je označena kao egoistična, ona protivnike definira kao Koraha i njegovu zajednicu.

Nisu li protivnici bili Korah i Mo-

še? Zašto je drugi dio Mišne nedosljedan prvome?

Tjedan nakon Pesaha 1985. godine, počeo sam svoju prvu dužnost u starom malom *šulu* (sinagogi) u Pittsburghu, u Pennsylvaniji. Zrakom se širio miris soka haringe, a klupe nisu škripale dok su se njihale, već su "stenjale". Koliko god je namještaj bio star, članstvo je bilo još starije. Ali duh tradicije zajednice bio je borbeniji od njezina fizičkog izgleda.

Prvi tjedan zamolili su me da blagoslovim mladi mjesec *ijar*, *mevarhim hahodeš*. Tada su počele nevolje. Svaki šabes izgovara se sumorna molitva, *Av HaRahamim*, koja se prisjeća Židovskih mučenika iz doba križarskih ratova. Na blagdane ili druge svečane prigode, poput šabesa *mevarhim*, u čast slavljeničkog duha dana, molitva se izostavlja.

Međutim, mjesec *ijar* smatra se tužnim razdobljem za Židove. Dva deset četiri tisuće studenata Rabi Akive pomrlo je u tom razdoblju. Mnoge zajednice izgovaraju *Av HaRahamim* na šabes *mevarhim* za mjesec *ijar*. Pretpostavio sam da moja nova zajednica čini isto i počeo sam izgovarati "Av HaRahamim". Odmah sam čuo povik i započela je galama.

"Ne govorimo *Av HaRahamim* danas. Upravo smo blagoslovili novi

mjesec", objavio je predsjednik. "Ovoga mjeseca ga kažemo! To je *sefira*, razdoblje žalosti", uzvratio je potpredsjednik. "Ti ništa ne znaš. Nikada ga ne govorimo kad *benšamo* (blagoslivljamo) Roš hodeš", povikao je blagajnik. "Uvijek smo ga govorili!" tvrdio je *gabaj*.

Rasprava je ključala dobrih pet minuta, potom su se svi počeli smiješiti i naložili mi da kažem molitvu kako sam planirao. Prije nego što sam nastavio službu, prišao sam starom *šamašu* koji je mirno sjedio tijekom cijelog ovog meteža i upitao ga: "Kakav je *minhag* (običaj) ovog *šula*?"

Bacio je pogled na prizor i ozario se. "Ovaj *šul* je star 100 godina. Ovo je naš *minhag*."

Mišna nam daje lakmus test. Kako se zna kada je valjano raspravljati? Samo kada je to rasprava koja obuhvaća vječnost. Rasprave Šamaja i Hilela traju do danas, u dvoranama i učionicama ješiva i sinagoga diljem svijeta. Ničiji stav nije bio iznesen radi osobne koristi, već se raspravljalo radi nebesa. Međutim, Korahov sukob s Mošedom bio je sukob za osobnu korist. Moše nije imao problema s njima. Bio je to sukob Koraha i njegovih suradnika. Svaki s potpuno drugačijom motivacijom – samim sobom. I to nije potrajalo. Sukob s B-žanskom namjerom ostaje vječan. U zdravom okruženju ima mjesta za zdrave razlike. I te će se razlike protezati u vječnost.

Gut šabes ■

Rabbi M. Kamenetzky je dekan Ješive South Shore.

Rabbi Lord Jonathan Sacks:

Rasprava sa ciljem Istine

Korahova pobuna nije bila samo najgora od svih pobuna tokom godina provedenih u pustinji. Ona je također bila drugačija jer se radilo o izravnom napadu na Mojsija i Arona. Korah i njegovi bližnji pobunjenici u osnovi su Mojsija optužili za nepotizam, za neuspjeh, i iznad svega proglasili ga varalicom – onim tko pripisuje B-gu odluke i zakone koje je on sam (Mojsije) osmislio za vlastite ciljeve. Toliko je težak bio taj napad da je za mudrace on postao paradigma najgore vrste neslaganja:

Koja je rasprava za dobrobit istine? Rasprava između Hilela i Šamaja. Koja rasprava nije za dobrobit istine? Rasprava Koraha i njegove družine. (Mišna Avot 5,17)

Menahem Meiri (Katalonija, 1249-1306) objašnjava to učenje sljedećim riječima:

Rasprava između Hilela i Šamaja: U njihovim debatama, jedan od njih bi donio odluku, a drugi bi joj se protivio, iz želje da otkrije istinu, a ne iz pakosti ili želje da prevlada nad svojim bližnjim. Rasprava koja nije donosila dobrobit bila je ona Koraha i njegove družine, jer su oni došli narušiti poziciju Mojsija, našeg gospodara, neka bi počivao u miru, iz ljubomore i svadljivosti te ambicije za pobjedom.

Mudraci su izvukli temeljnu razliku između dvije vrste konflikta: *rasprave sa ciljem istine i rasprave sa ciljem pobjede.*

Odlomak se mora čitati na taj način, zbog očigledne nepodudarnosti između onoga što su pobunjenici rekli i onoga što su zapravo tražili. Ono što su oni rekli bilo je da narod ne treba vođe. Svi su oni bili sveti. Svi su oni čuli riječi B-ga. Unutar Izraela ne bi trebalo postojati razlike u poziciji, niti u hijerarhiji svetosti. "Zašto ste se onda postavili iznad G-spodnjeg zbora?" (Br 16,3). Pa

ipak, iz Mojsijevog odgovora jasno je da je on iza njihovih riječi čuo nešto sasvim drugo:

Mojsije je također rekao Korahu, "Čujte sada, Levijevci! Zar vam nije dosta što vas je B-g Izraelov odvojio od zajednice Izraelove, da vas privuče u svoju blizinu, pa da vršite službu kod Šatora G-spodnjega i obavljate pred zajednicom službu svoju? Tebe je sa svom braćom tvojom, sinovima Levijevim, privukao k Sebi, a sada tražite još i svećeništvo." (Br 16,8-10)

Ono što su oni željeli nije bila zajednica bez vođa. Umjesto toga, oni su zapravo htjeli biti vođe. Retorika pobunjenika nema nikakve veze s potragom za istinom, ali ima mnogo veze sa traženjem časti, pozicije, i (kako su oni to vidjeli) moći. Oni nisu željeli učiti, nego pobijediti. Nisu tražili istinitost, već pobjedu.

Utjecaj toga možemo pratiti u nizu događaja koji su uslijedili. Najprije, Mojsije je predložio jednostavan test. Neka pobunjenici donesu žrtvu tamjana sljedećeg dana i B-g će pokazati prihvaća li njihovu žrtvu ili ju odbija. To je racionalan odgovor. Budući da je u pitanju bilo ono što B-g želi, neka B-g odluči. To je bio kontrolirani eksperiment, empirijski test. B-g bi, na nedvosmislen način, dao narodu do znanja tko je u pravu. To bi, jednom zasnagda, uspostavilo istinu.

Ali Mojsije nije stao na tome, kao što bi to bio učinio da je istina bila

jedini predmet spora. Kao što smo vidjeli u gornjem citatu, Mojsije je pokušao razuvjeriti Koraha u njegovim neslaganjima, ne protiveći se njegovim argumentima, već obraćajući se ogorčenosti koja je stajala u njihovoj pozadini. On mu je rekao da mu je već dana pozicija časti. On možda nije bio svećenik, ali je bio Levit, a Leviti su imali posebnu svetu poziciju koju nisu dijelila druga plemena. On mu je rekao da bude zadovoljan sa časti koju ima te da ne dozvoli da prevlada njegova ambicioznost.

Zatim se usmjerio na Datana i Avirama, Rubenovce. Da je imao prilike, rekao bi im nešto drugačije budući da je izvor njihovog nezadovoljstva bio drugačiji od Korahovog. Ali oni su se u potpunosti odbili naći s njime – još jedan znak da nisu bili zainteresirani za istinu. Oni su se pobunili iz čistog osjećaja uvrijeđenosti jer je Rubenovo pleme, pleme Jakovljevog prvorodenog sina, naizgled u potpunosti ostalo bez dodijeljene časti.

U ovom trenutku, konfrontacija je postala još snažnija. Jedan i jedini put u svom životu, Mojsije je iskoristio svoju čelnu ulogu da bi izazvao čudo:

Zatim je Mojsije rekao, "Po tom ćete spoznati, da je G-spod poslao mene, da izvršim sva ta djela, i da ja ne radim sam od sebe. Ako ovi ovdje pomru, kao što umiru svi ljudi, i ako ih zadesi običan udes svih ljudi, onda G-spod nije poslao mene. Ako li G-spod izvrši nešto ne-

(nastavak s 20. stranice) **Rabbi Lord Jonathan Sacks: Rasprava sa ciljem Istine**

čuveno i zemlja otvori usta svoja i proždre ih sa svime što je njihovo, tako da siđu živi u podzemlje, onda po tom spoznajte, da su ovi ljudi hulili na G-spoda." (Br 16,28-30)

Tek što je to izgovorio "zemlja ispod njih otvorila je svoja usta i progutala ih" (Br 16,32). Pobunjenici su "živi sišli u grob" (16,33). Nemoguće je zamisliti dramatičniju potvrdu. B-g je, bez tračka sumnje, pokazao da je Mojsije bio u pravu, a pobunjenici u krivu. *Pa ipak, rasprava tu nije završila.* To je ono što je nevjerovatno. Daleko od toga da je narodu bilo žao i da se pokajao, narod se drugog jutra ponovo počeo žaliti – ovog puta, ne oko toga tko bi trebao voditi, već oko načina na koji je Mojsije izabrao završiti raspravu: "Sljedećeg dana cijela izraelska zajednica počela je mrmljati protiv Mojsija i Arona. 'Vi ste pobili G-spodnji narod,' rekli su oni" (17,6)

Možda ste vi bili u pravu, a Korah u krivu. Ali je li to način na koji se pobjeđuje u raspravi? Da izazoveš da tvoji suparnici budu živi progutani? Ovog puta, B-g je predložio potpuno drugačiji način rješavanja sukoba. Rekao je Mojsiju da svako pleme uzme štap i na njega napiše svoje ime, te da stave štapove u Šator sastanka. Na štapu Levijevog plemena, on treba napisati Aronovo ime. Jedan od štapova će proklijati i to će biti znak koga je B-g izabrao. Plemena su to učinila, i sljedećeg jutra otkrili su da je Aronov štap proklijao, procvjetao i rodio bademima. To je, na kraju, završilo raspravu (Br 17,16-24).

Drugim riječima, ono što je završilo svađu, nije bio iskaz moći već nešto potpuno drugačije. Ne možemo biti sigurni, jer tekst to ne kaže jasno, ali izgleda da činjenica da je Aronov štap rodio bademima ima bogatu simboliku. Na Bliskom istoku, badem je prvo stablo koje cvjeta, njegovi bijeli cvjetovi ukazuju na kraj zime i na pojavljivanje novog života. U svojoj prvoj proročkoj

viziji, Jeremija je vidio granu bademovog stabla (*šaked*) i rečeno mu je da je to znak da On, B-g, "gleda" (*šoked*) kako bi vidio da li se Njegova riječ ispunjava (Jer 1,11-12). Cvjetovi badema podsjećali su na zlatne cvjetove na menori (Izl 25,31; 37,17), koju je Aron svakodnevno palio u Svetišću. Hebrejska riječ *cic*, ovdje korištena u značenju "cvjetanja," podsjeća na *cic*, "počeonik" od čistog zlata koji je bio dio Aronove odjeće, a na kojem su bile upisane riječi, "Svet G-spodu" (Izl 28,36). Klijanje bademove grane bilo je stoga više od znaka. To je bio višeznačan simbol života, svjetla, svetosti i prisutnosti B-ga koji promatra.

Gotovo da bi se moglo reći da je bademova grana simbolizirala svećeničku želju za životom nasuprot želji za moći koju su imali pobunjenici. Svećenik ne vlada nad narodom, on blagoslivlja narod. On je kanal kroz koji teče B-žja životodavna energija. On povezuje narod sa B-žjom prisutnošću. Mojsije je odgovorio Korahu u Korahovim terminima, iskazom moći. B-g je odgovorio na znatno drugačiji način, pokazujući da vodstvo nije arogancija, već poniznost.

Ono što cijela epizoda prikazuje jest destruktivna priroda rasprave koja nije za dobrobit istine – koja ima za cilj samo pobjedu. U takvom konfliktu, u pitanju nije istina, nego moć, a rezultat je da obje strane pate. Ako ti pobijediš, ja gubim. *Ali ako ja pobijedim, ja opet gubim, jer umanjujući tebe, ja umanjujem sebe.* Čak je i Mojsije ponižen, izložen komentari da je "pobio B-žji narod." Rasprava u svrhu moći je scenarij "gubitnik-gubitnik".

U slučaju kada se rasprava vodi sa ciljem istine, vrijedi suprotno. Ako ja pobijedim, pobijedio sam. *Ali ako izgubim, ja također i pobjeđujem – jer biti poražen istinom je jedini oblik poraza koji je također i pobjeda.*

U poznatom odjeljku, Talmud objašnjava zašto židovski zakon radije slijedi gledište Hilelove škole nego

Šamajeve škole (njegovog suparnika):

Zakon se vodi prema Hilelovoj školi jer su oni bili ljubazni i skromni, zato što nisu učili samo svoja pravila, već također i ona iz Šamajeve škole, te zato što su učili riječi Šamajeve škole prije svojih vlastitih. (Eruvin 13b)

Oni su tražili istinu, a ne pobjedu. Zato su slušali mišljenja svojih suparnika, i uistinu ih učili prije nego su učili svoje vlastite tradicije.

Judaizam se ponekad nazivao i "kulturom rasprave." To je jedina meni poznata religijska literatura čiji su ključni tekstovi – hebrejska Biblija, Midraš, Mišna, Talmud, kodeksi židovskog zakona i skupovi biblijskih tumačenja – *antologije rasprava*. To je slava judaizma. B-žja prisutnost ne nalazi se u glasu koji se suprotstavlja, već u cjelokupnosti konverzacije.

U raspravi sa ciljem istine, obje strane pobjeđuju jer je svaka od njih spremna slušati mišljenje svog suparnika i time je obogaćena. U raspravi koja je kolaborativna potraga za istinom, sudionici koriste razum, logiku, zajedničke tekstove i zajedničko poštovanje prema tekstovima. Oni ne koriste *ad hominem* argumente, uvrede, prijezir ili neiskrene apele na emocije. Svatko je spreman, ako je njegovo mišljenje opovrgnuto, reći, "Bio sam u krivu." Nema likovanja u pobjedi, niti ljutnje ili boli u porazu.

Priča o Korahu ostaje klasičan primjer toga kako rasprava može biti obeščašćena. Škole Hilela i Šamaja podsjećaju nas da postoji drugi način. "Rasprava sa ciljem istine" jedan je od najplemenitijih ideala judaizma – rješavanje sukoba poštivanjem objiju strana i primjenom poniznosti u potrazi za istinom.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Zemlja Izraela

Vidljivo je da su postojali utjecajni segmenti Židovskog naroda kojima je bilo teško održavati pravilan odnos sa svojim vođom Mošedom. Minimalistima, pak, među Židovima – *eruv rav* – nikada nije bilo dosta Mošea. Njima je neprestano bila potrebna njegova prisutnost, i kada im se učinilo da ga nema, i da se možda neće vratiti, oni su napravili zlatno tele da ga zamijeni.

Ovaj tjedan čitamo o velikim i učenim Židovima, pod vodstvom Koraha, koji su smatrali da im je Mošea i više nego dovoljno u životu. Oni su željeli da se spone njegova vodstva nad njima olabave, pa možda čak i u potpunosti otpuste. U prošlotjednoj *parši* smo vidjeli da je čak i njegovim dragim i svetima sestri i bratu bilo teško nositi se s jedinstvenom veličinom i proročkom visinom Mošea.

Mošea ne treba suditi po uobičajenom ljudskim standardima, čak ni po standardima najvećih i najsvećijih zajednica. Rabini su Mošeu dali naslov oca svih proroka, kako onih koji su mu prethodili, tako i onih koji su imali doći nakon njega.

Jedan je od principa Židovske vjere da je Moše, mada smrtni čovjek, bio najposebnija i jedinstvena osoba

u Židovskoj povijesti te povijesti uopće. Nama je teško nositi se s ljudima koji su nam ravni i za koje smatramo da ih možemo razumjeti, pa čak i procjenjivati. Koliko je stoga teže pokušati procijeniti veličinu i karakter najjedinstvenije osobe u povijesti svijeta. Pogreška Koraha i njegovih sljedbenika leži u tome da su se na neki način smatrali jednakima Mošeu i ignorirali činjenicu da je on jedinstven.

Mošeo se različitost ističe uzduž i poprijeko Židovske povijesti i tradicije. Sama Tora nosi njegovo ime – Mošeo Tora. Tisuću godina nakon njegove smrti, prorok Malahi još uvijek će ustvrditi: "*Spomenite se Tore sluge mojega Mošea.*" Čini se kao

da su Moše i Tora sinonimi jedno drugome. Čak i u općem nežidovskom svijetu, Moše je upamćem i poznat kao najveći svjetski zakonodavac.

Temeljna pogreška u razumijevanju Židovskog života i tradicije je tertirati Mošea kao običnog smrtnika, kao još jednog velikog između mnogih velikih ljudi u povijesti. Nije ni čudo da je Majmonides naveo vjerovanje u Mošea kao kanala koji provodi Toru do ljudi, kao jedno od svojih trinaest principa Židovske vjere.

Ova je ideja toliko ključna za Židovsku opstojnost da u ovoj tjednom čitanju Tore vidimo da je bilo stvoreno posebno čudo – nešto što

(nastavak s 22. stranice) **Rabbi Borol Wein: Zemlja Izraela**

se nije dogodilo prilikom kažnjavanja onih koji su obožavali Zlatno tele – kako bi se učvrstila ideja da je Moše bio poseban te da se u njegov status i jedinstvenost ne smije dirati. Tisućljećima kasnije, svi mi možemo s ponosom i sa sigurnošću reći da je Moše istinit i da je njegova Tora također istinita.

U časopisu Jerusalem Report prije nekog vremena pojavio se članak pod naslovom: "Što nije u redu s konzervativnim judaizmom?". Ovaj je članka napisao Myron M. Fenster, rabi emeritus centra Shelter Rock Jewish Center iz Roslyna u New Yorku, vodeće zajednice Konzervativnog židovstva. Kao što naslov članka daje naslutiti, pokret je u nevolji zbog dramatičnog opadanja broja sinagoga, kao i članstva općenito.

Članak je posebno uznemirujuć u svjetlu činjenice da je sredinom prošlog stoljeća taj pokret trebao biti avangarda i budućnost američkog Židovstva, te su ga svi poznavatelji Židovske zajednice i promatrali na takav način. Ortodoksija je bila na izdisaju, a Reformni pokret je bio previše asimilacionistički. Gotovo kao po zadanoj postavci, lice američkog Židovstva definirat će Konzervativni pokret.

Poput mnogih drugih stručnih mišljenja u životu, stvari nisu ispale onako kako je bilo prognozirano. Kao što se može vidjeti iz naslova članka u Jerusalem Reportu, Rabbi Fenster pripisuje nedaće konzervativnog pokreta pomanjkanju "uvjerenja i gorljivosti." Ja se u potpunosti slažem s njime u vezi toga, mada moje tumačenje "uvjerenja i zanosa" možda nije ono što je on imao na umu.

Za vrijeme dok su vršili modifikacije u sinagagalnom ritualu, te sinagogu postavili na vrh Židov-

skog života – čak i iznad poštivanja i obdržavanja šabata – Konzervativni je pokret za cilj imao zadržati liniju na Židovskoj tradiciji i održavanju obreda, te stvoriti osjećaj snažnog Židovskog identiteta i osobnog ponosa. No, umjesto toga, on je popustio i postao slugom Reformnog pokreta, te se posvetio američkim općedruštvenim pitanjima, koja imaju židovske korijene i interese, no, sama po sebi, nisu dovoljna da izvrše utjecaj i nadahnu Židovsku jedinstvenost i lojalnost.

Konzervativni judaizam, koji se povukao od vlastitih izvornih načela i tradicije na svakom frontu – svetkovanja šabata, košer hrane, svetosti braka i uvjeta razvoda, postao je zaokupljen parolama i projektima, od kojih niti jedno ne jača židovsku dušu.

Ono što mi je frapantno u vezi sadašnje konzervativne mantre je da se naočigled u toj slici nigdje ne pojavljuje B-g. Oni su toliko zauzeti popravljanjem svijeta, pomaganjem gubitnicima, borbom protiv diskriminacije i svim drugim značajnim odredbama koje je usvojilo naše napredno društvo, da je Stvoritelj svijeta gotovo uvijek odsutan sa scene.

Judaizam se uvijek zauzimao za povezanost individualnog ljudskog bića s vječnim B-gom. U zbrkanoj slagalica modernog društva, takva veza – ili čak pokušaj da se postigne takva veza – je zanemaren i napušten. Sve zapovijedi Tore imaju za cilj da formiraju takvu vezu.

Košer nije tradicija, niti društvena norma – on je način povezivanja sa Stvoriteljem. Tako je i sa svetkovanjem šabata, trima dnevnim molitvama, čednim odijevanjem, discipliniranosti pri govoru i intenzivnim izučavanjem Tore. Sve ovo konzervativni je pokret u popriličnoj

mjeri napustio, iako je u jednom momentu u ne tako davnoj prošlosti zagovarao sve te stvari i tvrdio da im teži. Rabi Fenster sam naglašava: "Posljedica toga je da oni na konzervativni judaizam gledaju kao na nelogičan i nejasan, i da ne drži do ničega." I zbog toga je pokretu nužna doza "uvjerenja i gorljivosti." Ukratko, potrebno mu je da se zauzme za tradicionalni Židovski život i vrijednosti.

Ortodoksna židovska zajednica također pati zbog činjenice da iako se temeljito bavi sitnim pojedinstima Židovskog zakona i obreda, i korektno ih izvršava, u mnogo slučajeva više ne ističe nužnost povezanosti s B-gom, koja je, na kraju krajeva, osnovna premisa Židovstva i Židovskog života.

Ta se borba neprestano vodila tijekom Židovske povijesti. Mnogi pokreti, poput hasidskog i Musara, pokušali su tijekom prošlih stoljeća ispraviti taj nedostatak s različitim stupnjevima uspješnosti. Uvjerenje i gorljivost neophodni su u svakom segmentu Židovskog svijeta, pa tako i u ortodoksnom taboru.

Mi se u velikoj mjeri koncentriramo na znanje i znanstvene dosege. Ipak, naše duše žude za ovom duhovnom povezanošću sa Stvoriteljem. Bez prisutnosti toga sastojka u tradicionalnom Židovskom životu, on bi postao rutina, dosadan i na kraju neprivlačan. U našem današnjem društvu koje toliko vjeruje u slučajnosti, koincidencije i svemoć ljudskih bića i tehnologije, B-g je u dobroj mjeri otpisan iz te slike. Mi tek u rijetkim životnim situacijama, obično u onim tužnima, osjetimo njegovu prisutnost. No, uz malo uvjerenja i gorljivosti s naše strane, sigurno možemo B-ga uvesti u svoj život i ponašanje.

Šabat šalom ■

Rabbi Yissocher Frand:

Čovjek može steći ili izgubiti svoj svijet u jednom trenutku

Ramban na pasuk "I zemlja otvori usta svoja i proguta njih i kuće njihove i sve ljude koji su bili s Korahom..." (Brojevi 16:32) ističe da je svaka osoba povezana s Korahom bila progutana kada se zemlja otvorila. Kažnjeni su zajedno s ostatkom njegove imovine.

Ironično, međutim, Ramban kaže da ova dramatična kazna nije utjecala na Korahove sinove, kao što je zapisano u Paršat Pinhas "I sinovi Korahovi ne umriješe." (Brojevi 26:11) Iako su u početku bili dio onih okupljenih oko Koraha, oni su bili pošteđeni jer su bili "veliki pravednici" i ta ih je zasluga spasila. Što se dogodilo s Korahovim sinovima? Kako su spašeni?

Medraš (Yalkut Shimoni) kaže da je njihova zasluga proizašla iz činjenice da su, dok je Korah isprva planirao svoju pobunu u prisutnosti svojih sinova, Mojsije ušao i oni su prekrili svoja lica. Imali su sljedeću dilemu: Ako ustanemo u prisutnosti Mojsija Rabeinu (što bi protokol zahtijevao za *Gadol Hador* – najvećeg u generaciji), to bi osramotilo našeg oca, Mojsijevog protivnika, a mi smo dužni poštovati svog oca. S druge strane, ako ne ustanemo pred Mojsijem, prekršili bismo pasuk "*Mipnei seiva takum...*" (Levitski zakonik 19:32 – "Pred sijedom glavom ustani..."). Što bismo trebali učiniti?

Medraš pripovijeda da su odlučili odati poštovanje Mojsiju Rabeinu iako će to nanijeti sramotu njihovom ocu. U tom su trenutku osjetili poticaj na pokajanje (*hirhurei tešuva*), kako je kralj David rekao: "Srce moje steklo je dobru stvar..." (Tehilim 45:2).

Podijelit ću dva komentara na ovaj Medraš:

Zašto su odabrali ukazati čast Mošeu Rabeinu umjesto svom

ocu? Zašto je Moše na kraju pobijedio? Vidio sam u *seferu* (knjizi) "*Darash Mordechai*" da ovo pokazuje snagu kućnog *hinuha* (odgoja). Raši kaže da je Korah bio među onima koji su nosili *Aron Kodeš* (Kovčeg) tijekom putovanja pustinjom. Svaka osoba koja je nosila *Aron Kodeš* morala je biti izuzetno oprezna oko jedne stvari: *Kavod HaTora* (časti Tore). Onaj tko se prema Tori nije odnosio s dužnim poštovanjem i čašću na mjestu bi umro prilikom podizanja *Aron Kodeša*. Bilo je to kao da nosite nešto radioaktivno. Ako niste poduzeli odgovarajuće mjere opreza, to vas može ubiti.

Postojalo je nešto što je prožimalo Korahovu kuću više od ičega drugoga: *Kavod HaTora*. *Kavod HaTora*. *Kavod HaTora*. Kada nešto dobijete s majčinim mlijekom, kada to postane *raison d'être* (smisao postojanja) vaše kuće – to vam postaje toliko važno da nadmašuje sve ostalo u vašem životu. Dakle, kada su imali ovu dilemu – *Kavod HaTora* naspram *Kibud Av v'Em* (časti oca i majke), *Kavod HaTora* je pobijedila. Ovo je prvo zapažanje.

Drugo zapažanje je spoznaja koliko čovjek može postići u samo jednoj minuti. Ta jedna minuta u životu Korahovih sinova, u kojoj ih je preplavio *Kavod HaTora*, spasila im je živote, i – kako kaže Ramban – zbog toga su smatrani *cadikim* (pravednicima). Šmuel HaNavi (prorok Samuel) potječe od njih. Sve zbog tog čina iskazivanja *Kavod HaTora* Mošeu Rabeinu, koji se odigrao u jednoj minuti! To je što čovjek može postići u jednoj minuti.

Često spominjemo Gemaru: "Čo-

vjek može steći svoj svijet u jednom jedinom trenutku" (Avoda Zara 10b). Jedan jedini trenutak može promijeniti život osobe, ali nažalost to djeluje u oba smjera. Ono što osoba može učiniti ili reći u jednoj minuti može joj isto tako prouzročiti i nepovratnu vječnu štetu.

Koliko mislite da je trajala cijela ta priča s Korahom? Cijela se priča odigrala za manje od jednog dana. Kako to znamo? *Pasuk* (redak) kaže da je Korah imao pritužbu protiv Mošea Rabeinu, što ga je navelo da pokrene pobunu. Moše je odgovorio Korahu: "(Dođi) ujutro i Hašem (B-g) će objaviti tko Mu pripada..." (Bamidbar 16:5). Raši napominje: Zašto naglasak na "jutro"? Ova je rasprava počela navečer. Zašto je Moše čekao do sljedećeg jutra da to okonča?

Raši objašnjava da je Mošea potaklo to da će se, kada prespavaju, predomisлити. Kazao je kako je poslijepodne vrijeme pijanstva, i nije prikladno vrijeme za donošenje sudbonosnih odluka.

Što se dogodilo? Upravo suprotno, Korah je cijelu noć sa svojim sljedbenicima ismijavao Mošea. (Treba li kući punoj *sefarim* (svetih knjiga) mezuzi? Treba li odjeći koja je u potpunosti *tehelet* (plave boje) *cicit*?) Zemlja je progutala Koraha i njegove sljedbenike sljedećeg jutra.

Korah je bio *cadik*, vrlo ugledna osoba. Ipak, cijeli mu je život propao za manje od 24 sata. Razmotrite priču o dvije kategorije ljudi: *Bnei Korah* (Korahovi sinovi) promijenili su se za manje od minute. Imali su *hirhur tešuva* (razmišljanje o pokajanju). Odlučili su iskazati čast Mošeu Rabeinu. Sabrali su se i spasili svoje živote i živote svojih potomaka u jednoj minuti. Korah je sve pustio niz vjetar za manje od 24 sata.

(nastavak s 24. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Čovjek može steći ili izgubiti svoj svijet u trenutku**

Čovjek može steći svoj svijet u trenutku, i čovjek može uništiti svoj svijet u trenutku. Ovo je zastrašujuća misao.

Svetost i mahloket nemaju veze jedno s drugim

Gemara (Sanhedrin 110a) kaže da je žena Ona ben Pelesa (jednog od Korahovih suurotnika navedenih na početku **parše**, Brojevi 16:1, ali ne i kasnije) spasila svog muža od potpunog uništenja. Došla je svom mužu i rekla: "Slušaj. Ti nemaš što dobiti od ovoga. Bez obzira tko na kraju pobijedio, ti ćeš biti samo druga ili treća ili četvrta violina. Ili će Moše Rabeinu pobijediti i ti ćeš ostati na istom položaju ili će Korah pobijediti i ti ćeš ostati na istom položaju. Što to tebi znači?"

On ben Peles (koji vjerojatno nije bio najbistriji) odgovorio je: "Znaš što? U pravu si. Ali već sam predboko u ovome. Kako da se izvučem?" Poznata Gemara bilježi odgovor gospođe On ben Peles: "Bez brige. Ja ću to srediti." Opijala je svog muža vinom dok nije klonuo i zaspao. Kad je skupina Korahovih sljedbenika došla po Ona ben Pelesa, njegova je žena sjela kraj vrata svoje kuće i otkrila svoju kosu.

Korahovi sljedbenici ugledali su tu ženu kako sjedi pored vrata otkrivene kose. Nisu mogli ući u kuću

pa su odmah otišli dalje svojim putem. Tako je spasila Ona ben Pelesa.

Sefer Siach Yaakov iznosi dva zapažanja, koja su, u izvjesnom smislu, proturječna.

1. zapažanje: Obratite pozornost na visoku razinu *keduše* (svetosti) koja je tada prebivala u *Am Yisraelu* (narodu Izraela). Ljudi koje nije zastrašila pomisao na osporavanje proroštva Mošea Rabeinu kao vođe nacije, ipak se ne bi približili ženi koja je bila neprilično odjevena.

2. zapažanje: Obratite pozornost na veliku moć *mahlokesa* (svađe, razdora). Ljudi koji su toliko sveti da ne žele pogledati neprilično odjevenu ženu, ipak su spremni sukobiti se s Mošedom Rabeinu. Drugim riječima, kada se čak i najsvetiji Židovi uključe u *mahlokes*, sve ostalo pada u vodu.

Ponekad govori ne pomažu

Moja posljednje zapažanje tiče se ovotjedne *Haftore* (čitanka iz Proroka). *Haftora* za Paršat Korah je Šmuel I 11:14 – 12:22. Narod dolazi Šmuelu tražeći ga da im postavi kralja. Šmuel ih izgrdio. Zatražio je od naroda da navedu primjer kada ih je prevario ili im nešto uzeo. Narod je bio prisiljen priznati da ih nikada nije tlačio niti im išta uzeo. Priznali su da je Šmuel uvijek bio iskren

prema njima.

Zašto je ovo *Haftora* za Paršat Korah?

Ovo je *Haftora* za Paršat Korah jer postoji sličan *pasuk* u našoj *parši*. "Ovo je silno rastužilo Mošea i on reče Hašemu: 'Ne obaziri se na njihov prinos. Nikome od njih nisam uzeo magarca, niti sam ikoga od njih uvrijedio.'" (Bamidbar 16:15) Ovo je paralela.

No, mora se postaviti pitanje: Ako Šmuel održi govor narodu i govor ih uvjeri te moraju priznati da je Šmuel bio u pravu da im nikada ništa nije uzeo, zašto Moše Rabeinu nije održao isti takav govor narodu (on je samo izrazio svoju frustraciju Hašemu u gore citiranom *pasuku*)? Šmuelu je to uspjelo. Narod je priznao da je bio u pravu. Zašto isti govor ne bi uspio i Mošeu? Zašto je smatrao da mu je potrebno ovo čudo otvaranja zemlje i gutanja da bi ugušio ovu pobunu?

Razlika između ove dvije situacije je u tome što Šmuel nije imao posla s *mahlokesom*. Kada se ljudi ne upletu u *mahlokes*, s njima je moguće razgovarati. Tada možete razgovarati s ljudima i iznijeti im argumente. Ali Moše Rabeinu se suočio s pobunom – otvorenim *mahlokesom*. Kad su ljudi ogorčeni, nisu razumni. Čovjek može držati najsnažnije i najelokventnije govore, ali oni će naići na gluhe uši. To je kao da su umovi ljudi ugašeni. Ili možda njihove uši. Nešto se isključilo.

Šmuel HaNavi bavio se ljudima kojima je još uvijek mogao govoriti. Mogao je održati govor: "Čijeg sam magarca uzeo?" Moše Rabeinu bavio se sudionicima u *mahlokesu*. U toj situaciji, govori ne pomažu. Jedino što će pomoći je da se zemlje otvori i proguta ih. To je razlika između situacije Mošea Rabeinu i Šmuela HaNavi. ■

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Naša ljubomora najviše proždire nas same

Ovotjedni odjeljak govori nam o raspravi koju je Korah, Mojsijev nećak, namjerno započeo s Mojsijem i Aronom.

Cijela stvar bila je uvod u napad na Mojsija i potencijalni državni udar, koji je neslavno završio kada je Koraha i njegove sljedbenike progutala zemlja – prilično djelotvoran način da se završi rasprava, no ne pokušavajte to kod kuće.

Korah je jednostavno bio ljubomoran na Mojsija. To je poznat osjećaj i svi smo mu s vremena na vrijeme skloni. Međutim, to je nevjerojatno destruktivan osjećaj.

Rabini nam kažu da 'ljubomora, požuda i čast čovjeka odvlače iz svijeta.' Pod time oni misle da ljudi imaju potencijal izgubiti svaki osjećaj zdravog razuma i pristojnosti. To se vrlo jasno vidi u potrazi za čašti koja je sinonim za 'uspjeh'. Ljudi će gaziti druge na svom putu bez da dvaput promisle. Oni će staviti po strani sve vrijednosti kako bi ostvarili svoj cilj. Često, jako malo toga ostaje sveto osobi koja traži čast od drugih.

Rabeinu Bechaya, rabin iz 11. stoljeća, predstavio je prekrasnu usporedbu kako bi ilustrirao moć zavisti i požude. Ta se usporedba spominje također i u kršćanskoj literaturi.

Kralj je pristupio dvojici muškaraca – jednog je vodila požuda, a drugog ljubomora. Rekao im je da jedan od njih može izabrati bilo što na svijetu što želi imati i kralj će mu to dati kao dar. Drugi će zatim dobiti dvostruko. Čovjek ispunjen po-

žudom odbio je birati jer je htio dobiti dvostruko. Ljubomorni čovjek odbio je birati jer nije htio da drugi čovjek dobije dvostruko. Čitavog dana, svaki je od njih proživljavao agoniju u svojoj dilemi sve dok kralj nije rekao da odustaje i odlazi. Očajan, čovjek ispunjen ljubomorom rekao je kralju, "molim Vas, Vaše veličanstvo – iskopajte jedno moje oko..." To je silna priča koja ilustrira

**Ako ste čvrsto odlučili da
ćete nešto ostvariti, i samo
tražite najučinkovitiji način
za to, uspjeh ćete.**

ra koliko ljubomora može uzrokovati da izgubimo dodir sa zdravim razumom.

Sjećam se vremena u svom životu kad me ljubomora zaslijepila. Bio sam tinejdžer i 'zaljubio sam se' u djevojku iz škole (kao što je običaj). Netko drugi je izlazio s njom i mene je obuzela ljubomora. Ja sam bio najbolji plivač u školi, a on je bio drugi najbolji (iako se on možda s

time ne bi složio). Približavalo se godišnje školsko plivačko natjecanje i ja sam trebao plivati protiv svog suparnika u glavnoj utrci dana. (Zvuči grandioznije no što je bilo). U svom ludom razmišljanju o svemu tome, ja sam vjerovao da će, ako uspijem pobijediti 'zvijer' i biti najbolji, prekrasna princeza biti moja. Bio sam potpuno uvjeren u to. Nažalost, dva dana prije utrke završio sam s gadnim bronhitisom. Liječnik mi je rekao da nema šanse da plivam. Pitao sam ga što je najgore što mi se može dogoditi budem li plivao, i on mi je rekao da mogu dobiti upalu pluća i umrijeti. To mi nije izgledalo kao neki problem, pa sam odlučio ići bez obzira na sve. Na kraju je moj dobar prijatelj intervenirao (iako mi on tada **nije izgledao** kao dobar prijatelj) i odvezao je moj auto tako da nisam mogao doći do bazena. I zahvaljujući njemu moja se pluća još uvijek šire i skupljaju dok ovo pišem.

Korah je bio obuzet sličnim ljubomornim razmišljanjem. U tom stanju uma, on nije mogao vidjeti da nije baš pametna ideja da se suprotstavi Mojsiju i njegovoj ponudi – koja je, u osnovi bila, koga god B-g izabere za vođu, bit će vođa. A svatko drugi će umrijeti. Njegova mu je ljubomora zaslijepila razum i dovela ga do pada (prilično doslovno).

Tako, budite oprezni sa ljubomorom. Ako joj dozvolite da se zadržava kod vas, odvući će vas od stvarnosti, zaslijepiti vaš zdrav razum i odvesti vas na mjesta na kojima apsolutno ne biste željeli biti. ■

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Stvari koje uklanjaju čovjeka sa svijeta

Korah je doveo u pitanje Aaronovo pravo na *kehunu* (svećeništvo). Tvrdnjom da svatko ima pravo na *kehunu*, on je izvršio službu tamjanom, koju smije vršiti jedino *kohen*. On i njegovi sljedbenici su umrli, dokazavši time Mojsijev autoritet, da je Aron bio *kohen*, i da ne-*kohenima* nije dopušteno da vrše službu dodijeljenu *kohenu*.

Hašem potom naređuje da posuđe za tamjan treba spljoštiti i od njih učiniti oblogu za žrtvenik, da služi kao podsjetnik i upozorenje ne-*kohanim* da im nije dopušteno obavljati svećeničku službu ukoliko ne žele doživjeti teške posljedice koje su zadesile Koraha. Drugim riječima, Židovi bi trebali učiti iz događaja u povijesti kako bi izbjegli da ponove ponašanja koja imaju katastrofalne posljedice.

Jedno od klasičnih obilježja ovisnosti je odbijanje ovisnika da uče iz prošlosti. Tijekom godina, svaki put kad je koristio alkohol ili drogu, pretrpio je ozbiljne posljedice. Ipak, ovisnost ga navodi da misli, "ovaj put će biti drugačiji." Kaže se da je ludilo raditi istu stvar i očekivati drugačije rezultate. Koliko je to istinito!

Veliki iskorak ka zlu: Traženje pohvale

Postoji talmudska izjava: "Zavist, požuda i traženje pohvale uklanjaju osobu sa svijeta" (*Etika otaca* 4,28). Iz

nje učimo kako zavist može lišiti osobu logičkog razmišljanja. To isto vrijedi i kod "traženja priznanja od drugih".

U svojim knjigama o niskom samopoštovanju (*Angels Don't Leave Footprints, Let Us Make Man*) istaknuo sam niz loše prilagođenih oblika ponašanja koji mogu proizaći iz neutemeljenog osjećaja inferiornosti. Jedna od reakcija je sebe gledati kao superiornog u odnose na druge, i tražiti čast i priznanje. Bio sam oduševljen kada sam potvrdu toga našao u spisima Rabbeinu Yone, koji kaže: "Tašt čovjek nastoji nadomjestiti svoj osjećaj nedostatka, misleći kako je superioran ljudima za koje može smatrati da se nalaze ispod njegove razine" (Rabbeinu Yonah al HaTorah, str. 156).

Koraha su obmanula oba ova osjećaja, zavist i traženje priznanja, nadajući se da će smijeniti Mojsija i doći na njegovo mjesto kao vođa. Njegovo zagovaranje jednakosti bila je samo smicalica, koju je prepoznala žena Ona ben Peleta.

R. Yechezkel Levenstein (Kovetz Inyanim) kaže da logičko razmišlja-

nje može omogućiti čovjeku da prepozna one osobine koje su destruktivne. Fiziološki nagoni su nužni za opstanak i očuvanje vrste, ali osobine poput traženja priznanja nimalo ne pridonose opstanku čovjeka. One su zapravo kontraproduktivne, i rezultiraju frustracijom i uzaludnim trošnjem energije. Stoga ih treba prepoznati kao izazove koje treba prevladati u potrazi za duhovnošću.

Ramchal (R. Moshe Chaim Luza-

**Kada čovjek ne bi
težio za priznanjem
i ne bi bilo častoljublja,
on bi se mogao zadovoljiti
i samo onim
najneophodnijim za život**

tto) kaže da, kada ne bi bilo traženja priznanja i častoljublja, čovjek bi se mogao snaći samo sa najneophodnijim za život. Često puta nas na stjecanje luksuznih stvari motivira želja da drugima ne izgledamo inferiorniji (*Path of the Just* /Put pravednoga, 11.). Iscrpljivanje u pokušaju da stekne više od osnovnih životnih potreba doista može "ukloniti osobu sa svijeta".

Korah je bio fizički uklonjen sa svijeta. I mada mi možemo fizički ostati na svijetu, moramo biti na oprezu od osobina koje ne pridonose opstanku, i od kojih neke, figurativno, mogu "ukloniti osobu sa svijeta". ■

Rabbi David Goldwasser:

Rat i mir

Središnja tema naše *paraše* su nesuglasice. Vrijedi utrošiti nešto vremena za temu kao što je ovo složeno pitanje koje zahtijeva našu pažnju i razumijevanje.

Obično kada postoji spor bilo koje vrste, svaka strana vjeruje da je *micva* uplesti se u raspravu i da je sveta obaveza neutralizirati opoziciju. Zao nagon se uključuje, pa manja prepirka postaje veliki sukob, što rezultira mnogim nepredvidivim posljedicama.

Neciv primjećuje da se knjiga Bereišit u Talmudu (*Avoda Zara 25a*) naziva Sefer HaJašar, jer je to knjiga Avrahamova, Jichakova i Jaakovljeva, a oni su bili nazivani *ješarim*. Nazivani su *ješarim*, a ne *cadikim* ili *hasidim*, napominje Neciv, jer za njih nema prikladnijeg opisa od toga. *Ješarim* znači ispravan i pošten. Neciv objašnjava da su naši sveti praoci imali vrlo dobar odnos s ljudima svoje generacije koji su bili štovatelji idola. Iako su patrijarsi prezirali njihova djela i nisu odobravali njihov način života, ipak nisu tolerirali bilo kakve nesuglasice. Naši preci stalno su nastojali održati mir i prijateljstvo.

Na primjer, Avraham Avinu se gnušao stanovnika Sodome i njihovih opaćina, pa ipak se molio Hašemu za B-žansku milost da grad ne bude uništen. Jichak, koji je puno toga pretrpio zbog kralja Avimeleha, spremno je popustio i nije mu naudio. Lavan je odlučio potpuno uništiti Ja'akova i nemilosrdno ga je

progonio kako bi taj cilj ostvario; Ja'akov je ipak blago s njim razgovarao, s *dereh erec*, i oprostio mu. To je razlog što *avot* (praoci) nose naziv *ješarim*.

Iako su svi iz te generacije učili Toru, izvršavali *micvot* i *ma'asim tovim* (dobra djela), Drugi *Beit hamikdaš* je razoren jer nisu jedni prema drugima bili poštteni. Nisu živjeli u miru. Svaki od njih je tvrdio da je samo njegova filozofija ispravna, a onaj tko se nije s njim složio, bio je proglašen *apikoresom*. Takvo neprijateljstvo i nedostatak jedinstva stvara sve vrste zla u svijetu, a to je situacija koju Hašem ne može tolerirati.

To ne isključuje neslaganja između *talmidei hahamim* dok sa stano- višta Tore nastoje razjasniti neka pitanja. To je zdrava razmjena mišljenja. Povećava ljubav i entuzijazam za učenje Tore – kao što je Avraham preobraćao muškarce na judaizam, a Sara žene. Bilo je, bez sumnje, mnogo rasprava i razlike među ljudima dok je Avraham nastojao dokazati da u svijetu po-

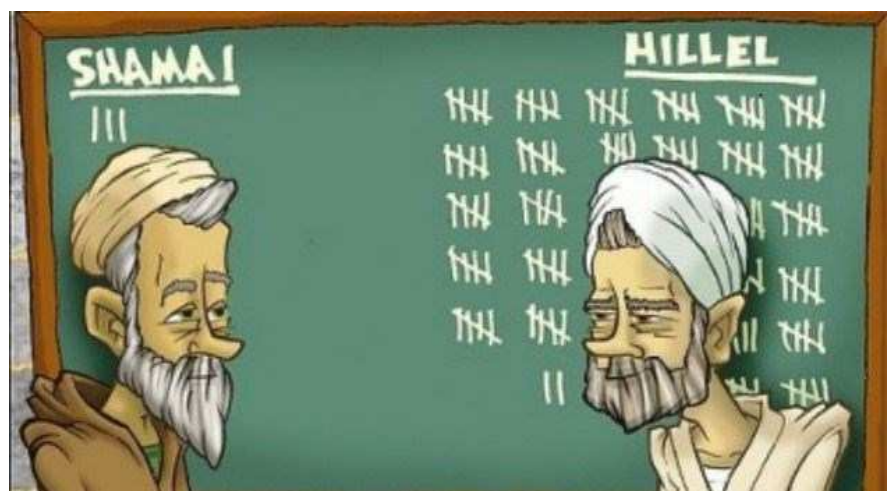
stoji B-g. Ipak, Šlomo HaMeleh uči (*Kohelet* 9,17): "*Blage riječi mudraca se čuju ...*"

Doznajemo da je Avraham Avinu, kada mu je Hašem rekao da napravi *brit mila*, otišao potražiti savjet od Mamreija. Uz izravnu zapovijed Hašema, zašto se Avraham želio savjetovati s nežidovom po ovom pitanju?

Židovski narod, dok je u izgnanstvu, još više je obavezan međusobno biti u miru

Minhas Elazar tvrdi da je Avraham Avinu htio potaknuti neslaganje kako bi mogao bolje dokazati svoje stajalište - da je uz Hašema i ispunjava Njegove *micvot*.

Isto tako su dobro poznate rasprave između Bait Hilel i Bait Šamai bile motivirane čistom željom da se učini ono što je ispravno. Te dvije škole su imale različita mišljenja o mnogim glavnim *halahot* u Tori.

(nastavak s 28. stranice) **Rabbi Dovid Goldwasser: Rat i mir**

Razlikovale su se čak i po pitanju nekih grijeha koji spadaju u kategoriju *jehareg v'al ja'avov* (radije neka bude ubijen, nego da izvrši prijestup). Pa ipak su uspjele između sebe sačuvati mir, spokojstvo i prijateljstvo dok je svaka od njih istodobno nastojala razumjeti gledišta one druge. Bez obzira na međusobne razlike u pogledu na *tuma* i *ta'ara*, dopuštali su sklapanje brakova između obitelji (pripadnika tih škola).

Hasam Sofer tvrdi da je židovski narod, kad je u progonstvu, još više obavezan biti u (međusobnom) miru. *Pasuk* u Koheles (3,8) navodi: "Postoji vrijeme za rat i vrijeme za mir." Činjenica da su dijametralno suprotni, znači da će *Klal Jisroel*, ako je u miru, bit će pošteđen rata.

Talmud Jerušalami navodi da nema toga, osim *šaloma*, što može sadržavati blagoslov, kao što je rečeno: "Hašem će blagosloviti Svoj narod mirom," tj. putem medija mira.

Rabin Elijahu Lopian je živio u Kelmu i nakon nekog vremena unajmljeni stan postao je nepodnošljivo malen za njegovu naraslu obi-

telj. U to vrijeme je bilo teško naći stan za unajmljivanje. Mnogo vremena i napora je potrošio u potrazi za prikladnim stanom koji si obitelj može priuštiti i na kraju je uspio.

Rabin Lopian je unajmio kola i ljude kako bi preselio stvari u novi stan. Kada su stigli, jedan muškarac je prišao rabinu Lopianu i rekao:

"Trebao bi znati, rabine Elijahu, da se moja kćer udaje i iako sam po cijelom gradu tražio stan za mladi par, nisam mogao pronaći ništa osim ovog. Sad si ti uzeo ovaj stan, a ja moram odgoditi kćerino vjenčanje."

Članovi Lopianova domaćinstva su se počeli raspravljati s ovim arogantnim čovjekom. Kako se uopće mogao žaliti na račun ove velike obitelji koja je već potpisala ugovor s vlasnikom i čije su stvari bile spremne za unošenje?

Kad je rabin Elijahu čuo što se događa, okrenuo se vozaču kola i tiho mu rekao neka ne istovari kola jer će se oni vratiti u svoj stari stan. ■

Prevela Dolores Bettini

Rabbi YY Jacobson:

Neka bude život!

Rebeov savjet u vezi dječaka koji je pušio na šabes

Prestanite pljeskati

Rabbi Sam Wolfson držao je govor Židovskoj federaciji o "tragediji židovske asimilacije". Pred kraj dugog govora, rabin je pljesnuo rukama... pričekao 10 sekundi... pa ponovno pljesnuo rukama.

Publika je izgledala zbunjeno. Rabin je tada objasnio da svaki put kad pljesne rukama, neki Židov oženi nežidovsku ženu.

Morris je istog trena skočio sa svog sjedala u publici i povikao: "No... Pa prestanite pljeskati!"

Procvjetali štap

Ovo je zbunjujuća priča. Odjeljak Korah govori o "Testu štapova" koji je bio proveden kada su se ljudi osporavali Aharonovo postavljanje za Velikog svećenika. B-g nalaže Mojsiju da uzme štap od svakog plemena, na svakom je bilo urezano ime vođe plemena; Aharonovo ime bilo je napisano na štapu plemena Levi. Štapovi su preko noći stavljeni u Svetinju nad svetinjama u Svetišću. Kad su ih sljedećeg jutra izvadili, cijeli je narod vidio da je Aharonov štap preko noći procvjetao i donio plodove, što je pokazalo da je Aharon bio B-žji izbor za Velikog svećenika.

U riječima Tore (Brojevi 16): "I sljedećeg dana Mojsije dođe u Šator svjedočanstva, i gle, Aharonov štap za kuću Levijevu bi procvjetao! Dao je cvjetove, pustio pupove i donio

zrele bademe. Mojsije je iznio sve štapove koji su bili pred B-gom djeci Izraelovoj, oni su vidjeli i uzeli, svaki čovjek svoj štap."

Što je značilo ovo neobično čudo? B-g je mogao izabrati mnoge načine da demonstrira autentičnost Aharonovog položaja.

Štoviše, tri prethodna incidenta već su dokazala samu ovu istinu: zemlja je progutala Koraha i njegove pobunjenike koji su podigli bunu protiv Mojsija i Aharona; spaljivanje 250 vođa koji su vodili pobunu; i epidemija koja se proširila među onima koji su optuživali Mojsija i Aharona da su pobili narod. Ako ova tri čuda nisu bila dovoljna, što bi četvrto moglo postići? Koja je onda bila svrha i poruka rascvjetalog štapa?

Jedan odgovor koji sam čuo od svog učitelja bio je ovo: Rascvjetavanje štapa nije imalo toliko za cilj dokazati tko je veliki svećenik (to je već bilo utvrđeno s tri prethodna potresna događaja), već zapravo demonstrirati što je potrebno da bi se bilo izabrano za B-žjeg velikog svećenika i objasniti zašto je Aharon bio izabran na tu poziciju. Koje su kvalifikacije potrebne za vođu?

Iz smrti u život

Prije nego što je bio odsječen s drveta, ovaj je štap rastao, stvarao lišće i bio pun vitalnosti. Ali sada, odsječen od svog korijena, postao je suh i beživotan.

Primarna kvaliteta *Kohen Gadola* (Velikog svećenika), B-žjeg čovjeka,

jest njegova sposobnost da beživotne štapove pretvori u žive voćnjake. Pravi je vođa osoba koja vidi mogućnost rasta i života tamo gdje drugi vide stagnaciju i beživotnost. Židovski vođa čak i u mrtvom štapu vidi potencijal za oživljavanje.

Neka bude život

Koliko je samo ova priča relevantna za našu generaciju.

Nakon najveće tragedije koja je ikada pogodila naš narod, holokausta, Židovski je svijet izgledao poput beživotnog štapa. Gomile i gomile pepela, jedini ostaci šest milijuna, ostavili su narod razoren do srži. Cijeli je svijet nestao u dimu.

O onome što se dogodilo nakon toga, jednog će se dana pričati kao o jednom od najvećih pothvata obnove u povijesti čovječanstva. Preživjeli holokausta i izbjeglice krenuli su na novom tlu obnavljati svijet kojeg su vidjeli kako nestaje u dimu Auschwitza i Treblinke.

Jedan od izvanrednih pojedinaca koji je predvodio ovaj preporod bio je Lubavitcher Rebbe, Rabin Menachem Mendel Schneerson. Rebe je, zajedno s drugim velikim židovskim učenjacima i vođama iz mnogih različitih zajednica, odbio predati se očaju. Dok su drugi na holokaust reagirali izgradnjom spomenika, osnivanjem katedri, sazivanjem konferencija i pisanjem knjiga – sve su to vitalne i plemenite počasti za stvaranje sjećanja na drvo koje je nekoć živjelo, ali je sada mrtvo – Rebe je poticao svaku osobu do koje

(nastavak s 30. stranice) **Rabbi YY Jacobson Neka bude život!**

je mogao doprijeti da vrati štap u život: da se vjenčaju i imaju mnogo djece, da obnove židovski život na svaki mogući način.

Izgradio je škole, zajednice, sinagoge, židovske centre, ljetne kampove i **ješive**, te poticao i nadahnjivao bezbrojne Židove da učine isto. Otvorio je svoje srce generaciji siročadi, ispunivši je nadom, vizijom i odlučnošću. Postao je najpoznatija adresa za brojne aktiviste, rabine, filantrope, vođe, utjecajne ljude, laike i laikinje iz svih sfera života – dajući im samopouzdanje da rekonstruiraju razrušeni svemir. Poslao je izaslanike u praktički svaku židovsku zajednicu na svijetu kako bi pomogli ponovno zapaliti židovski osmijeh kada je golema rijeka suza prijetila da ga uništi.

Lubavički Rebe je poticao svoj voljeni narod da užase uništenja iskoristi kao poticaj za stvaranje najveće židovske renesanse i da učini *oži-do-vljavanje*. Gledao je u mrtvi štap i u njemu vidio potencijal novog života.

Njegov novi dom, Sjedinjene Američke Države, bile su zemlja koja je do tada razgrađivala židovski identitet. Bila je to, kako su govorili u to vrijeme, "*treifene medina*", nekošer zemlja. Ipak, Rebe je vidio mogućnost korištenja američke kulture kao medija za nove oblike židovskih aktivnosti, koristeći moderna sredstva za širenje *jidiškajta* (židovstva). Rebe je shvatio da svjetovnost modernog svijeta skriva duboku žudnju za duhovnošću, i znao je kako odgovoriti na nju. Tamo

gdje su drugi vidjeli krizu mrtvog štapa, on je vidio priliku za novi val obnove i spasenja.

Feniks

Rabbi Yehudah Krinsky, jedan od Rebeovih tajnika, ispričao je sljedeću epizodu:

"Bilo je to negdje 1973. godine, kada je udovica Jacquesa Lifschitza, poznatog kipara, došla na privatnu audijenciju kod Lubavičkog Rebea, nedugo nakon iznenadne smrti njezina supruga.

Tijekom sastanka s Rebeom, spomenula je da je njezin suprug, kad je umro, bio pred završetkom masivne apstraktne skulpture feniksa, djela koje je naručila Ženska organizacija Hadassah za bolnicu Hadassah na brdu Scopus, u Jeruzalemu.

Kao umjetnica i kiparica, rekla je da bi željela dovršiti djelo svog supruga, ali, rekla je Rebeu, židovski su je vođe savjetovali da je feniks nežidovski simbol. Nikada ga se ne bi moglo postaviti u Jeruzalemu!

Stajao sam nedaleko vrata Rebeova ureda te večeri, kada me pozvao i zamolio da mu donesem knjigu o Jobu s njegove police, što sam i učinio.

Rebe je okrenuo na 29. poglavlje, 18. redak: 'Umnožit ću svoje dane poput *hola*.'

A onda je Rebe nastavio objašnjavati gospođi Lifschitz midraški komentar na ovaj redak koji opisuju *hola* kao pticu koja živi tisuću godina, zatim umire, a kasnije uskrсне iz svog pepela. Jasno je, dakle, da je to

(nastavak sa 31. stranice) **Rabbi YY Jacobson** Neka bude život!

židovski simbol."

"Gospođa Lifschitz bila je totalno oduševljena. Projekt je ubrzo nakon toga bio dovršen."

Na svoj način, Rebe je unio novu nadu ovoj slomljenoj udovici. I u temi koja se ponavljala u njegovom životu, isto je učinio za duh Židovskog naroda, kojega je podigao iz pepela holokausta u novi, oživljeni život. Pokušao je rekreirati "čudo rascvjetalog štapa" svaki dan svog života sa svakom osobom s kojom je došao u kontakt.

Izbaciti ili ne izbaciti?

Priča:

Rabbi Berel Baumgarten (preminuo 1978. godine) bio je židovski pedagog u ortodoksnoj vjerskoj ješivi u Brooklynu, u New Yorku, prije nego što se preselio u Buenos Aires. Jednom je napisao pismo Rebeu tražeći savjet. Svakog šabesa poslijepodne, kada bi se našao sa svojim studentima na satu učenja, jedan bi student ušao u sobu zaudarajući po cigaretama. Očito je pušio na šabes. "Njegov bi utjecaj mogao dovesti do toga da i njegovi religiozni kolege prestanu držati šabes", zabrinuto je rekao Rabbi Baumgarten. "Moram li ga izbaciti iz škole, čak i uz nedostatak jasnih dokaza da krši šabes?"

Rebeov odgovor se sastojao isključivo od znanstvene reference: "Vidi Avos Derabi Noson, poglavlje 12." To je to.

Avos Derabi Noson je talmudski traktat, dodatak Rečenicama otaca, sastavljen u 4. stoljeću naše ere od

strane talmudskog učenjaka poznatog kao Reb Nasan Habavli (otuda naziv Avos Derabi Noson). Bio sam znatiželjan razumjeti Rebeov odgovor. Rabbi Baumgarten je tražio praktičan savjet, a Rebe ga šalje na drevni tekst...

Otvorio sam Avos Derabi Noson na to određeno poglavlje. Tamo sam pronašao priču o Aharonu, našem vlastitom Velikom svećeniku Izraela.

Aharon je, kako učenjaci pripovijedaju, vratio mnoge Židove iz života grijeha u život čistoće. Bio je prvi u židovskoj povijesti koji je stvarao "*baalei tešuva*", nadahnjivao Židove da ponovno prihvate svoju baštinu, vjeru i unutarnju duhovnu misiju. Ali, za razliku od danas, u Aharonovo vrijeme da bi bio grešnik, morao si biti pravi nitkov. Jer Židovi njegove generacije vidjeli su B-ga u svoj Njegovoj slavi; a pobuna protiv načina života po Tori bio je znak prave izdaje i nemara.

Kako je onda Aharon to učinio? Svaku bi osobu toplo pozdravio. Čak i velikog grešnika Aharon bi pozdravio s neizmjernom milinom i ljubavlju. Aharon bi te takozvane "Židovske grešnike" zagrlio s beskrajnom topline i poštovanjem. Sljedećeg dana, kada bi ta osoba

poželjela zgriješiti, rekla bi sebi: Kako ću moći pogledati Aharona u oči nakon što počinim tako ozbiljan grijeh? Previše me sram. On me smatra za tako visoko moralnu osobu, kako ga mogu prevariti i iznevjeriti? I ta bi se osoba suzdržala od nemoralnog ponašanja.

Pružao im je dostojanstvo

Ovdje zatvaramo puni krug: Aharon je bio vođa, Veliki svećenik, jer je čak i njegov štap procvjetao. On nikada nije odustajao od osušenih štapova. Nikada nikoga nije pogledao i rekao: "Ova je osoba izgubljen slučaj, potpuno je odsječena od svog drveta, od bilo kakve mogućnosti rasta. Suha je, lomljiva i beživotna." Za Aharona, čak bi i suhi štapovi procvjetali i donijeli plodove.

To je priča koja je ispričana u Avos Derabi Noson. Ovo je bila priča za koju je Lubavički Rebe želio da je rabin Berel Baumgarten prouči i usvoji. Trebam li izbaciti dijete iz škole, bilo je njegovo pitanje; on je, Židovski govoreći, osušen i vrlo tvrd štap!

Aharonov odgovor je ovakav: Voli ga još više. Zagrli ga svakom stranom svog bića, otvori mu svoje srce, cijeni ga i obasipaj ga topline i privrženošću. Cijeni ga, poštuju ga i neka osjeti da ti je stvarno stalo do njega. Vidi u njemu ili njoj ono što on ili ona možda u tom trenutku ne može vidjeti u sebi. Gledaj ga kao sjajno ljudsko biće, i znaš što? Postat će upravo to.

Ne pitajte "da li", već "kako".■

Rabbi Chanan Morrison, Rav Kook Torah:

Odvajanje i povezivanje

"Cijela je zajednica sveta, i B-g je s njima. Zašto se uzdižete iznad B-že zajednice?" (Brojevi 16:3)

Ovo je bio bojni poklič Korahove pobune — zamjerka koja se, na prvi pogled, čini potpuno opravdanom. Nije li cijeli narod čuo B-ga kako govori na Sinaju? Činilo bi se da je Korah samo parafrazirao ono što je sam B-g rekao Mošeu: "Govori cijeloj zajednici Izraela i reci im: bit ćete sveti, jer Ja, vaš B-g, sam svet" (Levitski zakonik 19:2).

Doista, zašto bi samo Leviti i *kohanim* (svećenici) služili u Hramu? Zašto ne otvoriti službu B-gu cijelom narodu?

Havdala i hibur

U našim individualnim životima, te u društvu i narodu u cjelini, nalazimo na djelu dva opća principa. Prvi je *havdala*, što znači 'povlačenje' ili 'odvajanje'. Drugi je *hibur*, što znači 'povezivanje' ili 'pripadnost'.

To su proturječne osobine, no potrebne su nam obje. Najjasnije se to vidi na individualnoj razini. Da bismo promišljali o svojim mislima i osjećajima, potrebna nam je privatnost. Da bismo razvili i razjasnili ideje, potrebna nam je samoća. Da bismo ostvarili svoje duhovne težnje, moramo se povući u svoje unutarnje ja.

Samo odvajanjem od društva možemo postići te ciljeve. Ometajuće društvo drugih lišava nas uzvišenih darova samoće. Ono ograničava i umanjuje kreativni tok iz našeg unutarnjeg izvora čistoće i radosti.

Isti se princip primjenjuje na naciju u cjelini. Da bi Židovski narod ostvario svoj duhovni potencijal, potrebna mu je *havdala* od drugih naroda — kao "narod koji obitava sam" (Brojevi 23:9).

Slično, unutar židovskog naroda potrebno je odvojiti pleme Levi — a unutar Levija, *kohanim* — od ostatka nacije. Ove skupine imaju posebne

obveze i odgovornosti, odraz njihovog unutarnjeg karaktera i svrhe.

Odvajanje radi povezivanja

Ipak, odvajanje nije samo sebi cilj. U dubinama *havdale* leži skriveni cilj *hibura*: biti dio cjeline i na nju utjecati. Izolirane će snage pozitivno utjecati na cjelinu, omogućujući kvalitativni napredak u svetosti. Te se sile specijaliziraju za razvijanje talenata i ideja koje, šireći se, postaju izvor blagoslova za sve. Dok uspostavljaju svoje jedinstvene osobine i putove, sam život napreduje i stječe svrhu.

Ovu temu *havdale/hibura* nalazimo na mnogim razinama. Ljudska rasa odvojena je od svih drugih vrsta života. Kroz ovu *havdalu*, čovječanstvo se može uzdići i postići sveobuhvatnu kvalitetu koja obuhvaća uzdizanje cijelog svijeta. Židovski narod odvojen je od drugih naroda; ta im odvojenost omogućuje da djeluju kao katalizator za uzdizanje cijelog čovječanstva, da funkcioniraju kao "kraljevstvo svećenika i sveti narod" (Izlazak 19:6).

Pleme Levi odvojeno je od ostatka nacije svojim posebnim odgovornošću; ta razlika oplemenjuje članove plemena da ispune svoju jedinstvenu ulogu. Leviti posvećuju sebe i postaju blagoslov za cijeli narod. A *kohanim*, sa svojom posebnom sveto-

šću, uzdižu se dok ne dobiju *ruah hakodeš* (proročko nadahnuće) za dobrobit cijelog naroda, čime ostvaruju najviše duhovne sposobnosti nacije.

Ispravan redoslijed

Sada možemo razumjeti izvor Korahove pogreške. Zohar (Mishpatim 95a) uči:

"*Sitra Ahra* [doslovno, 'Druga strana' — sile zla] počinje s *hiburom* [povezivanjem], a završava s *pirudom* [podjelom]. Ali *Sitra deKeduša* ('Strana svetosti') počinje s *pirudom*, a završava s *hiburom*."

Ispravan put, put svetosti, ide redom prvo odvajanja, a zatim povezivanja. Drugim riječima, odvajanje je radi povezivanja. Ali Korahova filozofija (i slične ideologije, poput komunizma) zauzela je suprotan pristup. On je tražio pojednostavljeno uključivanje svih, od samog početka vezujući sve ljude u jednu uniformnu skupinu. Hvalisavo je tvrdio da ujedinjuje sve — "Cijela je zajednica sveta." Ovaj pristup, međutim, zamjenjuje raskoš raznolikosti monotonim uniformiranjem. Na kraju, ovaj totalitarni pristup doводи do nejedinstva, jer svi dijelovi teže da se razdvoje kako bi izrazili svoju jedinstvenu individualnost. "*Sitra Ahra* počinje s *hiburom*, a završava s *pirudom*." ■

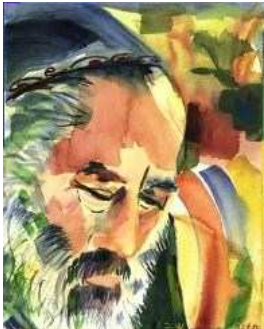

Rabbi Shlomo Carlebach:

S glavom u raju, a nogama u paklu

Znate, postoje dvije vrste rabina, dvije vrste svetih ljudi. Postoji vrsta *cadik* (pošten ili svet čovjek, *op.pr.*) koji većinu svog vremena provodi u *Beis Midrašu* (učilištu, ponekad se odnosi na sinagogu, *op.pr.*) učeći i podučavajući Svetu Toru. Odjeven je u čisti crni *kapote* (svileni, crni, elegantni, gornji kaput, tradicionalno ga nose neki ortodoksni Židovi, osobito hasidi, *op.pr.*) i veliki *gartel* (pojas ili lenta koja se koristi pri molitvi, *op.pr.*). Njegovu mu *pejesi* (lokne na sljepoočnicama s obje strane lica) dosežu do ramena i ima dugu bradu. On razgovara samo sa svojim studentima i drugim rabinima – i s potrebitima koji dođu kod njega po pomoć. A kada izađe na ulicu, njegove su oči napola sklopljene. On se boji da bi mogao vidjeti nešto zabranjeno, pa ni u šta i ni u koga ne gleda. Dva njegova studenta trebaju ga voditi uokolo.

Kada ga ljudi vide, onako spuštenu pogleda, i njegova dva *gaba'im*, (rebeova glavna pomoćnika, *op.pr.*) oni kimnu glavom i kažu, "*Gevalt*" (sjajno, *op.pr.*), on je svet! Upravo tako bi *cadik* trebao izgledati.

Zatim postoji druga vrsta svetog čovjeka. On uvijek kasni na molitvu. On sjedi i uči i podučava svoje studente, ali samo dio dana. Što radi u ostalo vrijeme? On je na ulicama, traži ljude kojima je potrebna pomoć. Zastane uz siromašnog čovjeka, ali mu on ne daje samo novac. On sa *šleperom* (prosjakom) razgovara neko vrijeme, možda mu čak pruži ruku. On vidi djecu koja plaču i zaustavi se da ih upita što nije u redu. Mali se dječak izgubio pa on dijete odvede kući. On pokušava popraviti odnose između

male curice i njenih roditelja – ili između muža i žene. Pa, možda njegova odjeća nije uvijek uredno ispeglana i njegove cipele su možda pomalo pohabane. Jer on nema vremena brinuti o takvim stvarima. On jedino vodi brigu o *Yidden* (Židovima, *op.pr.*).

Kada ga ljudi vide da razgovara s prosjakom, oni odmahuju glavom: "On ne može biti stvarno svet kada provodi vrijeme s takvim ljudima!" Oni gledaju u njegovo odijelo: "Kako *cadik* može izaći u javnost takvog izgleda?" Ali znate li što je to – prva vrsta rabina je toliko zaposlena čuvanjem svoje čistoće da hoda zatvorenih očiju. On prolazi kraj ljudi, a da ih uopće ne primjećuje, a to znači da su oni slijepi za njihovu bol. Pa, možda su oni sveti izvana, ali iznutra...?

A druga vrsta Rebea – onaj koji trči naokolo pomažući svakom *Yidu* – za njega su stvari upravo suprotne. Možda se njegov vanjski izgled čini malo zapuštenim, malo neuglednim. Ali njegova nutrina...ah, njegova nutrina blista.

Jer istina je, učenje Tore i zaštita naše vlastite svetosti vrlo su uzvišeni načini služenja B-gu. Ali, ako uz to dodatno uložimo poseban napor da pomognemo svojoj braći i sestrama – da volimo cijeli *Am Jisrael* (narod Izraela, *op.pr.*) – onda je naša služba za Gospodara svijeta dragocjena ...

Sveti R. Yosef Shaul Natenson iz Lemberga je *mamash* (stvarno, *op.pr.*) jedan od najvećih genija Tore svoje generacije. Učenje Tore je bilo najvažnije, ono je bilo sve u njegovom životu i on bi u *Beis Midrašu* sjedio uronjen u Svete knjige od ranog jutra do kasno u noć.

Jednog dana dok je R. Yosef Shaul sjedio u svojoj sobi, učeći kao i obično, netko je pokucao na vrata. Pomislio je da to jedan od njegovih studenata donosi poruku pa je rekao "Uđite". Ali kad je podigao pogled sa svoje Gemore (Talmuda, kompilacije usmene Tore, *op.pr.*), iznenadio se kada je ugledao *šlepera*, odjevenog u prljave dronjke, kako stoji na vratima.

R. Yosef Shaul je odmah prepoznao čovjeka: "Efrayim? Efrayime, moj najdraži prijatelju, jesi li to stvarno ti? Nisam te dugo vidio – otkad si se odselio. Ali nisam te nikada zaboravio. Često sam mislio na tebe, sjećao se kako smo zajedno učili dok smo bili mladi. Zadnje što sam čuo je da si oženio kćer vrlo bogatog čovjeka. Zapravo mislio sam da si bogat. A sada, vidjeti te ovakvog! Što ti se zaboga dogodilo?"

Strašno, Yosef Shaul, što se nije dogodilo! Izgubio sam sav svoj novac. I sada sam upravo...onakav kako izgledam...siromašni prosjak. I kao da to nije dovoljno, moja se kćer zaručila za divnog mladića, a ja nemam ni jednu rublju da platim za vjenčanje. Nisam znao šta da napravim i onda sam pomislio na tebe. Ti ovdje imaš važan položaj, i ti znaš tako puno ljudi. U ime našeg starog prijateljstva, da li bi mi htio pomoći da sakupim dvije tisuće rubalja za vjenčanje moje kćeri?"

"Srce mi se slama zbog tebe, Efrayime, stvarno. Da imam dovoljno novca, ja bih ti dao što trebaš iste minute. Ali ja nisam bogat čovjek. A znaš da tako puno siromašnih *Yiden* dolazi u Lemberg da traže pomoć, i ne mogu hodati okolo pokušavajući prikupiti novce za sve njih. Da sam to radio nikada ne bih imao vremena za svoje učenje. Zato sam načinio strategiju da ne idem prikupljati novce ni za koga. Ako napravim iznimku za tebe, ljudi će misliti da sam popustio u svom pravilu, i više neću imati niti trenutka mira."

"Yosef Shaul!" uzviknuo je Efrayim. Ja *mamash* ne mogu vjerovati što čujem! Ja nisam tek neki običan *šleper* koji traži dar. Ja sam Efrayim, tvoj najstariji prijatelj. Poznajemo se čitav život. Zakleli smo se da ćemo biti prijatelji. A ti nećeš prekinuti neko glupo pravilo zbog mene? Možda te nikada zapravo nisam ni poznavao..." I počeo je plakati.

U pravu si Efrayime," uzdahnuo je R. Yosef Shaul... "Ovo je poseban slučaj. I ja ti stvarno jesam prijatelj. U

(nastavak s 34. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: S glavom u raj, a nogama u paklu**

redu. Ja ću ti pomoći. Razgovarat ću s nekim bogatim ljudima u Lembergu. To može potrajati nekoliko dana, ali pokušati ću prikupiti novac za tebe."

Te iste večeri R. Yosef Shaul kre- nuo je u kuću najbogatijeg čovjeka kojeg je znao. Ali čim se počeo penjati stubama kuće, ugledao je Efrayima kako izlazi kroz vrata. "Efrayime!" po- vikao je iznenađen. "Što ti radiš ov- dje?"

"Skupljam novac za vjenčanje moje kćeri, naravno!"

"Je li ti on išta dao?"

Efrayim se nasmijao. "Cijelih 10 rubalja!"

"Što si očekivao Efrayime? Uzvik- nuo je R. Yosef Shaul. Tim ljudima ti izgledaš kao bilo koji obični šleper – dok sam ja vrlo poznat i poštovan. Ljudi će me saslušati, ja im mogu ob- jasniti situaciju. Gledaj, ti si me tražio da ti pomognem, i ja sam pristao. Ali ti samo kompliciraš stvari time što po- kušavaš sam skupiti novac. Kako ja mogu pridobiti ljude da doniraju pu- no novaca ako su ti već dali nešto? Pa, pomози sam sebi. Idi negdje i čekaj. Do četvrtka, nadam se, imat ću dvije tisuće rubalja za tebe."

Ali Efrayim ga je samo pogledao i rekao "Yosef Shaul, ja znam da ti mi- šliš samo dobro. Ti činiš što možeš. Ali ja moram napraviti ono što moram." I okrenuo se i otišao.

Tako je R. Yosef Shaul nastavio ići prema kući bogatog čovjeka da poku- ša prikupiti nešto novca. Ali u svom srcu bio je vrlo ljut na svog prijatelja Efrayima.

Sljedećeg jutra je R. Yosef Shaul opet rano otišao – ovog puta u kuću drugog najbogatijeg čovjeka u zajed- nici. I opet, upravo kada je htio poku- cati na vrata, Efrayim je izašao. Ovog puta je rabi bio vrlo ljut.

"Efrayime, zar nisi čuo ništa što sam ti sinoć rekao? Nadam se da ti je barem dao dovoljno novca da učini tvoje upletanje vrijednim truda."

"Pa dobio sam više nego prošli put – dvadeset rubalja."

"Efrayime, *mamash* moraš prestati to raditi. To mi onemogućava da ti pomognem. Ja sam ti obećao da ću prikupiti novac. Rekao sam ti da se nadam da ću ga imati do četvrtka. Naći ćemo se u *Beis Midrašu* te noći i ja ću ti ga dati. Do tada, molim te, imaj malo strpljenja. I makni mi se s puta!"

Ponovo ga je Efrayim samo zna- čajno pogledao i rekao, "Yosef Shaul, ti radiš što možeš, a ja ću raditi što moram."

Svugdje gdje je R. Yosef Shaul išao da prikupi novce, otkrio je da je Efrayim bio tamo malo prije njega. Unatoč tome, nekim čudom je zaista do četvrtka skupio dvije tisuće rubal- ja. Pa je te noći, osjećajući se veoma zadovoljno postignutim, otišao u *Beis Midraš* da se nađe sa svojim prijate- ljem, kako su se bili dogovorili.

Nekoliko sati rabi je čekao, zado- voljan što je sam i što se može vratiti svom učenju. Onda je, kako je posta- jalo sve kasnije, a Efrayim još nije do- šao, postao uznemiren. "Kakve sam muke imao dok sam skupljao novac za njega, a on se čak nije ni potrudio da dođe na vrijeme!" Ali nakon što je cijele noći čekao Efrayima, a on se nije pojavio, uznemirenost R. Yosefa Sha- ula pretvorila se u zabrinutost. "Mo- žda mu se nešto desilo," pomislio je. On je toliko želio taj novac, ne bi samo tako...bez razloga ne pojavio se da ga primi." Onda je pomislio nešto drugo. "Oj *vej*" (Oh ne, *op.pr.*) – možda sam ga zapravo uvrijedio kada sam mu rekao da proba sam sakupiti novac. Možda sam povrijedio njegove osje- ćaje toliko da me više ne želi vidjeti. Ili je možda mislio da sam bio toliko

iznerviran njime da neću nastaviti po- kušavati da mu pomognem. *Gevalt* – što li sam to napravio?"

Svake je noći R. Yosef Shaul čekao Efrayima u *Beis Midrašu*, ali njegov prijatelj se nije pojavio. Sada je već bio očajan od brige pa je poslao svog *ša- mesa* (pomoćnika, *op.pr.*) da ga traži po gradu. Ali Efrayima se nije moglo nigdje naći. R. Yosef Shaul nije mogao pretpostaviti što mu se dogodilo.

Drugog jutra, poslije još jedne ne- prospavane noći, R. Yosef Shaul malo je zakasnio u sinagogu na jutarnju molitvu. I dok je ulazio kroz vrata, na svoje zaprepaštenje ugledao je Efrayi- ma kako stoji u uglu *šula* (sinagoge) i od svakog pored sebe traži novac. Rabi je odjurio do njega i povikao,

"Efrayime, hvala B-gu da si se vra- tio. Tako sam se zabrinuo.... Ja sam *mamash* bio u strahu da ti se nešto strašno dogodilo. Dragi moj stari pri- jatelju, žao mi je ako sam povrijedio tvoje osjećaje kada sam te tražio da se makneš dok ja skupljam novac. Sada shvaćam da nisam smio tako grubo govoriti. Ali gle – *Baruh Hašem* (hvala B-gu) imam dvije tisuće rubalja." I počeo je vaditi novčanice rubalja iz svog džepa bacajući ih na stol.

Efrayim je pogledao u njega, pa u hrpu rubalja. "Možeš zadržati novce Yosef Shaul", konačno je rekao. "Is- tina je da ih ja uopće ne trebam. Ja sam još uvijek bogat kao što sam uvi- jek i bio. Ja nikada nisam izgubio svo- je bogatstvo."

Ali Efrayime! Ja naprosto ne razu- mijem. Zašto si me poslao da jurim po cijelom gradu da prikupim novac koji ti uopće ne treba? Sigurno si znao ko- liko mi je bilo neugodno, koliko sam se neugodno osjećao dok sam tražio od članova moje zajednice dobrotvor- ne priloge za tebe. A moralo ti je biti jasno i koliko mi je ta cijela stvar odu- zela vremena od mog učenja. Zašto si mi tako podvalio?

"Imao sam svoje razloge," odgovo- rio je Efrayim. Dopusti mi da ti ispri- čam priču."■

(nastavak u sljedećem broju)

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

Tjedni Zohar: KORAH

Paraša (priča) Korah govori o svakodnevnim izazovima s kojima se suočavamo kada doživimo emocionalne reakcije koje nas čine slijepima i tjeraju nas da se ponašamo na način koji će proturječiti našim stvarnim interesima.

Veći dio ove *paraše* bavi se pokušajem Koraha (jednog od najvažnijih učenjaka među Izraelcima) i njegovih sljedbenika da ospore vodstvo Mošea i Arona.

Paraša počinje riječima "Vajikah Korah" (Korah je uzeo), ali se ne spominje što je uzeo, gdje je uzeo i zbog koje potrebe. Komentatori kažu da je uzeo loš savjet od nekoga, to je zato da nas nauči da bez obzira koliko velik, pametan i mudar čovjek može biti, svatko ima slabu točku - ego.

Zohar objašnjava da Veliki svećenik Aron predstavlja *Merkava* (kola) *sefire Hesed*, koja je moć Desne Kolone, moć ljubavi, dobrote, suosjećanja i dijeljenja dobrote. Korah, koji je bio Levit, predstavlja *sefiru Gevura* koja je moć Lijeve Kolone - želje za primanjem. Svatko od nas ima ove strane, i ono što je Korah zapravo htio je da stavi moć Lijeve kolone ispred Desne kolone. On bi mogao biti u pravu, jer je svrha stvaranja bila da s nama podijeli beskrajno zadovoljstvo i ispunjenje; zato bi moglo izgledati da je Lijeva Kolona, koja je odgovorna za našu želju za primanjem, puno važnija. Međutim, u trenutku kada pomislimo o primanju samo za sebe mi smo u stanju razdvojenosti od Stvoritelja i snage života - dijeljenja i ljubavi. To je vrlo paradoksalno, a rješenje je razviti želju za primanjem u svrhu djeljenja - "Volite svog bližnjeg kao što volite sebe".

Midraš objašnjava da moramo koristiti Desnu Kolonu (ljubavi i dijeljenja) kako bi vladali nad Lijevom Kolonom (željom samo za sebe) - to bi stvorilo frekvenciju koja će nas povezati s obiljem, srećom i blaženstvom - Centralnom Kolonom. To je fina ravnoteža na kojoj smo stalno, između toga da smo Aron - *Hesed* i Korah - *Gevura*. U svima nama postoji mješavina svjetla i tame, dobra i zla, dijeljenja i sebičnosti, Kohen i Levi. Moramo shvatiti da u svrhu

uspjeha u životu moramo odustati od našeg pokušaja da dokažemo koja je od navedenih suprotnosti u nama ispravna, a koja pogrešna. Ta unutarnja borba između Arona i Koraha se događa u svakome od nas i to je naša veza sa Stvoriteljem.

A kao kazna već je rečeno da "onoga koji bježe od veličine i poštovanja, oni će ga slijediti", i kada ćemo shvatiti suštinu dijeljenja i zajedništva kao uzvišen princip (bezuwjetnu ljubav) onda je samo nebo granica, kako je rečeno u Talmudu: "Onome koji moli za svog prijatelja prvom će se odgovoriti". Znači, naše pitanje nije što je pravo ili krivo, nećemo stalno tražiti pravdu, i kako Zohar podučava: "za osobu koja je u svađi nema egzistencije".

Paraša Korah završava pitanjem o desetini - doprinosu desetine od onoga što smo zaradili. Očito, zašto bismo željeli dati ono što je naše i za što smo naporno radili? Ali, u svrhu ispunjenja svoje sudbine i povezivanja sa Svjetlosti stvaranja i obiljem naše Desno mora gospodariti nad Lijevim - brinuti se o našem bližnjem prije nego li pomislimo na sebe. ■

Prevela Tamar Buchwald

Chanoch Ben Yaakov, Yeshshem

Svatko tko vas živcira uči vas strpljenju

Svatko vas napusti, uči vas da počnete stajati na vlastitim nogama.

Sve što vas razljuti, uči vas praštanju i suosjećanju.

Sve što ima moć nad vama uči vas kako da povratite tu moć.

Sve što mrzite uči vas bezuwjetnoj ljubavi.

Sve čega se bojite uči vas hrabrosti da prevladate svoje strahove.

Sve što ne možete kontrolirati, uči vas da prepustite.

Biseri hasidske mudrosti

Krhko je znanje

Jednom je reb Šmuel Munkes ušao u sobu svog učitelja, reba Šneura Zalmana iz Liadija. Onako s vrata, ne dozvolivši svome učitelju niti da pravo podigne pogled, učenik ga iznenadi pitanjem: "Rebe, postoji li uopće neka bitna razlika između nas dvojice? Ono što ja znam, Rebe isto tako zna; ono što Rebe ne zna, ne znam niti ja. Jedina mala razlika među nama je da Rebe zna nešto što ja ne znam."

U ovakvoj bi se situaciji očekivalo da učenik da vremena svome učitelju da razmisli i da strpljivo sačeka odgovor. Ništa od toga nije učinio reb Šmuel, već je nastavio kao da i nije postavio pitanje: "U čemu je onda posebnost i veličina Rebea? Može li biti da je samo u tome da on jednostavno zna nešto što ne zna luda poput mene?" ■

Postoje dvije vrste tuge i dvije vrste sreće. U trenutku kad se čovjek nemoćno prepusti nesreći koja ga je pogodila, kad se povuče u kut i samo žudi za nečijom pomoći – možemo govoriti o nepoželjnoj vrsti tuge, o kojoj je rečeno: 'Šhina ne stanuje s onim koji je klonuo duhom'.

Druga je vrsta tuge ona iskrena tuga, koja se odražava u jasnoj svjesnosti čovjeka koji zna što mu nedostaje.

Slično je i sa srećom. Ako nekome nedostaje duhovni uvid, pa ne osjeća ispraznost trke za zadovoljstvom i nije uopće zbog toga zabrinut – takav čovjek nije baš najpametniji.

Istinski sretan čovjek podsjeća na onoga kome je izgorjela kuća i on to osjeća u dubini duše; unatoč tome, on počinje graditi novu kuću i sa svakom novom ciglom njegovo je srce sve više ispunjeno. ■

~ R. Levi Jichak iz Berdičeva

Misli o sebi kao da si *Ayin* (ništa), te u potpunosti zaboravi na samoga sebe. Onda se možeš uzdignuti iznad vremena, do svijeta misli, gdje je sve jednako: život i smrt, more i kopno.

To nije tako ako si ovisan o materijalnoj prirodi ovog svijeta. Ako sebe doživljavaš kao nešto određeno, tada te Stvoritelj ne može ispuniti, jer je on bezgraničan. Sve dok sebe samoga ne doživljavaš kao *Ayin*, ne možeš obuhvatiti Stvoritelja. ■

~ Magid iz Mezriča

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

MJESEČNI ZOHAR: TAMUZ – RAK

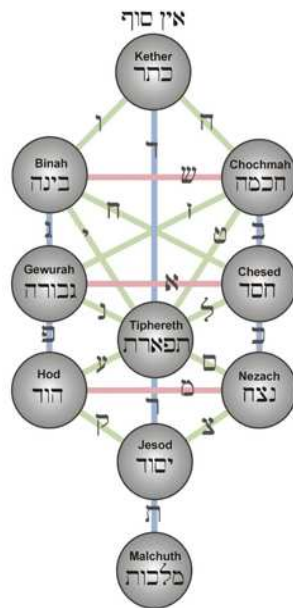
Tamuz je prvi ljetni mjesec, i jedan je od tri mjeseca u kojima, prema kabali, čovjek treba djelovati vrlo oprezno. Zohar to podučava iz ovog stiha "... ona ga je skrivala tri mjeseca" (Izlazak 2,2), u kojem je šifrirana činjenica da tijekom tri mjeseca: *tamuz* (Raka), *ava* (Lava) i *tevet* (Jarca), postoji presuda u svijetu. To znači da u svemiru postoje sile koje izazivaju stres i izlažu nas opasnostima i nepravilnostima u radu. Zbog toga trebamo uporabiti krajnji oprez tijekom ovih mjeseci.

Trebamo razumjeti zašto je mjesec tamuz predviđen za katastrofu, i kako da sebe obranimo.

Unutarnji DNK Raka

Prema učenjima kabale, zodijak je podijeljen u četiri godišnja doba koje se podudaraju s Tetragramom, B-žjim četveroslovnim Imenom - J-H-V-H. Prvo slovo - *jud* predstavlja proljeće [*nisan* (Ovan), *ijar* (Bik), *sivan* (Blizanci)] i element vatre. Drugo slovo - *he*, predstavlja ljeto [*tamuz* (Rak), *av* (Lav), *elul* (Djevica)] i element vode, odnosno, energiju davanja i dijeljenja. To je razlog zašto ljudi rođeni u znakovima Raka, Lava i Djevice imaju ogromnu potrebu dijeliti, i moraju to izraziti, no to mora biti na uravnotežen način. Poznato je da ljudi rođeni u znaku Raka imaju tendenciju da ispadnu iz ravnoteže u nekom području (toplina, ljubavi, vezama, novcu, itd), što im obično iscrpljuje energiju.

Rak je prvi znak ljetnih mjeseci

(kojima vlada voda), i snažno dominira nad elementom vode, i to je jedini znak zodijski koji ima neki element koji se ponavlja tri puta.

Prvo, on spada u skupinu znakova koji predstavljaju element vode (ljetno).

Drugo, svaki od tri mjeseca svakog godišnjeg doba predstavlja jednu od tri kolone, odnosno, tri duhovne snage - desnu (pozitivni element vode), lijevu (negativan element, predstavljen vatrom), centralnu (ravnoteža, element zraka). Rak je prvi ljetni znak; stoga on ima energiju elementa vode.

Konačno, horoskopski znak Raka je vođeni znak po zapadnoj astrologiji.

Sve to daje sliku prekomjerne dominacije elementa vode, koji simbolizira osjećaje i osjetljivost. U mjesecu *tamuzu* svi mi dolazimo pod utjecaj znaka Raka i imamo tendenciju da postanemo pretjerano emotivni i da previše snažno reagiramo.

Još jedan znak neravnoteže koji postoji u ljudima rođenima u znaku Raka se može naći kod životinje raka koja je i simbol znaka. Rak nikada ne ide ravno, već postrance - lijevo ili desno. To je razlog zašto Rakovi imaju sklonost da na svijet oko sebe gledaju polarizirano; u potrazi za apsolutnom istinom i pravdom, stvari vide kao crno-bijele. Poput raka, ljudi rođeni u znaku Raka su izvana kruti, ali iznutra vrlo mekani i osjetljivi. Zbog svoje velike osjetljivosti, Rakovi će uložiti puno energije u izgradnju ljuske, štita i oklopa protiv nestabilnog vanjskog svijeta. Ovaj oklop će poprimiti mentalni i fizički oblik pronicljive naravi i usredotočenosti vlastitog života na stjecanje svjetovne sigurnosti i stabilnosti.

Zbog svoje sklonosti prema pravdi Rakovi će biti vrlo iskreni, pristojni i odgovorni. Da bi postigli materijalnu sigurnost oni ulažu trud i vrijeme u naporan rad i odanost obiteljskim vrijednostima. Oni su poznati kao vrlo svjesni svog fizičkog izgleda.

Najosjetljiviji organ u njihovom tijelu je želudac i to diktira da proces donošenja odluka postane vrlo emocionalan, a ne racionalan. To može biti velika prednost, jer je ova vrsta osjetljivosti rijetka. To je sposobnost da se uzme bilo koja misao ili osjećaj i pretvori ih se da budu za druge. Budući da je intuicija bitna za poslovanje i uspjeh, mnogi od njih uspijevaju u poslu i u poslovnom rukovođenju. Izvor njihovog uspjeha dolazi uglavnom iz njihove

(nastavak sa 38. stranice) **Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah: Mjesečni Zohar: Silvan - Bilzanci**

prirode davanja i dijeljenja i emocionalne topline koja zrači iz njih. Ova osjetljivost, koja je gotovo mistična, daje ljudima u znaku Raka prednost u predviđanju problema, čak i prije nego li se pojave.

Sile koje vladaju Rakom

Kao što je navedeno u prethodnim tekstovima, Sefer Jecira (Knjiga stvaranja) nas uči da su 22 slova hebrejskog alfabeta građevni blokovi svemira. Oni predstavljaju duhovne frekvencije koje su stvorile naš svemir.

Znakom Raka dominira slovo *het*, koje prema Knjizi stvaranja nije osobito pozitivan znak. Slovo *het* se izgovara poput riječi *het* - "griješ". Griješ zlatnog teleta desio se 17. *tamuza*, i razaranje Jeruzalema je počelo na taj datum tisuću godina kasnije.

Zanimljivo je da mjesec, koji je vladajući planet Raka, ima dvije vidljive boje - crnu i bijelu, s jasnim granicama između ta dva područja, upravo kao što Rakovi percipiraju stvarnost. Budući da se život uglavnom odvija u sivim područjima relativne istine, kompromisa i nagodbi, svatko tko je u potrazi za apsolutnom istinom i pravdom bit će razočaran.

Baš kao što lunarni ciklus predstavlja ekstremne emocionalne promjene uspona i padova, plime i oseke, tako i Rakovi, s pojačanom emocionalnom sklonosti koju imaju od elementa vode, imaju tendenciju da stalno doživljavaju emocionalne plime i oseke; nakon radosti i en-

tuzijazma uslijedit će depresija i ogorčenost. Ovo stanje emocionalne nestabilnosti može dovesti do bipolarnog poremećaja ličnosti.

Dakle, što nam je činiti?

Pokazalo se da u sklopu "problema" Raka leži i "rješenje". To jest, ne smijemo zanemariti velike kvalitete dijeljenja i osjetljivosti; trebamo koristiti te sjajne kvalitete kako bi preinačili presudu u milost. Ljudi rođeni u znaku Raka, i svi mi tijekom ovog mjeseca, trebamo koristiti ovu osjetljivost kako bi osjećali drugu osobu i pružili joj toplinu ljubavi. To je način da se pobjegne od naše unutarnje osjetljivosti i boli. Kada preinačimo našu sebičnost mi se spajamo sa životom i Svjetlom.

Dakle, kao u bilo kojem intelektualnom izazovu, Rakovi trebaju učiniti ono što je teško, a to je da se usredotoče na ono što drugi ljudi osjećaju i kako da im budu od pomoći, umjesto da se fokusiraju na ono što sami osjećaju. Kada ljudi dijele na duhovan način onda ih to ne iznuri niti ih iscrpljuje. Naprotiv, bezuvjetna ljubav i dijeljenje daju duhovnu nagradu s obzirom da izazov postaje sam sebi cilj. Svjetlost Stvoritelja bezuvjetno daje i dijeli, tako da kada dijelimo i volimo poput Njega, približavamo Mu se i na taj način se povezujemo s izvorom života. To je najvažniji uvjet da bismo se povezali s istinskim ispunjenjem, srećom i stvarnom zaštitom.■

Prevela Tamar Buchwald

Alan Morinis

Program musara

Istina – Emet (nastavak)

Na kliskom terenu

Jednostavan zaključak je da laž svijetu nanosi štetu, kako onom vanjskom tako i unutrašnjem.

No ipak, život je složen, i svakako postoje okolnosti u kojima naša istina nije ono što bismo trebali reći. Moja supruga, liječnica palijativne medicine, kaže da je to kao što neki ljudi kada se približe kraju svog života ne žele da im se kaže da imaju fatalnu dijagnozu. Da li je ispravno nametnuti im tu informaciju u ime "istine"?

Koje mjerilo onda da prihvatimo? Istina je nepouzdana, a može biti čak i štetna. S druge strane, laž je opasna i vrlo često nanosi štetu. A relativnost je klisko područje.

Budući da nas musar potiče da plan napredovanja izvedemo iz svog životnog iskustva, naša zadaća ovdje nije da razrješavamo filozofski dokaz, već da potražimo bilo koji stvarni zadatak koji možemo naći ugrađen u tome. Evo što ja vidim:

Šamaj bi od nas tražio da upotrijebimo svoju osobnu percepciju kao vodiča prema istini, dok Hilel kaže da moramo sebi postavljati izazove kako bismo istinu vidjeli ne samo svojim vlastitim očima, nego i očima drugih koji se nalaze u toj situaciji. Svakako da svaki mladoženja svoju mladenku smatra "prekrasnom i elegantnom". Hilel nas savjetuje da pažljivo razmotrimo stvar, sve dok ne budemo u stanju ući u perspektivu mladoženje, kojom ćemo i mi na mladenku početi gledati kao na "prekrasnu i elegantnu".

Tipično, mi stvari vidimo jedino iz svoje vlastite, jedne, perspektive. Hilelov stav nas potiče da sebe proširimo kako bismo stvari vidjeli očima

drugih. *Emet* (istina) je sposobnost ne samo da se govori istinu, već što je važnije, i prethodi tome, da je vidimo. A pošto su istine često višestruke, takve moraju biti i naše perspektive.

Mira radi

Ovu istu pouku na drugačiji je način poučavao Židovski učenjak iz 20. stoljeća poznat kao Chafetz Chaim. Njegov je glavni doprinos Židovskom životu bila njegova kodifikacija zakona o primjerenom načinu govora, odnosno *šmirat ha'lašon* – doslovce, "čuvanje jezika". Toliko je važno čuvati svoj vlastiti jezik da je rabin Yisrael Salanter, utemeljitelj pokreta musara, jednom rekao, "Čovjeku se isplati učiti musar čitavog života, ako će ga to makar i jednom sačuvati da ne kaže *lašon hara*".

U svojim presudama Chafetz Chaim nije postavljao 'istinu' kao najviše mjerilo za riječi. Samim time što je nešto istina to nam ne daje dozvolu da to i kažemo, jer izgovaranje onoga što je istina još uvijek može načiniti veliku štetu. I upravo je potencijalna šteta ono što je Chafetz Chaim odredio kao krajnji putokaz za usmjeravanje govora.

To se načelo nalazi u pozadini talmudske presude da je "dozvoljeno odstupiti od istine mira radi" (*Jevamot 65b*). To znači da čovjek može reći nešto drugo osim istine radi mira ili nekog drugog etičkog imperativa poput poniznosti, čednosti i osjećajnosti.

Istina je vrlo uzvišena vrlina, no, ovisno o situaciji, ponekad bude potisnuta u drugi plan zbog neke više vrline. Kao što često nalazimo u Židovskom zakonu, često se više od apstraktnih načela procjenjuje utjecaj koji naši postupci vrše na druge ljude. Od nas se očekuje da budemo suosjećajni prema drugima, no dopustimo li to, to svakako ne poništava načelo. Potiče nas se da cijenimo istinu i da procjenjujemo kakav utjecaj će naše riječi imati na druge.

Opremite se

Mada je razumljivo da je osoba koja je privržena duhovnom životu senzibilna prema drugima, taktično se koristi govorom, i čak je spremna zbog višeg cilja iskriviti istinu, očito je da smo upravo zašli u etičko minsko polje. Jednom kada napustimo stav da ćemo govoriti samo голу istinu, u svakoj situaciji, postajemo ovisni o svojoj prosudbi. I u tome leži opasnost. Jer naša prosudba svakako može biti pogrešna. Nas se tako lako može zavesti i obmanuti, možda najviše baš od naše vlastite sklonosti ka samozavaravanju.

Rabi Eliyahu Dessler pruža nam nadu time što nam kaže da naša ljudska srca dolaze potpuno opremljena za taj zadatak:

Čak i nakon što su želje srca navele čovjeka da prihvati laž kao istinu, on još uvijek u dubini svog srca zna da je put istine "istin-ski" od onog drugog... Svako ljudsko biće na taj način ima sposobnost da u svom srcu odredi gdje se nalazi prava istina. Uvidavno srce je glavno sredstvo za raspoznavanje toga što je istina, te za upravljanje našim riječima i djelima.

Svi mi imamo takvo srce, iako njegov glas može biti tih, ili čak prigušen, ili se može utopiti u drugim unutarnjim glasovima. Isto tako, možda ne poznajemo njegov jezik. Musar nam kaže da je jedan od primarnih zadataka na duhovnom putovanju njegovati i uvježbavati vršenje umješnog raspoznavanja, mudro srce.

Ima priča o Rabi Yisraelu Salanteru, osnivaču pokreta musara. Rabi Salanter je održavao redovite talmudske rasprave, i jednoga je dana, jedan učenik postavio vrlo oštromno pitanje koje je izgledalo da dovodi u pitanje čitavu njegovu raspravu. Ra-

bi Salanter je zastao na trenutak, a zatim se složio s time i odstupio s podija.

Kasnije je ispričao svojim učenicima o tome što je razmišljao prije nego li je odstupio s podija. U tom trenutku pojavilo mu se barem pet prihvatljivih odgovora kojima bi pobio to pitanje. Makar je mogao vidjeti da oni nisu u konačnici istina, znao je da nitko u publici to ne bi prozreo kao što je to on mogao. Bio je u iskušenju da to pokuša, jer je znao da njegovo priznanje da je pogriješio može prouzročiti da Tora koju je predstavljao izgubi svoju čast. On sam je mogao izgubiti obraz, što bi moglo negativno utjecati na njegovu mogućnost da vrši utjecaj na druge.

Nakon tih misli, prekorio je samoga sebe: "Ti učiš musar!" I sišao je s podija.

Radionica – Praktični dio

Istina je ono što izuzetno cijenimo kod drugih ljudi, a često nam je teško da je se sami pridržavamo. S time na umu, vaš je zadatak za ovaj tjedan da se posebno potrudite svoj govor podići na višu razinu istinitosti. Prije nego li progovorite, provjerite da li ono što ćete reći prolazi na testu istine. Ako ne prolazi, nemojte to reći.

To zvuči jednostavno, no to nije lako učiniti. Talmud nam kaže da dok samo neki ljudi počine seksualne prekršaje, i dok se većina ljudi ogriješi krađom na ovaj ili onaj način, vršenje grijeha usnama je nešto što svatko čini!

Evo nekoliko scenarija koji vas mogu upozoriti na vrlo uobičajene vrste neistinitog govorenja.

Prvo, postoji Velika laž. Kažete "ja to nisam napravio/la", a jeste, ili "napravio/la sam to" kada niste.

Znate da vam supruga neće biti sretna kada otkrije da ste ostali duže u uredu – ne zbog toga što ste imali toliko posla, već zato što je bila neka proslava. Pa joj kažete nešto što je potpuna neistina. "Pokušavao sam se izvući iz gomile posla koju mi je Joe natovario, a znaš kako je važno da on bude zadovoljan, jer on utječe na to koliki će biti bonusi i ostalo."

Ako znate da će je odlazak na zabavu oneraspoložiti, i da je jedini način da izbjegnute njezin gnjev da joj slažete, što onda možete učiniti da izbjegnute laž? Možda da ne odete na zabavu? Ili da joj kažete istinu, zajedno s objašnjenjem zašto je bilo važno da odete na nju? Ili se izravno suočite s problemom tako da joj unaprijed kažete što ste isplanirali? Kako god izabrali da izbjegnute laž, vaš zadatak je upravo ovo: Recite istinu.

Ovaj tjedan, nemojte sebe dovoditi u situaciju u kojoj mislite da ćete morati lagati kako bi prikrili ono što ste učinili, ili budite dovoljno hrabri da kažete istinu, i suočite se s posljedicama onoga što ste odlučili učiniti. Oba ova pristupa odaju počast izravnoj istini, dok je laž nešto što vijuga.

Jednu razinu ispod toga nalaze se suptilne laži: "Ne sjećam se baš najbolje," kada itekako dobro znate. Ili: "Nisam vidio," kada ste sasvim dobro vidjeli taj prizor. Kod Velike laži možete se spotaknuti na činjenice jer netko vas je mogao vidjeti na nekom mjestu dok vi tvrdite da ste bili drugdje. U ovom scenariju, tko ima pristupa vašem pamćenju pa da dokazuje da niste u pravu? Nitko osim vas samih. Jedino vi možete znati da zaobilazite istinu. Pazite što govorite i pitajte se, je li to istina?

A onda, postoje i "bijele laži." "Kolač je bio stvarno odličan gospođo

Koen" dok je zapravo bio nejestiv. Krasno je što želite zaštititi osjećaje gospođe Koen, ali zar ne možete biti nimalo domišljatiji umjesto da bezočno lažete, pa makar to bilo i iz plemenitih pobuda? Ili možda laskate, nadajući se da će vam se to isplatiti, riječima, "Šefe, pa vi ste pravi majstor u golfu", a tip ima troznamenasti hendikep?

Da li nekada napravite nešto poput ovoga, opravdavajući si da kod takvih laži nitko ne nastrada (što je, navodno, ono što laži čini "bijeli-ma")? No istina je istina, a ovo nije.

Ovaj tjedan promatrajte da li možete sebe uhvatiti u bilo kojoj od ovih vrsta govora. Pokušajte prepoznati misli koje se pojavljuju prije tih riječi, i onda intervenirajte kako nikada ne biste izgovorili nešto neistinito. Ali ako već izađu iz vaših usta, zapazite to i preuzmite odgovornost, ako ništa drugo zbog sebe samih. I obavezite se da ćete sljedeći put biti pažljiviji, tako da možete učiti iz iskustva.

Bilo kako bilo – uhvatili sebe prije nego li progovorite, ili rekli neistinu – promotrite svoje motive. Zašto biste to učinili? U skoro svakom slučaju, u pitanju su niske pobude, i vi najvjerojatnije ne biste željeli da vas se s takvim pobudama povezuje. Čak i kada su pobude dobre i časne, razmislite zašto biste lagali. Nije li dostojanstvenije postići dobre ciljeve dobim sredstvima? Mislim da ste to u stanju učiniti. Kao što kaže Tora, "Drži se podalje od laži" – a Tora zna što je dobro za dušu.

Ovo je savršeni zadatak za zapisati u vaš Dnevnik svođenja računa s dušom. Jedanput, svakoga dana, dok razmišljate o događanjima, zapišite u čemu ste se, ili (nažalost) u čemu se niste, držali istine. To će vam se neizmjereno isplatiti, mnogo više nego da ste to činili samo u svom umu.

A za osnovnu jutarnju izjavu, evo nekoliko prijedloga:

"Istina je B-žji pečat"

"Istina ustraje." ■

Iz domaćeg tiska

Nuklearni fizičar: Uran obogaćen kao u Iranu služi samo za bombu

Index, 18.6.2025.,
Nenad Jarić Dauenhauer

PROŠLOG četvrtka dogodilo se ono čega se svijet godinama pribojavao: Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA) prvi je put službeno objavila da iranski nuklearni program više nije isključivo mirnodopski.

Stručnjak za nuklearnu sigurnost dr. sc. Zdenko Simić iz švicarskog instituta Paul Scherrer kaže da je IAEA u svojoj rezoluciji ustvrdila da Iran ne omogućuje dovoljnu kontrolu nuklearnog materijala da bi se potvrdilo da zadovoljava zahtjeve kontrole proliferacije.

"Prigovori se odnose na nedavno razdoblje i na razdoblje prije 2003.", tumači. Neki analitičari smatraju da zapravo nema novih informacija te da je postojao politički pritisak da se zaključak agencije promijeni kako bi se destabilizirao iranski režim.

400 kg visoko obogaćenog urana

Prema novom izvještaju, u toj je zemlji otkriven uran koji je daleko obogaćeniji nego što je potrebno za civilne svrhe. Naime, IAEA je utvrdila da Iran ima više od 400 kg urana obogaćenog oko 60%, koji, ako se dodatno obogati do 90%, može poslužiti za izradu desetak nuklearnih bombi.

Tu objavu Izrael je protumačio kao ozbiljnu prijetnju. Premijer Benjamin Netanyahu opisao je situaciju kao "jasnu i neposrednu opasnost" za Izrael.

Samo dan nakon objavljivanja izvješća Izrael je pokrenuo operaciju "Uspravni lav", masovni zračni napad u kojem je u narednim danima pogodio više stotina lokacija unutar Irana, uključujući strateška postrojenja za obogaćivanje urana u Natanzu, Isfahanu i Fordowu.

Zašto je 60% problem?

Zašto je obogaćenje urana od 60% problematično?

Uran u prirodi uglavnom dolazi u obliku izotopa U-238, koji nije pogodan za nuklearnu fisiju. U fisijskoj reakciji uobičajeno se cijepa izotop U-235, pri čemu se razlika u masi između početnog goriva i konačnih produkata (barija i kriptona), prema Einsteinovoj formuli $E=mc^2$, oslobađa u obliku energije koja se može koristiti za mirnodopske, ali i za vojne svrhe.

No, u prirodnoj rudači udio U-235 manji je od 1%. Za fisiju se mora povećati tzv. Obogaćivanjem.

vanjem. Za nuklearne elektrane dovoljno je 3 do 5%.

Simić kaže da su istraživački reaktori u ranim danima razvoja nuklearne tehnologije koristili značajno obogaćenije gorivo.

"No to je smanjeno na ispod 20% upravo zato da se oteža izrada nuklearne bombe. Veća obogaćenja danas se koriste za nuklearne podmornice i brodove, kao i za neka najnovija rješenja malih nuklearnih reaktora", tumači Simić koji je 2019. bio u misiji IAEA-e u Iranu kao stručnjak Europske komisije.

Obogaćivanje za bombe

Za nuklearnu bombu udio U-235 mora biti veći od 90%.

U nuklearkama je dovoljan manji udio jer se fisija u njima odvija kontrolirano kroz spor i stabilan lančani proces potreban za stvaranje energije.

Suprotno tome, za nuklearnu bombu potreban uran U-235 obogaćen na 90% jer treba omogućiti brzu, nekontroliranu lančanu reakciju u kojoj će se gotovo svaki neutron osloboditi u fisiji sudariti s novom jezgrom, što će uzrokovati golemu eksploziju u djeliću sekunde.

Simić kaže da je ključna razlika između nuklearnog reaktora i bombe tehnička kontrola koja ograničava broj lančanih reakcija.

"Kod nuklearnog reaktora održavanje lančane reakcije ovisi o neutronima koji se usporavaju, a broj fisija automatski se smanjuje kod povećanja temperature. Uz to postoje i tehničke mogućnosti za kontrolu."

Dr. Tonči Tadić s Instituta Ruđer Bošković kaže da je "za obogaćenje urana sa 60% na 90% dovoljno nekoliko mjeseci".

Kako se uran obogaćuje i zašto?

Proces obogaćivanja urana počinje tako što se prirodni uran kemijski pretvori u heksafluorid urana (UF₆) koji se zagrijava do plinovitog stanja u kojem se rotira u centrifugi. Zbog razlike u masi, teži U-238 nakuplja se uz rubove centrifuge, dok se lakši U-235 nakuplja bliže središtu. Ova separacija ne događa se u jednom koraku, već u procesu koji se ponavlja tisućama puta.

Simić kaže da su centrifugalne pumpe ključne za obogaćivanje urana.

"Pretpostavlja se da ih je Iran nabavio preko Pakistana. Po-

stoje indicije da je Izrael 2010. uništio gotovo 20% centrifuga – njih oko 800, korištenjem virusa Stuxnet koji je destruktivno mijenjao brzinu njihove vrtanje", tumači Simić.

Zašto U-238 nije dobar?

Postoje fizikalni razlozi zbog kojih je za fisiju U-235 mnogo korisniji od U-238. Naime, uran-235 ima neparan broj protona i neutrona – 92 protona i 143 neutrona. Jezgre s parnim brojem stabilnije su jer se nukleoni u jezgri mogu upariti i snažnije povezati putem jakih nuklearnih sila. U jezgri svaki nukleon (bilo proton ili neutron) ima određeni spin (vrtanju), koji može biti "gore" ili "dolje". Kad se spare dva nukleona sa suprotnim spinovima, oni stvore par s nižom ukupnom energijom, a time i jačom vezom i većom stabilnošću.

U jezgrama s parnim brojem nukleona mogu se upariti sve čestice, dok kod neparnog broja jedna uvijek ostaje neuparena te smanjuje ukupnu vezivnu energiju jezgre. Manja vezivna energija podrazumijeva veću nestabilnost i veću spremnost jezgre da se raspadne, što je poželjno za fisiju.

Što još treba za atomsku bombu?

Sama zaliha obogaćenog urana nije dovoljna za izradu bombe. Potrebno je također razviti precizan dizajn oružja.

Simić kaže da izrada nuklearne bombe i balističkog sustava zahtijeva dodatna znanja, tehnologije i testiranje.

"Također, valja imati na umu da za nuklearno naoružanje, da bi bilo ozbiljna prijetnja, treba osigurati mogućnost njegova korištenja. Zemlje koje imaju nuklearno naoružanje, uključujući i Izrael, to rade tako što imaju velik broj bojevih glava i višestruke mogućnosti upotrebe. To uključuje podmornice, avione i balističke lansere – stacionarne i pokretne", kaže Simić te dodaje:

"To nije nedostižno, ali zahtijeva dodatno znanje i vrijeme. Prema obavještajnim podacima SAD-a, Iran ne radi na tome od 2003."

Što je Izrael uništio?

Operacija "Lav ustaje" rezultirala je napadima na Natanz, Isfahan i Fordow.

Napad na Natanz uništio je nadzemni objekt za pokusno obogaćivanje urana te oštetio oko 15 000 centrifuga. Napad na Isfahan oštetio je četiri zgrade, uključujući ključni

Uranium Conversion Facility, gdje se prirodni uran pretvara u UF₆ plin za obogaćivanje.

Duboko ukopana lokacija u Fordowu ostala je netaknuta i funkcionalna unatoč napadu.

Prema Reutersu, u novim izraelskim udarima također je ubijeno najmanje 14 iranskih nuklearnih znanstvenika. Prije toga, od 2010. do 2020., izraelska tajna služba Mossad izvela je nekoliko atentata u kojima je ubijeno pet ili šest znanstvenika povezanih s nuklearnim programom.

Dr. Tadić ističe da je to možda najteži udarac koji je Izrael zadao Iranu.

"Iran nije zemlja s beskonačnim znanstvenim potencijalom koja može bilo kada dovesti nove kadrove iz svijeta. Osim toga, pitanje je koliko se ljudi želi time baviti uz stalan rizik da ih može likvidirati Mossad te koliko ih je dovoljno lojalno da vjeruje kako bi sadašnji iranski režim trebao imati nuklearnu bombu."

Simić kaže da će "tek vrijeme pokazati koliko je ubijanje vođa stručnjaka i uništavanje dijela postrojenja usporilo iranski nuklearni program".

Gdje Iran skriva obogaćeni uran?

Tadić smatra da je Iran obogaćeni uran pohranio na sigurna mjesta.

"Iran koristi duboko ukopana skloništa ispod planina, posebno u objektima poput Fordowa. IAEA i sateliti imaju pristup nekim podacima, no postoje ozbiljne sumnje da se dio obogaćenog materijala čuva na lokacijama koje nisu dostupne ni međunarodnim inspektorima, niti raketama", kaže Tadić.

Uništavanje takvih skloništa zahtijevalo bi angažiranje posebnih bombardera i tzv. "bunker buster" bombi.

Što kažu međunarodni stručnjaci?

Kakvi su rezultati napada? Rafael Grossi, direktor IAEA, upozorio je da bi izraelski "napadi mogli dodatno učvrstiti odlučnost iranskih vlasti da razviju nuklearno oružje ili da čak napuste Sporazum o nesirenju."

Kelsey Davenport, direktorica za politiku neproliferacije u Udrugu za kontrolu naoružanja, smatra da su nedavni napadi na Iran možda više usmjereni ka destabiliziranju režima, no ističe da novi režim ili čak demokratska vlast ne moraju nužno odustati od obogaćivanja urana.■